

Vate

Kovara Kulturî

Dewreyê dîyine, hûmare: 13 (33) Payîz 2009

Wayîr/ Sahibi

Deniz Gündüz

Mudirê Karê Nuşteyan o Berpirsiyar/Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Sevda Zelal Gündüz

Serredaktor

Malmîsanij

Redaksiyon

J. Îhsan Espar,
Malmîsanij, Mehmet Uzun

Seba aboneyîye (Almanya de)

Vate
Postfach: 42 01 06
120 61 Berlin/Almanya

Têkiliya Hollanda

Şukrî Atîk
Poelenburg 30
30 85 KT
Rotterdam/HOLLAND

Têkiliya Swêdi

Eksâtravâgen, 186
S-127 61 Skârholmen/SWEDEN
E-mail: ihsanespar45@hotmail.com

Têkiliya Norveçi

M. Darrêz
Munkegt. 2
0656 OSLO /NORVEÇ

Şertê aboneyîye

Welat serrêk 6 aşmî
Tirkîya: 16 YTL 8 YTL
Almanya: 20 Euro 10 Euro
Swêd: 250 SEK 125 SEK
Welatê bînî: 40 Euro 20 Euro

Vayî: 3 YTL/5 Euro

Îlan

Rîpelêk: 60 YTL/100 Euro
Nêmrîpel: 30 YTL/50 Euro
Çarêgrîpel: 15 YTL/25 Euro

Çap/Baskî: Berdan Matbaacılık

Davutpaşa Cad.

Güven Sanai Sitesi

C Blok No: 239

Topkapı/İstanbul

Adres:

Vate

Katip Mustafa Çelebi Mah.

Tel Sok. No: 18, Kat: 3

Beyoğlu/İSTANBUL

Tel: (0212) 244 94 14

e-mail: butkan@myynet.com

Üç aylık süreli yaygın dergi

www.vateonline.se

Berpirsiyarîya her nuşteyî ya nuştexî/nuştexe bi xo ya.

TEDEYÎ

Wendoxan rê	3
Derheqê Kirmanckî de Kombîyayîşê Hewtêsine	5
Malmîsanij , Pers Bike	28
Alî Beytaş , Zîwanê Ma	29
W. K. Merdimînî ra Di Şîrî	32
H. Giran , Eysê	34
Sînan Sutpak , Des Serrî ra Tepîya Pêvînayena Akerdê	36
Hafiz Ehmed Turhalli , Bira	39
Murad Canşad , Serrî	41
M. Mîrzanî , Yersî	57
Cemal Sureya , Saye	58
J. Îhsan Eşpar , Tv, Radyo û Înternet de: Çend Weşanê Kirmanckî yê Neweyî	60
Akman Gedîk , Estareyê Mi şeqitîya	64
Seyîdxan Kurij , Eman Eman Xerîbîyê!	65
Huseyîn Karakaş , Rînermî	66
La Fontaine , Temmuz û Miloçike	70
M. Arîf Ayçiçek , Yado û Têlî	71
Huseyîn Burke , Verg	74
Hebûn Okçu , Çente	77
Gawanê Welatî , Zerr û Cîger' Mi Tadona	81
Serdar Roşan , Hezar û New Sey û Vîst û Panc	83
Oktay Ersoy , Hewa Zengi û Eliyê Zoroyî	90
Bîlal Nêribij , Xelqê Mi	93
Seyîdxan Kurij , Veyvê Çemî Muradî	94
Omer Farûq Ersoz , Ey Rabîyo!	104
D. Dîkme & S. Kurij & D. Karasu & A. Kurdî & B. Welat , Rîpelê Fîgrayan	105
Xalê Sebrî , Aşmişat	112
Newzat Valerî , Delalê	113
Mehmud Nêşite , Dorûverê Licê ra Çend Çibenokî	114
Daîmî Bîngol , Roje Esta Sual Bena	117
Murad Canşad-Tayê Îdyomî-II	118
Tekîn Agacik , Awa Zereyê Mi	121
Mutlu Firat , Wesête	122
Kitabê Kirmanckî-XX	123

WENDOXAN RÊ

Wendoxê delalî, ma bixeyr dî.

Destpêkê na hûmara ma de netîceyê “Kombiyayîşê Hewtêsine” yê Grûba Xebate ya Vateyî estê. Dima hîkaye, şîr, metnê folklorîkî û fiqrayî ca gênî.

Çend hîkaye û nuşteyê ke hepisxaneyan ra ameyî, reyna bala merdimî ancenî.

Nê demanê peyênan de tayê çiyê bînî zî bala merdimî ancenî: Kirmanckî, medyaya diyayîşkî-eşnawitişkî (audio-visuel) de çend gamê muhîmî eştê. J. Îhsan Espar, nuşteyê xo yê na hûmare de nînan ra çend nimûneyan ser o vindeno.

Heto bîn ra, Tirkîya de nê aşmanê peyênan de persa kurdan zaf yena munaqeşekerdene. Qismêk nuştoxê kemalîstî û terefdarê tezanê dewlete, nê munaqeşeyan de seba manîpulasyonî, kirmancan (zazayan) û kirmanckî (zazakî) ser o nusenî, qisey kenî û îddîa kenî ke kirmancî kurd nîyî, ziwane înan kurdkî nîyo. Menga nîsane de, serekerkanê pêroyî yê Tirkîya İlker Başbugî behsê “kurd û zaza”yan kerd. Tayê îdarekerê sîvîlî û akademîsyenê şovenî zî mexsus nê tezan ser o vindenî. Yanî nişka ve ra pisporê “zazayan û zazakî” -yê ke yew çekuya kirmanckî zî nêzanî- bîyê zaf. Sey Prof. Orhan Turkdoganî. (Turkdogan yew wext muxbîr bi, mesela Îsmail Beşikçi îxbar kerdbi, nika kirmancan ser o kitab nuseno.) Herçiqa ma xo ra vajî “kirmanc” û “kird” zî, nê merdimî qet çekuya “kirmanc” yan zî “kird”î nêgênî fekê xo, tena “zaza” vanî. Çünke wazenî kirmancan (kirdan) û kurmancan yewbînî ra dûrî finî. Zazacîyê ke eslê xo, yanî kurdbiyayena xo înkâr kenî zî nê tezanê dewlete ra destek gênî û nê tezan vila kenî. Ma bala wendoxan ancenî nê plananê sexteyan ser.

Uate _____

Seke şima rîpelanê peyênanê na hûmare de zî vînenî, serra 2009î de kitabê kirmanckî hîna vêşî bîy. Ma pê keyfweş î ke hema-hema hemeyê nê kitabban nuştoxanê Vateyî nuştî yan zî çarnayî (tercume kerdî). Wa keyeyê berpirsîyarê înan awan bo, weşanxaneyanê Vateyî û Apecî emser zî kitabxaneyê kirmanckî rê xizmetêko baş kerd.

Verê çend rojan, Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî çapxane ra vejîya. Ma emîn î ke no ferheng karê wendox û nuştoxanê kirmanckî hîna asan keno.

Weş biwanîn, weşî de bimanîn.

Uate

DERHEQÊ KIRMANCKÎ DE KOMBÎYAYÎŞÊ HEWTÊSINE

Dîyarbekir, 08.04.2009 - 11.04.2009

Derheqê kirmanckî de Kombîyayîşê Hewtêsine (Des û Hewtine), mabênê tarîxanê 08.04.2009 û 11.04.2009î de, Dîyarbekir de bi.

Nê kombîyayîşî de nê kesî amade bîy:

Serdar Bedirxan (Pîran)

Munzur Çem (Dêrsim)

Ehmedê Dirihî (Çewlîg)

J. Îhsan Espar (Pîran)

Çeko Kocadağ (Gimgim)

Seyîdxan Kurij (Çewlîg)

Roşan Lezgîn (Licê)

M. Malmîsanij (Pîran)

Selîm Mûrat (Pali)

Mehmud Nêşite (Licê)

Cemal Pîranij (Pîran)

Mehmet Taş (Dêrsim)

Îshak Tepe (Modan/Motkan)

Muzafer Xeylanij (Pali)

Suleyman Yilmaz (Pîran)

Nê kombîyayîşî de, amadebîyayoxî çekuyanê cêrênan ser o vindertî û meylê xo tesbît kerdî.

ÇEKUYÊ NÊ KOMBÎYAYÎŞÎ

tirkî-kirmanckî (zazakî)

meylê kombîyayîşî formê binî

aile doktoru: doktora keyeyî (m), dokto-
rê keyeyî (n)

hekîma keyeyî (m), hekîmê keyeyî (n)

aile hekimi: b. **aile doktoru**

ajan: casus, -e; ajan, -e

aktör: aktor (n), kaybaz (n)

aktris: aktrîse (m), kaybaze (m)

ambarcı: embarger, -e

ambülans: ganxelasker (n), canxelas-
ker (n)

ambulanse (m) ambulans (n)

ambülans şoförü: şofora ambu-
lanse (m), şoforê ambulanse (n)

anahtarıcı: 1)kilitviraşttox, -e 2)kilit-
saz, -e 3)kilitroş, -e

analist: analizker, -e

analiz: analiz (n)

anestezi: anestezi (m)

anestezi uzmanı: pispora anes-
tezi (m), pisporê anestezi (n)

angarya: suxre (n) suxri (n), sixre (n)

angaryacı: suxrekêş, -e suxrekêşi (m), sixrekêş, -i

animatör: anîmator, -e

antik: entîk antîk

antika: entîka (m) antîka (m)

entîke (n) antîke (n)

antikacı: entîkdar, -e; entîkroş, -e

antropolog: merdimnas, -e; antropolog, -e

antropoloji: merdimnasîye (m), merdim-
nasî (m), antropoloji (n)

apartman yöneticisi: îdarekera apart-
manî (m), îdarekerê apartmanî (n)

- araba yıkayıcısı:** erebeşuw, -e
arabacı: 1)erebedar, -e 2)erebekar, -e 3)erebesaz, -e 4)ereberoş, -e
arabulucu: mîyançî, -ye; mabênçî, -ye
arıcı: hingdar, -e
arkeolog: arkeolog, -e
arkeoloji: arkeoloji (n)
armatör: keştîdar, -e; armator, -e
arşivci: arşivkar, -e
artist: artîst, -e
asansör: asansor (n)
asansörcü: asansorkar, -e
asistan: ardimkar, -e; asîstan, -e
astrofizik: astrofizik (n)
astrolog: estarenas, -e; astrolog, -e
 munecim, -e muneccim, -e
astroloji: estarenasiye (m), estarenasî (m), astrolojî (n)
astronom: asmênnas, -e; astronom, -e
astronot: astronot, -e
aşçı: werdpewj, -e
aşçıbaşı: serwerdpewj, -e
av: seyd (n) sayd (n), sêyd (n), sêd (n)
 nêçîr (n) neçîr (n)
avcı: seydbaz, -e
 seyddar, -e seydar, sayddar, -e; saydar, -e; sêddar, sêdar (n),
 şiyadber (n)
 seydwân, -e seydewan (n), seydwûn (n), sêdwon (n), sêdwûn (n), seydon (n)
 nêçîrvan, -e nêçîrwan, -e
avize: avîze (m) avîze (m)
azap: ezab (n) ezabi (m)
badanacı: şitaweker, -e; badanaker, -e
baharat: beharat (n) baharat (n), iharat (n)
baharatçı: beharatroş, -e
bahçe bitkileri uzmanı: pispora nebata-nê baxçeyî (m), pispore nebata-nê baxçeyî (n)

Kombîyayîşê hewtêsine ra

bahçeci: baxçewan, -e bexçewan, -e

bahçivan: baxçewan, -e bexçewan, -e

bakıcı: miqatkerdox, -e; qayîtkerdox, -e

bakır: sifir (n) sifir (n)

paxir (n) baxir (n)

bakırdan yapılma: sifirên, -e sifirên, -e

bakırcı: sifirkar, -e

bakkal: 1)beqal, -e baqal, -e

dikandar, -e

2)beqal (n) baqal (n)

dikan (n)

bakteriyolog: bakteriyolog, -e

bakteriyoloji: bakteriyoloji (n)

balıkçı: 1)masegir, -e 2)maseroş, -e

3)masewan, -e

banker: 1)bankadar, -e; banker, -e

2)b. **bankacı**

bar: bar (n)

barmen: barmen, -e

başgarson: sergarson (n)

başhemşire: serhemşîra (m)

başpiskopos: sermetran (n) sermitran (n)
serpîskopos (n)

başrahip: serkeşîş (n), serrahîb (n)

bekçi: 1) pawitox, -e
2) bekçî, -ye

benzinci: benzînroş, -e

berber: berber, -e

kadın berberi: berbera cinîyan (m),
berberê cinîyan (n)

besleme (kız/kadın hizmetçi): beslima (m)

beslemelik: b. **besleme**

besteci: bestekar, -e; kompozitor, -e

bilet: bilet (n) bîlat (n)

biletçi: biletroş, -e

bilgisayar programcısı: programviraşto-
xê komputure (n), programviraştoxa
komputure (m)

bilim adamı: zanyar, -e; merdima îlmî (m),
merdimê îlmî (n)

bilimci: b. **bilim adamı**

biracı: bîraroş, -e

Birleşmiş Milletler (BM): Neteweyê Yew-
bîyayeyî (NY)
Miletê Yewbîyayeyî (MY)

bisiklet: bîsiklete (m) bisiklet (n), pisqilîti (m), pisqilêti (m), pisiklet (m)

bisikletçi: 1) bîsikletkar, -e 2) bîsikletroş, -e
3) bîsikletsaz, -e

bitkibilim: botanîk (n)

bitkibilimci: botanîknas, -e

biyolog: bîyolog, -e

bobin: bobîn (n)

bobinaj: bobînaj (n)

bombacı: 1) bombaviraşttox, -e 2) bomba-
eşttox, -e

borsa: borsa (m) borse (m)

borsacı: borsakar, -e

borucu (boru çalan): borıcen, -e

botanik: botanik (n)

botanikçi: botaniknas, -e

boyacı: 1)boyaxker, -e 2)boyaxroş, -e

ayakkabı boyacısı: solboyaxker, -e; post-
talboyaxker, -e

bozacı: 1)bozakar, -e 2)bozaroş-e

börekçi: 1)borekpewj, -e 2)borekroş, -e

budunbilim: nijadnasıye (m), nijadnasî (m),
etnoloji (n)

budunbilimci: nijadnas, -e; etnolog, -e

bulaşıkçı: firaqşuw, -e

bulaşık yıkama yeri: firaqşo (n)

buldozer: buldozere (m) buldozeri (m), buldozer (n)

dozere (m) dozeri (m)

buldozer operatörü: operatora bul-
dzere (m), operatorê buldzere (n)

bütçe uzmanı: pispora butçe (m), pispo-
rê butçe (n)

büyü: efsûn (n)

sêhr (n) sihir (n), sêr (n), sıyer (n), sêyr (n)

büyü yapmak: efsûn kerdene, sêhr ker-
dene

büyücü: efsûnkar, -e

sêhrbaz, -e shîrbaz, -e; shîrbaz, -e; sêrbaz, -e; sıyerbaz (n, m),
sêyrbaz (n, m), sêhrçî, ye; sêrcî, (n, m)

büyükelçi: sersefir, -e

büyülemek: efsûn kerdene, sêhr kerdene

büyüleyici: efsûnkar, -e

büyülü: efsûnkar, -e; sêhrkar, -e

cambaz: canbaz, -e cambaz, -e; cembaz, -i

camcı: 1)camkar, -e 2)camroş, -e

cankurtaran: ganxelasker (n), canxelas-
ker (n)

casus: casus, -e; ajan, -e

cellat: celad, -e cellad, -e, cellat (n)

Kombîyayîşê hewtêsine ra

- cenaze:** 1) cenaza (m) cenaze (m), cinaza (m)
meyît (n) meyt (n)
2) (daha çok öldürülmüş kişi için) term (n) tirm (n)
- cerrah:** cerah, -e cerrah, -e; cere (n)
operator, -e
- cerrahi:** cerrahî (m)
- çiğerci:** 1) cîgerroş, -e 2) cîgerpewj, -e
- cila:** cîla (m) cîle (n)
- cilacı:** cîlaker, -e
- ciltçi:** cîldker, -e
- coğrafyacı:** cografyazan, -e
- cokey:** cokey, -e jokey, -e
esparkar, -e; suwarkar, -e
- cokeylik:** cokeyîye (m), cokeyî (m)
esparkarîye (m), esparkarî (m)
suwarkarîye (m), suwarkarî (m)
- çamaşırcı:** kincşuw, -e; cilşuw, -e
- çantacı:** 1) çentederz, -e 2) çenteroş, -e
- çarkçı:** çerxker, -e
- çaşit:** casus, -e; ajan, -e

çaycı: çaykar, -e; çayger, -e

çevirmen: tadayox, -e; çarnayox, -e; tercumekerdox, -e

çevrebilim: dorûvernasîye (m), dorûvernasî (m); ekolojî (n)

çevrebilimci: dorûvernas, -e; ekolojist, -e

çevrebilimsel: ekolojik, -e

çeyizci: cêzroş, -e

çiçekçi: vilroş, -e; çiçegroş, -e

çikolatacı: çikolataviraşttox, -e; çikolata-roş, -e

çilingir: çilingîr, -e

çini: çînî (m)

çinici: 1)çîniviraşttox, -e 2)çînîroş, -e

çocuk doktoru: doktora/ê domanan/qican/tutan/gedeyan

çorapçı: 1)puçroş, -e; goreroş, -e 2)puçviraşttox, -e; goreviraşttox, -e

çöpçü: çoparêkerdox, -e
karkera pakîye (m), karkerê pakîye (m)
karkera pakî (m), karkerê pakî (n)

çözümleme: analîz (n)

dadı: dadîke (m)

daktilo: daktîlo (n)

daktilograf: daktîlograf, -e

dansör: kayker (n), dansor (n), reças (n)

dansöz: kaykere (m), dansoze (m), reqase (m)

davul: davul (n) dawule (m), dawuli (m), dawili (m), dawil (n), dowil (m), dowil (n), dowul (m), dohil (n), doil (n), dool (n)

neqra (m), def (n), saz (n)

davulcu: dawulbaz, -e dowilbaz, -e; dumilbaz, -e
defbaz, -e

debbag: b. **sepici**

dedektif: dedektîf, -e dedektîv, -e

dekoratör: dekorator, -e

denetçi: kontrolker, -e

denetim: kontrol (n), teftîş (n)

denetleyici: kontrolker, -e; tefûşker, -e

denetmen: mufetîş, -e

denizci: deryakar, -e

depocu: depokar, -e; depovan, -e

derici: 1)çermkar, -e 2)çermroş, -e

desinatör: desenkêş, -e

devam: devam (n) dewom (n), dewûm (n), devam (n)

dom (n) dewm (n), down (n)

devam edilmek: devam bîyene dewm bîyene, down bîyene, dom bîyene

ameyene devamkerdene

devam etmek/sürdürmek: ramitene

domnayene dewmnayene

devam kerdene dewm kerdene, down kerdene, dom kerdene

dîşalım: îdxalat (n) îtxalat (n)

dîşalımci: îdxalatkar, -e

dîşsatım: îxracat (n)

dîşsatımcı: îxracatkar, -e

Dicle: Dicle (m) Dîjle (m)

dilbilgisi uzmanı: pispora gramerî (m), pis-

porê gramerî (n)

dilbilim: ziwannasî (m), ziwannasîye (m)

dilbilimci: ziwannas, -e

dilci: 1)ziwanzan, -e 2)ziwannas, -e

dilenci: parsek, -e parseki (m)

parsker, -e parsger, -e

parsincî, -ye

parsekcî, -ye parsekcî (n, m), parsecî, -ye; parşcî, -ye

dilmaç: tercuman, -e

diplomat: dîplomat, -e

dîş doktoru: didansaz, -e; doktora dida-

nan (m), doktorê didanan (n)

dîş hekimi: b. **dîş doktoru**

dîşçi: didansaz, -e; doktora didanan (m),

doktorê didanan (n)

dîyet: parêz (n) paryez (n)

dîyet (n)

dîyetisyen: parêzzan, -e; dîyetîsyen, -e

dizgi: herfrêzî (m)

dizgici: herfrêz, -e

dondurmacı: 1)qeşaşitkar, -e 2)qeşaşitroş, -e

döviz: dovîz (n)

dublajcı: dublajker, -e

dublör: dublor, -e

duvarcı: dêskar, -e; dîwarkar, -e

dümen: dumen (n)

dümenci: dumenger, -e

eczacı: darukar, -e; dermankar, -e

efsun: efsûn (n)

sêhr (n) sîhir (n), sêr (n), sîyer (n)

efsunkâr: efsûnkar, -e; sêhrkar, -e

efsunlamak: efsûn kerdene, sêhr kerdene

eğitbilim: pedagojî (n)

eğitbilimci: perwerdekar, -e; pedagog, -e

eğitbilimsel: pedagojîk, -e

eğitimci: perwerdekar, -e; pedagog, -e

eğitmen: dersdar, -e; perwerdekar, -e

eğitsel: pedagojîk, -e

egri: çewt, -e çowt, -i; çoyt, -i; çot

egri büğrü: çewt û çewtvîr, -e çowt û çowtvîr, çewt û çur

xilwar, -e xulowar

ekoloji: dorûvernasî (m), dorûvernasî-

ye (m), ekolojî (n)

ekolojik: ekolojîk, -e

ekolojist: dorûvernas, -e; ekolojîst, -e

elçi: 1)qasid, -e qasud, -e

2)sefir, -e

elektrikçi: elektrîkkar, -e

eleştirmen: rexnegir, -e; vatesenc, -e

embriyoloji: embrîyolojî (n)

emlak: emlak (n)

eskici: kehenroş, -e; kanroş, -e

estetik: estetik (n)

estetikçi: estetîsyen, -e

estetisyen: estetîsyen, -e

- etimolog:** etîmolog, -e
etimoloji: etîmoloji (n)
etimolojik: etîmolojik, -e
etioloji: etioloji (n)
etnolog: nîjadnas, -e; etnolog, -e
etnoloji: nîjadnasîye (m), nîjadnasî (m),
 etnoloji (n)
fal: fal (n)
falcı: remildar, -e; faldar, -e
Fırat: Ferat (n) Fırat (n)
fırıncı: firindar, -e
figüran: figuran, -e
film yapımcısı: produktor, -e; filmviraş-
 tox, -e
film yönetmeni: rejîsora filmî (m),
 rejîsorê filmî (n)
finansör: finansker, -e; finansor, -e
fizikçi: fizikzan, -e
fizyolog: fizyolog, -e; fizyolojist, -e
fizyoloji: fizyoloji (n)
fizyolojik: fizyolojik, -e
fizyolojist: fizyolog, -e; fizyolojist, -e
flüt: flute (m)
flütçü: flutbend, -e
folklor: şarnasî (m), şarnasîye (m), folkor (n)
folklorcu: şarnas, -e; folkorîst, -e
fotoğrafçı: fotografkêş, -e
futbol: futbol (n)
futbolcu: futbolbaz, -e
galeri: galerî (m), galerîye (m)
galerici: galerîdar, -e
garson: garson (n)
gazeteci: 1)rojnameger, -e 2)rojnamenus, -e
 3)rojnameroş, -e
gemi: keştî (m)
gemici: 1)keştîdar, -e 2)keştîkar, -e
gezgin: gêrayox, -e; seyah, -e

Kombîyayîşê hewtêsine ra

gitar: gîtare (m)

gitarist: gîtarçen, -e; gîtarîst, -e

gökbilimci: asmênas, -e; astronom, -e

gökfiziği: astrofizîk (n)

görev: wezîfe (n)

görevli: wezîfedar, -e

göz doktoru: doktora çiman (m), dok-
torê çiman (n)

gözbağcı: îlluzyonîst, -e

gözlükçü: verçimikkar, -e

grafik: grafik (n)

grafikçi: grafikkar, -e

grafiker: grafikkar, -e

gramer uzmanı: pispora gramerî (m), pis-
porê gramerî (n)

greyder: greydere (m) greyder (n), qrêdere (m), qrêder (n), qireydere (n)

greyder operatörü: operatora grey-
dere (m), operatorê greydere (n)

güfte: vate (n), gufte (n)

güfteci: vatenus, -e; guftenus, -e

gümruk: gumrik (n) gumrug (n), gumrig (n)

gümrukçü: gumrikkar, -e

gündelik (günlük ücret): yewmîye (n) yomîye (n), yewme (n)

destmizo rojane (n), ucreto rojane (n), heqo rojane (n)

gündelikçi: karkerê rojaneyî (n), karkera rojaneyî (m)

güzellik uzmanı: pispora rindîye (m), pisporê rindîye (n)
pispora rindî (m), pisporê rindî (n)

haberci: xeberber, -e; qasid, -e

hafiye: dedektîf, -e dedektîv, -e
xefiye (n), xefiya (m)

haham: haxam (n) haham (n)

hahambaşı: serhaxam (n)

hakem: hekem, -e hakem, -e
yan hakem: hekema kîşte (m), hekemê kîşte (n)

halıcı: 1) xalîviraşttox, -e; xalîkorsker, -e
2) xalîroş, -e

halkbilim: şarnasî (m), şarnasîye (m), folkor (n)

halkbilimci: şarnas, -e; folkorîst, -e

hamal: hemal, -e hamal, -e
barkêş, -e; barber, -e

hamamcı: hemamdar, -e

hareket: hereket (n)
liv (n) lewuye (n)
lebat (n)
tevger (n)

hareket etme: lewîyayîş (n) lêwîyayîş (n)
xotêwedayîş (n) xotêwodayîş (n), xotêdayîş (n), xwitêwodayîş (n),
xwitêdayîş (n), xotêvdayîş (n), xotîyodayîş (n)
têwgêrayîş (n) têgêrayîş (n), têgeyrayîş (n), tîyageyrayîş (n),
tîyogeyrayîş (n)

hereketkerdiş (n)

hareket etmek: lewîyayene lêwîyayêne
xo têwdayene xo têwo dayene, xo têdayene, xwi têwo dayîne, xwi

- têwgêrayene têdayîne, xo têvdayene, xo tîyo dayîne
têgêrayîne, têgeyrayîne, tîya geýrayîne, tîyo geý-
rayîne
- hereket kerdene
- ulusal hareket:** hereketo milî (n), he-
reketo neteweyî (n)
- tevgero milî (n), tevgero neteweyî (n)
- haritacı:** xerîtakêş, -e; kartograf, -e
- hastabakıcı:** nêweşmiqatkerdox, -e; nê-
weşqayîtkerdox, -e
- hattat:** weşnus, -e
- hayvan bakıcısı:** heywanmiqatkerdox, -e;
heywanqayîtkerdox, -e
- hesap uzmanı:** pispora hesabî (m), pis-
porê hesabî (n)
- heykel:** qame (m), heykel (n), peyker (n)
- heykeltıraş:** qametıraş, -e; heykeltıraş, -e;
peykertıraş, -e
- hırdavatçı:** xurderoş, -e
- hizmetçi:** xizmetkar, -e xizmikar, -i; xizmekar
verdest, -e destever
xulam (n)
destirma (m)
qerwaşe (m) qerbaş (m)
xelayıqe (m) xelayıqi (m), xelaqi (m)
beslima (m) besilma (m)
- kadın hizmetçi:** xizmetkare (m), ver-
deste (m), destirma (m), qerwaşe (m),
xelayıqe (m), beslima (m)
- hokkabaz:** hoqebaz, -e hoqqebaz, -e
- hukukçu:** huqûqzan, -e
- ırkiyat:** nîjadnasî (m), nîjadnasîye (m), et-
nolojî (n)
- ışıkçı:** roşnkar, -e
- ışmbilim:** radyolojî (n)
- ışmbilimci:** radyolog, -e
- içmimar:** mîmara zereyî (m), mîmarê ze-
reyî (n)

iğneci: derzînkâr, -e

ihracat: îxracat (n)

ihracatçı: îxracatkar, -e

ilah: îlah (n), Homa (n), Ellah (n), Olî (n),

Heq (n), Reb (n), Rebî (n), Comerd (n)

ilahe: îlahe (m) îlaha (m)

ilahi: îlahî, -ye; homayî, -ye

ilahiyat: îlahiyat (n), teolojî (n)

ilahiyatçı: îlahiyatnas, -e; teolog, -e

illüzyonist: îllüzyonîst, -e

imam: îmam (n)

İmam Ali: İmam Elî, İmam Alî

imha: çinkerdiş (n), îmha (m)

imha etme: çinkerdiş (n), îmha (m), îmhakerdiş (n)

imha etmek: çin kerdene, îmha kerdene

insan kaynakları uzmanı: pispora çimeyanê merdimî (m), pispore çimeyanê merdimî (n)

inşa etme: awankerdiş (n) awonkerdiş (n), awokerdiş (n), awûnkerdiş (n),
awûkerdiş (n)

viraştîş (n)

inşa etmek: awan kerdene awon kerdene, awo kerdene, awûn kerdene, awû
kerdene

viraştene

inşaat: înşaat (n) îşat (n), înşeat (n)

awanîye (m)

awanî (m) awonî (m), awûnê (m)

inşaatçı: înşaatkar, -e; awanîkar, -e

ipçi: 1)laviraşttox, -e 2)laroş, -e

iplikçi: 1)laviraşttox, -e; destekîviraşttox, -e

2)laroş, -e; destekîroş, -e

iskelet: qerqe (n) qerqeri (n)

qerqot (n) qerqut (n), qerquet (n), xaxu (n)

îskelet (n)

iskeletli: bi qerqe eve xaxu

qerqelevin, -e; bi qerqot, qerqotin, -e;

bi îskelet, îskeletin, -e

istatistik: statîstîk (n)

istatistikçi: statîstîkkar, -e

- istihkâm:** îstihkam (n)
istihkâmci: îstihkamkar, -e
îşaretçi: îşaretdayox, -e
îşkence: îşkence (n) îşkence (m), îşkence (n), îşkence (n), êşkence (n),
eskence (n), eskince (n)
ezab (n) ezabi (m)
îşkenceci: îşkenceker, -e; ezabker, -e
îşporta: îşporta (m)
îşportacı: îşportakar, -e
îtfaiye: îtfaiya (m) îtfaya (m), îtfaiye (m), îtfaye (m)
îtfaiyeci: şewatkar, -e; îtfaiyakar, -e
îthalat: îdخالat (n) îtxalat (n)
îthalatçı: îdخالatkar, -e
jeolog: erdnas, -e; jeolog, -e
jeoloji: erdnasî (m), jeoloji (n)
jeomorfolog: jeomorfolog, -e
jeomorfoloji: jeomorfoloji (n)
jigolo: jîgolo (n)
jîmnastikçi: jîmnastikker, -e
jînekolog: cinînas, -e; jînekolog, -e
jînekoloji: cinînasîye (m), cinînasî (m), jînekoloji (n)
kadın berberi: berbera cinîyan (m), berberê cinîyan (n)
kadın terzisi: terzîya cinîyan (m), terzîyê cinîyan (n)
kahveci: 1)qewexanedar, -e 2)qeweroş, -e
kâhya: keyxwa (n) kehya (n), kêya (n), kîya (n)
kalay: qela (m) qilay (m)
kalaycı: qelaker, -e qelaçî (n), qeleçî (n), qelacî (n), qilaçî (n), qelayçî,
-ye, qelaycî (n), qilaycî (n)
kalfa: qelfa (m) qalfa (m)
qelfe (n) qalfa (n), xelfe (n)
kalıpcı 1)qalibkar, -e 2)qalibroş, -e
kaloriferçi: 1)kaloriferkar, -e 2)kalorifersaz, -e
kamera: kamera (m)
kameraman: kameraman, -e
kamyoncu: 1)kamyondar, -e 2)kamyonkar, -e
kapıcı: berban, -e
dergewan, -e dergevan, -e

- kaporta:** kaporta (m)
kaportacı: kaportasaz, -e
kaptan: kaptan, -e
karaborsa: borsaya sîyaye (m) borsa sîyay (m)
kardinal: kardinal (n)
kardiolog: zerrînas, -e; kardîyolog, -e
kardioloji: zerrînasîye (m), zerrînasî (m), kardîyoloji (n)
karikatür: karîkature (m)
karikatürist: karîkaturkêş, -e; karîkaturîst, -e
karoser: karoser (n)
karpuzcu: hindîroş, -e; zebeşroş, -e; qerpuzroş, -e
kasa: kasa (m) qasa (m)
kasadar: kasadar, -e qasadar, -e
kasap: 1) qesab, -e 2) goştroş, -e
kasiyer: kasadar, -e qasadar, -e
kâtibe: katibe (m) katîbe (m)
 nuştoxe (m) nuştuex (m)
kâtip: katib (n) katîb (n)
 nuştox (n) nuştuex (n)
kâtiplik: katibiye (m), katibî (m) katibê (m), katîbê (m)
kayık: qeyaxe (m) qeyax (m), qeyeke (m), qeyeki (m), qayıqe (m),
 qayîqe (m)
kayıkçı: qeyaxedar, -e
kaynak: qeynax (n) qeynaq (n)
kaynakçı: qeynaxker, -e
keşiş: keşîş (n), rahîb (n)
kilise: dêr (n) dêre (n), dêre (m), dêr (m)
 kilîse (n) kilîse (m), kîlîsa (m), kîlisa (m), kîlsa (m)
kontrolör: kontrolker, -e
kökenbilim: etîmoloji (n)
kökenbilimci: etîmolog, -e
kökenbilimsel: etîmolojik, -e
kuaför: berber, -e; kuafor, -e
kumar: qumar (n) qumare (m), xumar (n), xumare (m), xomar (n),
 xûmar (n)
kumarbaz: qumarbaz, -e xumarbaz, -e, xomarbaz, -e; xûmarbaz, -e
kumarcı: qumarbaz, -e

lengüist: ziwannas, -e

lengüistik: ziwannasî (m), ziwannasîye (m)

masör: masajker (n), masor (n)

masöz: masajkere (m), masoze (m)

meteorolog: hewanas, -e; meteorolog, -e

meteoroloji: hewanasîye (m), hewanasî (m), meteorolojî (n)

mevsimlik işçi: karkera mewsimanîye (m), karkera mewsimana (m), karkero mewsimane (n)

mikrobiyolog: mikrobiyolog, -e

mikrobiyoloji: mikrobiyolojî (n)

model: model, -e

modelist: modelist, -e

montör: montor, -e

Munzur: Mizur (n) Munzur (n), Muzir (n)

Murad: Murad (n) Mûrad (m), Mirad (n)

müfettiş: mufetîş, -e

müneccim: estarenas, -e; astrolog, -e

mütercim: çarnayox, -e; tadayox, -e; ter-cumekerdox, -e

nalbur: nalbur, -e

nedebilim: etiolojî (n)

nevruz: newroze (m) newroz (n)

nisaiye: cinînasîye (m), cinînasî (m), jî-nekolojî (n)

nisaiyeci: cinînas, -e; jînekolog, -e

o nedenle: b. **ondan dolayı**

o yüzden: b. **ondan dolayı**

ondan dolayı: coka cuweka, cueka, cûka, coku, coka ra, coke ra, cokona

cora cuera, cuwera, cûra

aye ra ayay ra, aya ra, eyê ra, daye ra

rîwalê ... ra rîbalê ... ra

o rîwal ra o rîbal ra

seba aye ra seva aye ra, sewa aye ra, sewê ay' a

seba ey ra seva ey ra, sewa ey ra, sewê ey a

semedê aye ra semêd aye ra, semêd ay' a, semêd aye, seveta aye

	ra, sevetanê aye ra, sevêtanê aye ra, sevtanê aye ra,
	seweta aye ra, sewetanê aye ra
semêdê ey ra	semêd ey ra, semêd ey a, semêd ey, seveta ey ra,
	sevetanê ey ra, sevêtanê ey ra, sevtanê ey ra, seweta
	ey ra, sewetanê ey ra
o semed ra	aw semed ra, aw semed a, ay semed ra, o sewet ra
o sebeb ra	o sevev ra, aw sebeb ra, ay sebeb ra
a yewere ra	a juwer ra, a jo ra

ondan ötürü: b. ondan dolayı

odacı: b. **hademe**

örme-II: korskerdiş (n)

örmek-II: kors kerdene

pedagog: perwerdekar, -e; pedagog, -e

pedagoji: pedagojî (n)

pedagojik: pedagojîk, -e

perhiz: parêz (n) paryez (n)

piskopos: metran (n) mitran (n)

piskopos (n)

piyanist: pîyanocen, -e; pîyanîst, -e

piyano: pîyano (n)

prodüktör: produktor, -e

profesör: profesor, -e

psikolog: psîkolog, -e

radyolog: radyolog, -e

radyoloji: radyolojî (n)

rahibe: rahîbe (m) rahîba (m)

rahîp: keşîş (n), rahîb (n)

redaktör: redaktor, -e

rejîsör: rejîsor, -e

rektör yardımcısı: yawerrektor, -e

ardimkerdoxa rektore/î (m), ardim-

kerdoxê rektore/î (n)

ruhbilim: psîkolojî (n)

ruhbilimci: psîkolog, -e

ruhiyat: psîkolojî (n)

rûya: hewn (n), xow (n) hown (n), hon (n), hûn (n)

sağaltıcı: weşker, -e; tedawîker, -e; tera-

pîst, -e

sağaltım: weşkerdiş (n), tedawî (m); te-
rapî (m)

sağaltımcı: weşker, -e; tedawîker, -e; te-
rapîst, -e

sağaltma: weşkerdiş (n), tedawî (m)

sağaltman: doktor, -e; hekîm, -e

sekreter: sekreter, -e

katib, -e katîb, -e

sekreterlik: sekreteriye (m), sekreterî (m) ... sekreterê (m)

katibiye (m), katibi (m) katibê (m), katibê (m)

seyyar: gêrok, -e

seyar, -e seyyar, -e

seyyar satıcı: rotoxo gêrok (n), roto-
xa gêroke (m); rotoxo seyar (n), roto-
xa seyare (m)

sihir: efsûn (n)

sêhr (n) sihir (n), sêr (n), sîyer (n)

sihirbaz: efsûnkar, -e; sêhrbaz, -e

sistem yöneticisi: îdarekera sîstemî (m),

îdarekerê sîstemî (n)

söndürme: hewnakerdiş (n) hownakerdiş (n), honakerdiş (n), hûnakerdiş (n)

mirênayîş (n)

romirênayîş (n)

tefênayîş (n) tefinayîş (n)

weberdiş (n)

weşaynayîş (n) wesanayîş (n), wesayneyîş (n)

söndürmek: hewn a kerdene hown a kerdene, hon a kerdene, hûn a kerdene

mirênayene

romirênayene

tefênayene tefinayene

weberdene

weşaynayene wesanayene, wesayneyene

Rüzgâr mumu söndürür. (Va mu-
me şayneno we.)

sözlendirici: dublajker, -e

süreç: proses (n)
sürücü: ramitox, -e romitox, -i; rûmitox
şef garson: sergarson (n)
şoför: şofor, -e şofêr (n), şofer (n), şufur (n), şufir (n), şifur (n)
tabak: b. **sepici**
tahlil: analîz (n)
 tehlîl (n) tahlîl (n)
Tanrıbilim: îlahîyat (n), teolojî (n)
Tanrıbilimci: îlahîyatnas, -e; teolog, -e
tanrıça: îlahe (m) îlaha (m)
Tanrısâl: îlahî, -ye; homayî, -ye
tarım işçisi: karkera zîretî (m), karke-
 rê zîretî (n)
 pale (n), pala (m), êrxat, -e
tedavi: weşkerdiş (n), tedawî (m)
teknoloji: teknoloji (n)
teknoloji uzmanı: pispora tekno-
 lojiyî (m), pisporê teknolojiyî (n)
telefon operatörü: operatora telefonî (m),
 operatorê telefonî (n)
temizlik işçisi: karkera pakîye (m), kar-
 kerê pakîye (m)
 karkera pakî (m), karkerê pakî (n); çop-
 arêkerdox, -e
teolog: îlahîyatnas, -e; teolog, -e
teoloji: îlahîyat (n), teoloji (n)
terapi: weşkerdiş (n), terapî (m)
terapist: weşker, -e; tedawîker, -e; tera-
 pîst, -e
tercüman: 1)tercuman, -e 2)çarnayox, -e;
 tadayox, -e; tercumekerdox, -e
usta: westa, -ye wista, hosta, -ye; hoste (n), usta (n)
ustabaşı: serwesta, -ye
uyku: hewn (n), xow (n) hown (n), hon (n), hûn (n)
uzayadamı: astronot, -e
ücret: destmiz (n), ucret (n), heq (n)
vazife: wezîfe (n)

vazifeli: wezîfedar, -e

wefat: wefat (n), merg (n), merdiş (n)

wefat etme: dinyayaxobedilnayîş (n) dinyaxobedilnayîş (n), dinyaxwibedelnayîş (n), dî-naxwibedilnayîş (n)

dinyayaxovurnayîş (n) dinyaxwivirnayîş (n), dinyaxwivurnayîş (n), dinya-xwivîyarnayîş (n)

şîyayîşrehmet (n) şeyîşrehmet (n), rehmetşîyayîş (n), rehmetkerdiş (n)

wefatkerdiş (n)

sereyêxoronayîş (n)

merdiş (n)

wefat etmek: dinyaya xo bedilnayene dinyaxo bedilnayene, dinyaxwi bedelnayene, dîna-xwi bedilnayîne

dinyaya xo vurnayene dinyaxwi vurnayene, dinyaxwi vurnayêne, dinyaxwi vîyarnayene

şîyayene rehmet şeyayene rehmet, şeyayîne rehmet, şeyîne rehmet, rehmet şeyayene, rehmet kerdene

wefat kerdene

sereyê xo ronayene

merdene

vinç: vînç (n)

vinç operatörü: operatora vînçî (m),

operatorê vînçî (n)

yangın: 1)şewat (n) 2)(hasta için) şewat,

veş (n), adir (n)

yangıncı: şewatkar, -e; îtfaiyekar, -e

yargıcı: hekem, -e hakem, -e

yatırım: sermayegozarî (m)

yatırımcı: sermayegozar, -e

yazman: sekreter, -e

katib, -e katîb, -e

yazmanlık: sekreterîye (m), sekreterî (m) ... sekreterê (m)

katibîye (m), katibî (m) katibê (m), katibê (m)

yewmiye: b. **gündelik** (günlük ücret)

yok etme: çinkerdiş (n), îmhâ (m), îmhâ-

kerdiş (n)

yok etmek: çin kerdene, îmhâ kerdene

yönetmen: 1)mudir, -e 2)rejîsor, -e

film yönetmeni: rejîsora filmî (m), re-
jîsorê filmî (n)

sanat yönetmeni: mudira hunerî/se-
netî (m)
mudirê hunerî/senetî (n)

Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî

Vejiya!

FERHENGÊ KIRMANCKÎ (ZAZAKÎ)-TIRKÎ
KIRMANCCA (ZAZACA)-TÛRKÇE SÖZLÛK

Grûba Xebate ya Vateyî
Vate Çalîşma Grubu

Vate

Grûba Xebate ya Vateyî, Ferhengê
Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî, Çapa
hîreyîne ya hîrakerdîye, We-
şanxaneyê Vateyî, İstanbul,
2009, 624 r.

Vate Çalîşma Grubu, Kirmancca
(Zazaca)- Türkçe Sözlük, Ge-
nişletilmiş üçüncü basım, Vate
Yayınevi, İstanbul, 2009, 624
sayfa.

PERS BIKE

MALMÎSANIJ

bi îlhamê Fuzûlî

Wele bîya, wele-wel' bîya ez, nê derdan' derdî ra
Kulan ver lete-let' bîya ez, hetê zerey' zerrî ra
Zerrî nîya ê mi zanî, a adirê nê dejî ya
Zerrî nîya ê mi hinî, la kozirey' şewatî ya

Eke ti derdan têw bidî, dima ti zaf poşman benî
Zanî ke ez fek akera, kilî mi fek' ra perrenî
Ti qet wina meewnî na bêvengîya bêvengî ra
Bizane ez wele bîya, bêhesî û bêkesî ra

Kes nêzano na zerrî de çi hêvî ha nimita ya
Pers bike, na bîbike qey caran pîya nênyaya
Kil û kozirî pers meke ti korfehman û heran ra
Pers bike estaran ra, ez hayay' şewanê Homay' a.

26.07.2006

ZIWANÊ MA

Alî BEYTAŞ

Mordem emrê xo de gerek di çîyan ser o zaf vindero. Nê çîyan ra yew (jû) ziwane (zonê) maya insanî yo, yew kî erdo (hardo) ke no ziwane û kultur ser o amê qiseykerdene û ciwîyayene, yanê welatê mordemî yo. Welatê ziwane bê yewbînî (jûbînî) qet nêbenê. Însanê yew welatî û yew ziwane kî bê yewbînî nêbenê. Naye ra vanê qederê ortax.

Însanê ke qederê xo ortax o, qiseykerdene ziwane înan (dîna) ke çin bo qet nêbeno. Gerek hem ziwane xo qisey bikerê, hem kî na qiseykerdene xo biresnê ewladanê xo. Ewladê înan kî biresnê ewladanê xo. Wina (nîya) bo ke ziwane maya înan vîndî nêbo.

Ma kurdî mîletêde zaf kan îme. Însanetîya (îsantîna) ma mîletanê bînan rê kî zaf bîya. Na çî hekmet a kes nêzano, ma zaf doniman (doliman) welatê xo ra qet wayîr nêvêjîyayîme. Ma zaf wext ne dewlete waşt a ne kî ziwane xo waşt a. Labelê ma ziwane xo hertim qisey kerdo. Coka ke ziwane maya ma vîndî nêbîyo, hetanî nika amo qiseykerdene.

Edebîyatê mayo nivisnaye çin bîyo hetanî nika. Kulturê ma ziwane be ziwane amo hetanî ewro. Ewro edebîyatê ma kî êno nivisnayene. Labelê gerek xebata têdeyê (hemeyê) kurdan bibo (hem kirmancan hem kirmancan/zazayan).

Welato ke ma ser o ciwîyayê, nameyê nê welatî Kurdîstan o. Kurdîstan welatêde zaf girs o, zaf kî kan o. Kalikanê ma, nê welatî de bê dewletê û bê nivisnayîna ziwane xo wextêde zaf derg emrê kerdo.

Wext vêrdo ra, mîyan ra serrî şîyê, qiseykerdene ziwane ma kî men bîya. Ma kurdî bê welatê û bê ziwane mendîme. Heqê û huqûqê ma têde men kerdê. Çiqas ke qederê ma kurdan pîya bi kî ma mîletêde bê qeder say benîme.

Ma ra vanê parçeker (bölücü). Ma qet welatê kesî kî qelfe (parçe) nêkerdo. Çîyo winasî (nîyanên) kalikanê ma xeyal kî nêkerdo. Feqet

înan, daîma ma ra vato parçeker. Ma parçeker nîme. Ma heq û huqûqê xo waşto. Qet guneyê ma no derheq de çin o. Şima ke heqe pers kerê, esas parçeker ê yê ke naye ma ra vanê. Çunke înan welatê ma pare kerdo, înan ma bê welat verdayîme. Erdê ma înan girewto (gureto) binê bandura xo. Ewro zaf rind kifş o ke kamî welatê kamî parçe kerdo.

Dewletanê dinya û dewletê ke cîranê ma kurdan ê, ma ser o dek û dolabî zaf çarnê. Ma seba emelanê xo zaf çilqnayme.

Nê kerdenan ser o kî vato kurdî tewr çin ê. Na zura girsa bedewe kî kerda. Kurdan ra xora nêşermayîyê, dîrokî (tarîxî) ra kî nêşermayîyê.

Wext-wext piştîya kurdan mîşt da, zurî kerdê, kurdî xapitê. Vato ma dostê şima yîme. Peyê cû kî kurdî tewr çin ê, vato. Sankî nê kerdenê xo şenik biyê, heto bîn ra kî mîyanê kurdan de fesadîne kerda, ê xo bi xo veradê pê. Kurdan wext-wext na xapitene zanita, wext-wext kî nêzanita. Labelê mîyanê xo de zaf wextêde derg do pêro, biyê dişmenê yewbînî. Dîrokê kurdan de sey nê meseleyan bi sedan meseleyî estê. Rojê dîrokê huqûqê însanan nê dek û dolabanê zurekeran keno eşkera, nivisneno. Hetê ra nê kerdenê xirabî biyê heto bîn ra kî milletê kurdî estbîyayîna xo dewam kerda, ziwanê xo qisey kerdo, kulturê xo sevekno, hetanî na roje ardo. Nê milletê bê dewlete, hetanî ewro ziwanê xo û kulturê xo sevekno.

Ewro gerek ma ziwanê xo û kulturê xo vizêrî ra zafêr biseveknîme. Zaf qisey bikeme, zaf binivisnîme. Wina bikeme ke no ziwano rindek vîndî nêbo. Her roj ra zafêr, ewro ziwanê ma wayîr wazeno. Ewro zaf rojêda teng a. Ma naye gerek xo vîr ra mekeme.

Nînan kulîne ma zanîme. Ma zanîme labelê gerek ma çend persan kî xo ra pers bikeme:

-Hetanî nika, ma seba ziwanê xo çi kerdo?

-Naye ra dime gerek ma çi bikeme? Çi xebate bikeme?

Cewabê nê persan zaf rehet nîyo. Feqet ma gerek cewabê nê persan bidîme. Ez vano ke, şaranê bînan hetanî nika seba ziwanê xo çi kerdo ma kî ey bikeme. Dîrokî ra derse bigîrîme (bicême). Destê ma ra çi êno, o derheq de bixebitîme. Binivisnîme, biwanîme, bimusnîme nêzanayan. Her çiyî ra daha zîyadeyêr, ziwanê xo qisey bikeme.

Qey her kes her ca de ziwane xo qisey keno, qey ma ziwane xo her ca de qisey nekene? Ma ki ziwane xo her ca de qisey bikeme. Yew hetê welatî ra hetanî heto bin, her ca de qiseykerdena ziwane xo biyame ca. Qiseykerdena ziwane xo ra meşermayîme. Sînema ra hetanî cayê al û vêrî, her ca de ziwane xo qisey bikeme. No heqê ma yo. Kes ki nişkino ma ra çiyê vajo!

Ma miyanê sendikayan, dernegan û partîyan de ziwane xo qisey nekene. Zure çiyêde rind nîya. Ez vano ke, mi neheno, mi bi ne çimanê xo diyo ke ma qet cayêde ki ziwane xo qisey nekene. Êyê ke vanê ma demokrat îme, ê ki sendikayan, dernegan û partîyan de qiseykerdena ma rê qet qayil nîyê. Wa qet ki ê qayil nebê. Wa qet talaşê ma nêbo. Ma gerek goş înan ser menîme û qiseykerdena xo biyame ca.

Kovaranê ne dernegan, sendikayan û partîyan de qey sanikê ma û meselayê ma nenivisnê? Qey helbestê ma nenê wendene? Ma qey partîyanê xo de bile ziwane xo qisey nekene. Na çi hekmet a? Hem wazenîme hem nêwanenîme, nenivisnenîme! Pekî o wext kam ma ra vano ke şima zaf heqlî yê? Na dirûyîne nîya?

Ma memantîya xo de gerek ziwane xo qisey bikeme. Ez bawer keno ke ma kurdî memantîya xo de bile tirkî qisey kenîme. Ma dernegan, sendikayan û partîyan de muciltîna xo de tirkî qisey kenîme. Na bêşermî ya. Bêre ma na bêşermîye mekeme!

Ziwan çiyêde zaf birûmet o. Ziwanê xo bêkes meverdîme.

Raşt xeyal bikeme. Raşt biciwîme.

Kurdî xeyal bikeme, kurdî biwanîme û binivisnîme.

Eke wina mekeme, waştana ma û cûya (heyatê) ma benê cûya (başqe). O wext ki ma benîme dirû.

Bêre ma donimêna xeyal bikeme. Xeyal çiyêde rind o. Çiyê rindî xeyalan ser o biyê şên.

Belki rojê seba ma ki roj vejîno. Kam çi zano.

W. K. MERDIMÎNÎ RA DI ŞÎRÎ

REM

Zanayîş dem û dehran ra yeno
Awdayîş çem û behran ra yeno
Derdanê dinya xo rê bar mekir!
Remayîş xem û qehran ra yeno

Sibate 2006

DEZA

Vera zulm û neheqîyan ti lal û bêveng î deza!
Ne xo rê ne şarî r' estî, ti muhtacê çeng î deza!

Ne goşdaren', ne wanenî, qalan' bêînsafan kenî
Pê zanayan nêridyenî, ti heqbeyo veng î deza!

Sulh û pêameyîş baş o, holî holêr teba çin o
Ma vanî wextê aşti yo, ti pabeyê ceng î deza!

Embazan' xo de bêaheng î, fikr û bawerî de teng î
Ti vanî qey serew' deng î, bêtam û bêreng î deza!

Nê demanê peyênan de, ti hema zî hey hewnan de
Mîyan' tuşk û beranan de, ti sey biza leng î deza!

Keda camêrdan bivîne, şermî ver bo sey nimûne
Paştîdayîş wa bimano, ti dês û asteng î deza!

Feko weş ra bêxeber î, nezaket ra çî nêzanî
Ti şîretan peygoş kenî, sermayey' to neng î deza!

Wa lomeyê kedheraman, to rê nêbî tewrey xeman
Merdimîn, pê lutfê Rehman', peyey' hela teng î deza!

Teşrîne 2009

EYŞÊ ⁽¹⁾

Arêkerdox: H. GIRAN

Herê ⁽²⁾ Eyşê, Eyşê, Eyşê
Herê Eyşê, ca ra ⁽³⁾ weşê
Herê Eyşê, ona meki
Herê Eyşê, çengileki meki ⁽⁴⁾
Xortan banderê xo meke
Rîyê pîy xo er ro meki ⁽⁵⁾.

Pey banê bawkê Eyşi camî yo
Camî yo, weqfê Rebbî yo
Ina qali rî vajî amî ⁽⁶⁾ yo
Pey banê bawkê Eyşi tenca ⁽⁷⁾ ya
Verê banê bawkê Eyşi tenca ya
Kamî Eyşi xo dima çarnaya?

1. Na deyîre dewanê Pîranî de vajîyêna.

2. *herê*: erê

3. *ca ra*: 1)bin ra, kok ra 2)xora

4. *çengilekikerdiş*: wextê rayîrrašîyayîşî de çengileyê (polê) xo zaf têşanayîş, bi payekerdîş rayîrrašîyayîş

5. *rîyê ... er ro kerdîş*: bêrûmet kerdene, şermezar kerdene

6. *amî*: amîn

7. *tenca*: bostanê verê berê keyeyî, bostano bejî, bostano zibilge

Herê Eyşê, Eyşê, Eyşê
Herê Eyşê, ca ra weşê
Eyşi saya sura Meletî ⁽⁸⁾ ya
Firtiqala Edenî ⁽⁹⁾ ya
Engura Çêrmûgi ⁽¹⁰⁾ ya
Bawkê Eyşi şîyo Herîdano ⁽¹¹⁾
Dey rî ⁽¹²⁾ çina û çina ano?
Dey rî sayanê suran ano.

8. *Meletî*: Malatya

9. *Edene*: Adana

10. *Çêrmûgi*: Çêrmûge (Yew qezaya Dîyarbekirî ya.)

11. *Herîdan*: Nameyê yew dewa Pîranî yo.

12. *dey rî*: aye rê, ci rê

DES SERRÎ RA TEPIYA PÊVÎNAYENA AKERDÊ

Sinan SUTPAK

Hewt keyberandê asinênan dima keyberê cadê pêvînayene abîya û aşmîya pancêsî mi ro akewte. Qurtika alû mi qirr a mende, çimê mi maliq de, hiwateyê mi lincî de mend. Ez herûnda xo de zîq vinderda. Erdê betonî lingê mi nêragirotê. Aşmîya pancêsî, bi şewqdê xo yê ke hesrete devistibî mi zerrî ya, vînayene mi ra tirawitibî. Zerrîya mi zeydê mirîçikda ke leyranê xo marî fek de bivîno, erzîyayê. Mi vatê qey hema do pistindê mi ra bierzto teber. Heyecanêdo winî pêşiyabi mi zerrî ro ke nengû ra sere ez çengizîyabîya û heme çimeyandê postedê mi rê wisar amebi. Ganê mi heme bibi awzê. Kîştên ra zî zeke perrî min a bîrê. Mi vatê ez do hema bi hewa kewa. Rîyê mi bibi sûr, çikî ci ra perrayê. Serê zincîda mi bibi zey tûlikdê dîkdê Xal Silî û dîkê Xal Silî yo ke dewe de namdar bi, ardibi vîrdê mi. Yewî çirpikê mi zincî ro dayê, gonî do ci ra bieştayê teber. Gillîyê çimandê mi tewayê.

Gewa aşmîda pancêsî ez antê cazîbedê xo mîyan la lingan mezgî rê îtaet nêkerdê, kewtê a pêpey. Zerrî hîna eştenênda xîntkî mîyan de bî û gêrayê aqortdê xo.

Mabên ra des serrî ravêrdîbî. Des serrî ra tepîya, mi do o hilmo ke ê ganî ciwînenî biantayê cîgera xo û ê destê werdêkîyê ke germîya înan eyarê zerrîda min o, dekerdayê mîyanê lepanê xo. Bê ke mabêndê ma de camê diqatî, têlê zengarîne mûndeyî estîbê, mi do tehmdê ê çiman a xiznaya vînayenda xo degirotayê. Ê çimê ke qeçekîne ra adirê eşqî zerrîya mi ser o wekerdibi. O adiro ke weşî û waştenda ci rê emrên qîm nêkeno.

Bi tepîştenda destan a, vatenî pêro mi ziwan ra besterîyay, mi mezg ra hêmayî heme kewtî a perî. Fekê ma her dîyan nêmakerde, çehar çiman dolandê pê de asnaw kerdê û bi werdîgêrayenda arkeologan a, çirçandê rîdê pê ra zexelîya jandê serran weçînayê. Rîyê aşmîda mina

pancêsî ke mardaxorabîyayene ra mekajên bî, bi jandê keser, bêrî û mehrûmîda heskerdenda des serran a mekaj xo ro kerdibi newe. Adirê çeçekîne rîdê ci ro webîyayê. Rîyê ci hêdî-hêdî bi rengdê a roj a virîyayê: Roja ke vîst û panc serrî veror mi a dîbî û çîmanê ci mezgê mi tirawitbi, lênê awda girênayê veradabi mi ser, dima ez cenêbîya cemeddê zimistanan ro û a roje ra na roje a bîbî keyaya welatdê zerrîda mi.

Mi raya aye pawitê ke çekuyên ci ziwan ra leyri bo lewan ser û mi ziwayîda çolterên ra bireyno. Werdîgêrayena çîmandê mi bi tîtîzî ya dewam kerdê. Virîyayena destandê werdêkan, mîyandê destandê mi ra xo da a mi mezg. Zerrîya mi lertzê. Ê destê ke verê des serran, wexto ke ma çeçekandê xo ra mîyanikî xatir waştbi, mi germîda mîyandê ci ya ganê xo şitbi, bi qebarandê zor û zehmetan a degêrîyaybî. Germîya mîyandê lepanê ci bîyê ariq û eştê teber. Destê ci hebekna bîbî girdî. Giştê mi, bêhemdê mi qebaran ser ra gêraybî. Bi hurmetdê cefada des serran a, mîyanê destan vilênayê. Bi ê hîsan a, janêndo barî definîyayê a mi mezg ro. Gireyêndê kozdê adirdê aye, amebi û mi ziqulîlik a aniştibi. Hewnakerdenda ê adirî rê zerrîyênda xeylêk metîne lazime bî. Eştana zerrî, xo bi xo nepixnayene de heleyayê.

Aşmîya mina pancêsî, zeydê şewqdê xo ya, bi babeta gulênda mirdîa-kerdê ya, boya xo çorşmedê xo ro weşanayê. Hilmê mi ci ra degêrîyayê.

Verê aye veng vist a mi: “. . . ?”

Qudimê vatenan hewna mi ro şikite bi. Çar çimî hewna bîrsi de bî. Lejdê heskerdene rê mezbût şidênaye bî û xo hedef ro girotbi. Goştarîda vatenan rê bînîyet bî. Mesajê vîyarîyan kerdê serdê tîrkemanan a, adirê cehenemî verdayê po û bi kevanan a varnayê mîyandê kelada zerrî. Xoverrodayenda zerrî ro game bi game vêşer qedûm şikîyayê.

Taqetî, eleqeyê xo dest, ling û ziwan ra birnabî. Tena çîman behrandê pê de, behrandê pers û cewaban de asnaw kerdê. Tena çîman binê persan bi qedûmdê arkeologan a kendê.

Des serrî ra tepîya, fina destê ma resaybî pê. Engiştî pêşîyaybî pêro. Pê ra tehmê rojandê ravêrdeyan mêtê. Zerrîya aşmîda mi, bi vatenandê talan a û bi hiwatanandê bêyewman a vêşer bîbî dirbetin. Qandê coy, ariqdê solinî ver, zerrîya ay vêşerî bîbî tenik û lebayayê. Gerreyê xo mezgî de kerdê. Mergda çîmandê aye ro varanê wisarî veror varabî. Çîkê adirdê pêraheskerdene, bê ke caman û têlandê zengarinan ro gunê,

resayê miraz. Mesajê ke bi jandê bêriyan a nusîyaybî, bê ke dirbetandê caxandê asinênan û caman a, nêmeyê ray ra dirbetin bikewê, resayê halêndê xo.

Des serrî tepîya, destî têmîyan de newede ra ariqîyaybî. Zerrîyan akortê pê girotbi û her eştene de heleyayê. Adirê vîyarîyan ê ke des serrî kozdê bêriyan de çikî peknaybî, do kamcîn awda agoznayê de bitefîyayê? Bêriya des serran, do sifetêndo senîn xo ra dayê?

Bi namedê Homayî bo ke cewabê nê persan, her di zerrîyan rê parçeyê kozdê adirdê dojehî bi û înan eştê pê rê. . .

Rîyê ma her dîyan, bi taybetî zî rîyê aşmîda mi, nêmhiwateyêndê janadegiroteyî ra nêreyabi. Winî asayê ke tena mi ro ziwan nêgêriyabi. Vatenî, tena halêndê zerrîda mi de nêpendosîyayîbî. Mi ne şayê ne zî zanayê ke ez kotî ra dest pêbikera ke vatenê ke bêrî de newsayê mirazdê xo resê. Vatene ra zafêr, ez qayîl bîya sereyê xo a doşîda ke adir mi zerrî ro wekerdo ser na û degirotena hesrete, xeberan û vateyanê talan ke adirê ci zeydê adirdê Pîrda Hewtrihe tim wekerde yo, xo zerrî ro veng kera. La a yewere rê ne cayêndo xewle estbi ne zî wext musaît bi.

Herfan çekuyî nîjînaybî. Çekuyan vateyî eştibî pêser. Vateyan, hêmayê erjayeî mezgê mi de xeliqnaybî. Boya kufike kewtibî paşverûyî ser. Bêvengîyên de -ke mîyan de kerbê zerrîyan alawyayê-, fitika qedînayenda pêvînayenda akerdê ceneyêbî. Mi heme çekuyê ke qandê wesfandê aşmîda xo ya pancêsî, ahengdê heskerdene de viraştîbî, xo rê hewa day. Hetanî ke pêvînayenênda bîne nesîb bibo, mi “sî piloxnê xo zerrî ro”.

Di hefteyî ra tepîya, mektuba ci mi rê amê: “Por û rîdê to de xeylêk çî virîyaybî. Tofanê ‘Hayata Dönüş’î (Agêrayîş bi Heyat) tesîrêndo ci ra nêşîyaye tede verdabi. Ez ke to het ra agêraya, hetanî keye ez a xo nêameya. Hewna gireyên o yo mi qirri de. Nêşino war. Eza to rê na mektube nusena la ez hewna a xo nêameya.

Bê nuştêna naye ez do nêşa bi vateyêndo bîn a mektuba xo biqedîna: Bizane ke, çimê to hewna çimê qeçekîn ê û hewna heyecan defînenê zerrîda heskerdoxda to.” Dima, bi “Gillîyê mi to rê birijê” ya mektuba xo qedînabî.

Elbîstan, Kanûne 2005

BIRA

Hafiz Ehmed TURHALLI

Dayê to ez arda dinya
Mi rehetî nêdî xo ra
Felek kirdon rî xayîn a
Zerrveşayey biray xo wa
 Biray mi şîyo koy ser a
 Goş û çim' mi rayîr yi ra
 Şew û roj ez ci r' veşena
 Zerrveşayey biray xo wa
Bêveng û palewonî ma
Von "Ez heyfî babî gena!"
Baro giron non xo ser a
Zerrveşayey biray xo wa
 Ma war d' verdên û şin se ra?
 Va "Kurdîstan welatî ma
 Neyar te ra teber kena"
 Zerrveşayey biray xo wa
Biray mi zaf weşîk bira
Destî ternî yi derbi da
Amîd û Çewlîg di eysa
Zerrveşayey biray xo wa
 Deşt û koyon welatî ma
 Mîyon gemon û çemon ma
 Pey ra kotib dişmen' dima
 Zerrveşayey biray xo wa
Ge kot dûmon la xelesîya
Yi rojêk xo tepya nêda
Bi birîndar qet ax nêva
Zerrveşayey biray xo wa

Zimistonûn welatî ma
Tîpî û vor Koy Sipye wa
Neyarî dor guret yîn ra
Zerrveşayey biray xo wa
 Ax vor paştê neyarî ya
 Dişmenan kêş ardibî pa
 Kird bêkes o paşt çinî ya
 Zerrveşayey biray xo wa
Asmên d' perên jet û kobra
Varnay pero jehr û bomba
Vor sur bîya gonê yîn ra
Zerrveşayey biray xo wa
 Ko ra telefon kerd û va
 “Şehîd koto biray şima”
 Gire qirik zerr helsîya
 Zerrveşayey biray xo wa
Ax ax bira! Şîrin bira!
Ti şehîd kêrd tirkûn bira
Veşno welat cêr û cor ra
Ez helyawa semêd to ya.

Almanya, 17.08.2009

SERRÎ

Murad CANŞAD

I

Tilage de pêrodayîş vejîyabî.

* * *

Tilage mabênê Pulur û Mamekîye de, rojawanê Çemê Mizurî ra dewêka kan a. O wext, tede da-çewres keye estbî. Hemeyan bi cite û weyekerdişê heywanan a îdareyê xo kerdêne.

Cayê dewe sey cayê wareyî yo. Dormeyê xo akerde yo. Koyo ke dewe vera xo çarnayo bi ci, şono reseno bi ko û wareyê Sosinan ke dorûver de namdar ê. Dormeyê dewe pêro bej û beyar o. Birr û zergûnîya xo kêma. Daristano tewr nêzdî ci rê Textû vanê; hetê başûrî de bi payan nêma saete ra zîyadeyê o. No daristan fekê Çemê Mizurî ra dest pêkeno şono reseno bi pêşê Koyê Sosinan. Textû çimeyê îdareyê dewe yo. Velgê zimistanî uca de yeno birnayene, uca de yeno cemakerdene û nîjnayene; vewra zimistanî de uca ra bi tawugan a yeno kirişnayene. Eke beno payîz û darûber velgê xo rişneno, tilagijî bi golîgan a kewenê bi ver, kolî-molîyanê zimistanî anê verê keyberî de sey banî maxe kenê. Kursî ra hetanî huye, huye ra hetanî kêran pêro daristanê Textû ra yê.

Rayîrê Pulurî, Çemê Mizurî teqîb keno, ver-verê çemî ra çîv dano piro, cayêk de vişîyeno bi nover cayêk de vişîyeno bi bover, şono reseno bi Mamekîye. Binê Tilage de destê boverî ro vîyareno. Dar û texteyan ra pird esto, ci rê vanê “Pirdê Tilage”. Dewê dorûverî ê pirdî ro yenê-şonê.

Mabênê çemî û Tilage heme tirr û kaş-kuş o. Ca-ca darûber ca-ca qırçûqale ca-ca kemer û kuç. . . şono reseno tapikê peyê dewe. Tapik sey kovîkî yo. Dûrî ra sey tixa simerî aseno. Merdim vano qey bi destan

a virazîyayo. Rut-repal o, tede qet vaş nêruweno. Ci rê vanê Tilag Baba. Dewe piştîya xo aznaya bi Tilag Babayî. Qurbanî uca de yenê serebirnayene. Dua, zewt û sondan de nameyê xo yeno dekernayene.

A mintîqa de qal-qirê êl û qewmî tilagîjan ser o yo. Yê tilagîjan zî hope û awe ser o yo. Mesel û misqalikê ke tilagîjan ser o yenê vatene, ne serê xo yo ne verê xo. . .

Vanê ke şelêkaran eşto bi Tilage ser, înan û tilagîjan a dayo pêro. Tilagîjan pê nêşkayo, şelêkaran çi esto çi çin o heme mal-dewar girewto berdo. Tena yew astir mendo. Tilagîjan nîyadayo ke şelêkaran ra yew hayo erd de meridîyayo. “Wuş wuş wuş. . . meyît astareyan ver de mendo!” vato û astir eşto bi mêrdekî ser. Mêrdeko xeriqîyaye ameyo xo, o astir zî girewto berdo.

Vanê tilagîjêk şîyo xo rê tewreyêk şeker herînayo, piştî kerdo, kewto bi rayîrê Tilage. Canê xo waştto ke şerbet bişimo. Şekerê tewreyî verdayo bi dere, şîyo hetê cêrî de awe şimita.

Vanê tilagîjan zerrn û sêmê xo arê dayê, kerdê bi zereyê pêlekî, eştê bi vileyê hargûşî. “No bacê ma yo, bibere bide paşayî!” vato. Çitur ke raverdayo, hargûşî rayîr-mayîr nêvato, ginayo bi ko û gêrisan. Tilagîjan vato: “Çi hargûşêko biaqil o! Zaneno ke şelêkarî-melêkarî rayîr birnenê, coka rayîrê xo vurneno.”

Awa Tilage kêma bîye. Tena yew hênî estbî. Ver de hopêka girse viraştîbî. Dewe heme bi awa na hope ameyêne awedayîş. Çimê tilagîjan timûtîm hope ser o bî: Ewro dora kamî ya, meşte dora kamî ya, kamî dora kamî girewta, kamî awe zîyade xerc kerda, kamî awa kamî debirnaya?. . . Heme meseleyî hope ser o vejîyayêne. Hope hem çimeyê heyatî bîye hem zî çimeyê meseleyan.

Wexto ke doza şorişgêriye peyda bîye û gencî vejîyay bi koyan, qal-qirê tilagîjan zî vurîya. Înan dest bi îdeolojî û sîyasetî kerd ke qet meperse! Radyo de çîyo ke tewr zîyade ameyêne goşdarkerdene xeberî bîy. Goşê xo radyoyanê Sofya, Moskova, Tîran û Pekînî ser o bîy. Rojanê sey 1ê Gulane de, xirrê fekê çemî bîyêne, niştêne bi mînîbusan û otobusan, şîyêne bi Mamekîyê. Şan de tepîya top bîyêne ameyêne. Sloganqîrrayîş ra vengê xo kewtêne, hetanî hewteyêk ci ra veng nêvejîyayêne.

Di gencî, Murad û Postik, Tilage ra tayê çî-mî gênê, wexto ke benê

teber rastê eskeran yenê. Her di hetî dest erzenê bi çekan û pêrodayîş dest pêkeno. Murad tilagij o, refê gencan de newe ca girewto. Hîna çek-meka xo çin a. Yê Postikî kalaşnîkof o. Hetêk de da-pancas eskerî hetêk de Postik tena bi sereyê xo. . .

Murad dorûverî rind nas keno. O bi Postikî ya, şimşêr de, ver bi darûberê fekê çemî xo roverdanê. Eskerî pey ra kewenî bi dima. Her di gencî yewbînî ra visîyenê. Murad taf de rêça xo dano vîndîkerdene. Postik şono rastê çirtanî yeno. Çirtan da-vîst metre esto. Vernî de çirtan, pey de esker. Xo piro erzeno bi war. Cayê nêmeyî de gineno bi qelişêk, ancîyeno bi zere. Zereyê qalişî de xo nimneno. Esker vano qey çing dayo bi cêr û kewto bi zereyê birrî; dormeyê çirtanî ro xirrê zereyê birrî beno.

Hîrê rojî esker Tilage de adir varneno. Îşkence, pirodayîş, heqaret zilm û zor, zêr-zeberkerdiş. . . Cinîyî hetêk de camêrdî hetêk de. . . Dewe de bena nal-nala camêrdan, zur-zura cinîyan, zirç-zirça domanan. Aya ke yena tilagijan sere de, meyêra vergê yabanî sere de.

Xebera pêrodayîşê Tilage taf de vila bîye. Dewanê dorûverî lerre girewte. Xebere şîye reste bi gencanê bînan. Ê zî seba embazanê xo Murad û Postikî, ginay bi dorûver ro. Her bêçike xo rê dejena; esker, dewijî, gencî. . .

* * *

Gencî ameyêne bi keyeyê ma zî. Şarê dorûverî cure bi cure nameyî nabî pira: Telebeyî, devrîmciyî, êyê koyî, gencî. . . Tayêne vatenê “vêşanê koyî”. Zîyadeyêr “gencî” ameyêne vatene. Ma zî vatenê “gencî”.

Gencê ke ameyêne bi keyeyê ma, zîyade xam-xeşîm bîy. Ziwanê ma nêzanayêne. Tirkî qisey kerdêne. Qet behsê xo nêkerdene kam ê, çi kes ê. . . Tena ideolojî û sîyasetê xo ser o qisey kerdêne. Nameyê hemeyan kod bî, kesî nameyê înan ê rastikênî nêzanayêne.

Kam beno wa bibo, keyberê ma ci rê akerde bî. Ma ci rê xizmet û hurmet kerdêne. No xizmet û hurmetê ma nêyeno a mana ke ma sey înan fikirîyenê, îdeolojî û sîyasetê înan heq vînenê. Pîyê mi vatêne, wa kes mevajo ke mêman şîyo bi keyber, ey ci rê keyber anêkerdo. Nezerê pîyê mi de, ê, her çî ra ver mêmanê Heqî bîy. Ey bi çimê mêmanî û mêmandariye piro nîyadayêne.

Maya mi yewo ke ziwanê ma zaneno bivînayêne, tede şanayêne têver:

“Lawo, cîgera mi, na raya şima raye nîya. Gucê şima nêşono bi dewlete. Ma ti nêvana şima dest de çî esto ke şima ver bi dewlete ceng kenê? Dewlete rê dewlete lazim a! Yê şima war-wurdê şima çin o. Şima ewro tîya de, meşte cayê bînî de. . . Nika ke cayê şima bellî bibîyêne, şima dest de ca û erd bibîyêne, ez kî ameyêne mi şima rê nan pewtêne. Destberê mi nêyeno ke ez çeke bierzî harmeyê xo ser labelê destberê mi yeno ke ez hîrê kuçan bişanî pê, sace ser nî, şima rê di-hîrê nanan bipewjî.”

Maya mi ke wina qisey kerdêne birayê min o pîl bîyêne adiro sûr. Kemer û kuçî varnayêne! Yê ey, aqîl û fikrê xo ko û gêrisan de linga tifangî ser o bî. Lulîya tifangî şanayenê bi çimanê xo ver, dinya çimanê ey ver de bîyêne dum-duze! Dest eştêne bi çeke, rojêk de welat wêran kerdêne û awan kerdêne.

Mîyanê gencan de di teneyî Mamekîye ra bîy: Yildirim û Ayhan. Yildirim kurêsij bî. Ma de ziwanê ma qisey kerdêne. Kesêko esmero derg o dest-pay bî. Timûtîm zerrîweş, timûtîm ziwanşîrin, timûtîm rîhuyaye ... Surotê xo hetêk ra seke damxa bîyera pironayene, hendê di bêçikan veşaye asayêne. Cayo veşaye mendinî postikî. Coka ci rê vatinî “Postik”. Yildirimî ra zîyadeyêr Postik ameyêne naskerdene. Seba ke pîrika mi, maya maya mi, kurêsij a, hurmetê maya mi Postikî rê zaf bî. Herçiqas ke çend serrî ey ra pîl bibo zî, ey rê vatêne “Xalo”.

Ayhan hetê bejne ra zîyade derg nêbî. Kesêko pêto gilover o xoser bî. Ziwanê ma nêzanayêne, tena tirkî qisey kerdêne. Qisaya xo de xeylê-xeylê rikdar bî. Qet vatena xo ra nêameyêne war, îtiraz-mîtiraz qebul nêkerdêne. Bêsebir bî, taf de hêrs bîyêne. Esl û fêslê xo zîyade nêameyêne zanayêne, îqrar û wêretê xo kam ê, kamcîn eşîre ra yo. . .

Gonîya Ayhanî maya mi rê qet şîrin nêbîye. Xuya xo pê weş nêameyêne. Her dîyan ziwan û edetê yewbînî nêzanayêne. Binê çiman ra yewbînî ra nîyadayêne. Herçiqas ke ziwanê yewbînî nêzanayêne zî rew-rew şanayêne bi têver. Maya mi bi kirmanckî, Ayhanî bi tirkî. . . To vatêne nika tîlê qirrika yewbînî benê.

Maya mi Ayhanî rê vatêne “alij”. Aye wina texmîn kerdêne ke o eşîra alan ra yo. No texmînê xo çira bî, çîyî ser o bî, kesî nêzanayêne.

Nezerê maya mi de eşîra merdimî, nasnameyê merdimî yo. To ke ci ra kesêk pers bikerdêne, aye verê eşîra ê kesî ra dest pêkerdêne; dewe

ra, pîr û pîrbab ra kewtêne bi ci, aj û uj de vejîyayêne. Wexto ke to behsê kesêkê xamî bikerdêne, aye goşî vît kerdêne: “Nê bira, o keso ke şima qal kenê kamcîn eşîre ra yo?”

Rojêk Ayhan bi yew cinîke ya vejîyay amey bi keyeyê ma. Ey kalaşnîkof eşto bi harmeyî ser, cinîke damançe kerdo bi mîye ver ra. Maya mi linge şanaye bi erd, ê nêgirewtî zere. Qehirîyaye, bîye kosebîyê adirî. Herçiqaş ke ê fehm nêkenê zî çi ke ame bi verê feki vat: “Lawo alijo leyîrê kutikî!... Lawo, şima ar û edeb dinya ra dardo we! No çi edet o? To na tumanvetîye fişta bi xo dima, şima sey dele bi kutikî ya na yazî û yaban ra çi fetelîyenê? Keçê, qizdana qizdanan! Çi karê to esto ti kewta bi nê leyîrê kutikî dima? Maya to çin a, pîyê to çin o? Ti bi ê gilikê xo ya cengê çiyî kena?”

* * *

Pêrodayîşê Tilage dima eskerî dest bi operasyonanê girsan kerdîbî. Gencan, embazanê Postikî zî xebera ey girewtîbî, cehd kerdêne ke ey mintiqaya operasyonî ra bivejê biberê. Murad vejîya ame bi keyeyê ma. Desta-dest tayê çî-mî ame hazirkerdene. Înan do Postik biardêne keyeyê ma, uca ra bigirewtêne biberdêne. Murad hem seba keşîfî ameyo hem zî seba peydakerdişê çiyê lazimî.

Tîje ke hebêk bîye şîrin, dîyarê mezraya ma ra di tenî bellî bîy. Kewtê têçeng, nikuzîyaye-nikuzîyaye wet ra yenê. Ameyî bîy nêzdî; yew Postik o, oyo bîn Ayhan o. Postikî darêk sey çogane girewto bi destê xo, heng û leng yeno. Hetêk ra lengeno hetêk ra şuwara Seterî vano:

“Seter o, Seter o
Biko Îsmayîlê mi, Seter o
Natê ma kemer o dotê ma kemer o
Îsmayîlê mi, dest bierze martînî
Piro de, hendo ke ro ma der o.”

Ê ameyî, peyê banî de, sîya gozêre de ronîştî. Çimê maya mi bîy pîrrê îstirî: “Wîy Xalo, Xalo, ez gonî binê linganê to ra bikerî Xalo, no çi hal o?”

Hetêk ra îstiran kena war hetêk ra emir dana waya mi: “Keçê, çay ser ne!”

Linga Postikî xape ra masaya bîya kir-kewe. Zereyê solan de ca nêgêna. Paç pira girê dayo, binpa qalind-qalind pîştö. Linge qet eynê ey de nîya! O Cengê Dereyê Laçî ser o, qehremanîya Silê Pitî, Îbîşê Sey Kalî û Hemê Civê Kejî ser o qîsey keno. Hîris û Heşt de kirmancan û ordîyê tirkan Dereyê Laçî de yeman ceng kerdîbî. Her di hetan ra zaf merdimî kişîyabî. Vanî gonî cendeğî berdê.

Gencî ganî ecele bikerê. Ê do golîgêk peyda bikerê, Postikî espar bikerê, taf de mintiqaya operasyonî ra bivejê teber. Yê ma golîg çin o. Yê cîranan qantirê xo esto labelê wayîr gure de yo, dewe de nîyo. Qantirê xalê mi -o ci rê vano “Ata”-, dewe de yo. Sey hutî yo labelê karê xo de giran o.

Ayhan şî xalê mi ra qantir waşt. Xalê mi razî nêbî. Sey teyre recifîya:

-Lawo birayê mi, ko û gêrisî pîrrê eskerî yê! Heq mekero nika ke şîma rastê yewbînî ameyî, esker nêvano no qantir yê kamî yo?. . . Yeno keweno keyberê mi. Lawo çêl-çukê mi esto, şîma çayê ma erzenê bi zereyê adirî?

Ayhanî sey helîyî pustirme kerd bi ser:

-Vereceksîn ulan! Vereceksin! Gebersen de vereceksin katırî!

Xalê mi ame pêser, bî hendê gude. Ayhanî kufir-kafir varna bi ser.

Tebat bi maya mi birîya. Ver çarna bi Ayhanî. Ayhanî xalê mi ca de verda, her di nezeliyay têver. Maya mi adir varnena:

-Lawo, aliyo leyîrê kelpê kutikî! Mi gî de gulîya pîyê to ro rokerdêne! Lajê dela qole! Lawo, ti na zorbazîye kamî ra musaya! Ma gucê to sono bi ê feqîrî! Lawo, ez to nan de wena gî de kena!. . .

Wina galim kena ser ke ti vanî nika Ayhanî gêna bi zereyê lepanê xo û pil û purt kena. Ayhan zî dîn û îman ra vejîyayo, bîyo pîrr û êdî ameyo bi verê fekî. Nêeşka xo bigîro, dest eşt bi çeke, çarnaye bi maya mi ser de.

Axirê Muradî bi Ayhanî ya Postik espar kerd û girewt berd.

* * *

Ordîyê tirkan dest dayo ser, îdareyê dewlete girewto xo dest. Her ca de esker xilxiliyêno. Gencî vîndî bîyî şîyî.

Mabên ra çend serrî vîyartî. Pira-pira gencan noca û uca ra tepîya sereyê xo vet. Heme newe bîy. Ê nasê ma yê verênî tede çin bîy. Postik se bibî, Ayhan se bibî, ma ci ra xebere nêgirewtêne. Maya mi timûtim “Xalê xo” pers kerdêne. Ma zî goşî vît kerdêne. Cewabê ke ameyêne dayene qet yewbînî nêgirewtêne. Ge vatêne mintiqayêka bîne de yo ge vatêne teberê welatî de yo ge vatêne şehîd bîyo. Ge zî vatêne hetê Bongilanî de pêrodayîş vejîyayo, fişekê Postikî qedîyayê û birîndar bîyo; qorîcîyan gonî ra rêçe taqîb kerda, bi tuwerzînan a kiştö.

Ma dewe ra bar kerd û şîy. Qal-qirê dewe, qal-qirê gencan dûrî ra ameyêne bi goşê ma.

II

Hepixaneyö ke ma tede bîy eskeran galim kerd ser.

Hîna şodir nêbîyo ma bi teq-reqa çekan a hişyar bîy, taf de kincê xo girewtî pira. Eskeran serbanan ser o, meterîs ra lulîya çekan çarnaya bi ma ser. Hewş de bombeyê mijî varenê. Teber mij û duman o. Ma pencereyî kîpa-kîp girewtê, xewliyê xo hît kerdê dayê bi fek û pirnikanê xo ser. Ma zereyê qawuşe de, axme-axme, qirneyan û binê ranzayan de xo nimito. Esker ge-ge çend fişekan nano ma ra. Fîşegî ginenê bi serban û sivinganê qawuşe. Sereskerêk hoperlor girewto bi destê xo, qîrreno. “Teslim olun! Teslim olun!. . .”

Çend saetan dima, ma tena canê xo girewt û qawuşe ra vejîyay teber. Her çiyê ma zereyê adirî de mend. Cilî, kincî, vilî, radyoyî, televîzyonî, mîlçikê qefesî, daktîloyî, kitabî, defterî, mektubî, nuştayî, fotografî, xatirayî. . . La ra derzîne. . . Çend serrê ma zereyê çend saetan de wele bîy şîy. Ê, serrê vîndîbîyaye yê. Înan ra qet delîlêk çin o ke merdim bivajo nê serrî ameyê ciwîyayene.

Eskerî ma yew bi yew girewtî berdî, nêzdî de, hepisxaneyêkê bînî de ca kerdî. Zereyê di-hîrê mangan de ma her yew rusnay cayêk. Ez û şeş embazî nefiyê eynî cayî bîy. Ma lêl ra niştî bi ci, peyê perojî restî bi cayê xo. Hîrê rojê ma hucre de vîyartî. Ma her yew hucreyêk de amebî cakerdene. Korîdorêkê dergê tengî de, xeylê hucreyî têkîşte û têver de yê. Yewe de embazêk ca kenê, aya bîne tal verdanê. Keyber timûtim girewte yo, qet anêbeno. Tede di çimikî estê. Yew duştê sereyê merdimî

ra, xeylê-xeylê qijkek o. Rojêk di reyî seba hûmaritişî abeno. Oyo bîn duştê mîya merdimî ra, hebêk girs o. Rojêk hîrê reyî abeno; uca ra werd û nanê ma danê.

Roja hîrêyine, peyê perojî, keyberî cîya-cîya ameyî akerdene. Yew bi yew ma gênê benê. Bi req-teqîye keyberêk abeno, embazê zereyê a hucra gênê benê. Da-des deqîqeyan dima reyna yenê, embazêkê bînî benê.

Hewt-heşt gardîyanan ez girewta mîyanê xo, ma korîdorê tengî yê hucreyan ra kewtî bi korîdorêkê dergûdilayê hîrayî. Ma çend keyberanê asinênan ra vîyartî. Keyberî zafane caxin ê. Qalindîya caxan hendê qalindîya uşîrêk esta. Qismo neweyo ke ma kewtî bi ci, têver û têkîşte de çend blokî yê. Nover û boverê korîdorî de keyberê blokan ê caxinî estê. Serber derga-derg o. Binê serberî hîrê perrî yo. Perrê her di kîştan hebêk teng ê û anêbenê. Yê mabênî, xeylê hîra yo û kesekêka girse pira ya. Ma korîdor de, keyberêk ro vîyartî. Çend gaman dima gardîyanêk lingê xo wedarîtî, şî û verê keyberê dîyine de vindet. Dest eşt bi keseke, şîrîngîye kewte bi keyber.

Ez û gardîyanê bînî ma restî bi verê keyberî. Hetê bînî de, peyê keyberî de di-hîrê tewqîfkerdeyî estbîy. Uca ra, sey korîdorê hucreyan korîdorêko bîn dest pêkeno ke nover û boverê xo rêza keyberanê asinênan a. Hetanî ke gardîyanî kilît akerd, yew-yew, didi-didi tewqîfkerdeyî ameyî û peyê keyberê blokî de pêser bîy. Kam ke vejîyeno bi korîdor, wet ra goşan vît keno û yeno. Mî ke gama xo eşte bi zere, davîst merdimî kom bîbî.

Merasîmê xeyrameyîşî dest pêkerd!

Ma yew bi yew destê yewbînî toqa kenê, nata-weta şonê bi rîyê yewbînî. Tayê destê mi pêta-pêt toqa kenê. Awir û qisaya xo pêt. . . Yê tayînan rîyê xo bi berken, qisaya xo nerm. Tayê şermok ê, rîyê xo beno sûr. Serrê înan yewbînî nêgênê, tay-tayê xortê tezeyî, tay-tayê kalê porsipîyî. . . Qilafetê înan zî yewbînî nêgêno; tay-tayê goştin ê sey qirmê dare, tay-tayê zar ê sey molike.

Yew vernî de, ez ey dima, qefleyo bîn mi dima, ma şîy bi verê keyberêk. Yê vernî, şêmûge de xo da kenar, “kerem bike heval”, vat û bi destê xo ya zere nîşanê mi da. Ez kewta zere. Ez ke şêmûge ra vîyarta, o pey ra tîl bî hetê verî, sandalîyê kîştî masaya verê dêsî rast kerd; reyna “kerem bike heval”, vat. Ez sandalî ser o ronîştî, mi yew bazîyê

xo da masa ser. Qefleyo ke ma dima yo ame zereyê oda.

Oda zaf hîra nîya. Verê dêsan de çar ranzayî ameyê cakerdene. Ranzayê xo diqat ê. Qatê binênî de qatê cilan ameyo rafiştene. Doşekêko tenikeko ke çarçefe anta pira, balişnaya ke cayê berzînî de û betanîyaya qatkerda ya ke naya balişna ser. Yê tayêne di-hîrê betanîyeyî estê; yewe çarçefa doşekî ser o rafişta û yew hetê aye derga-derg sey perdeyî hetê verî ro roverdayo. Qatê serênî de; yewe de qatê cilan rafişte yo, êyê bînî tal ê. Tayê çî-mî kerdo zereyê leganan, ser o ronayo û perde dayo pira. Binê ranzayan de zî leganî-meganî estê.

Dêsê hemverê keyberî ra berza-berz di pencereyî estê. Destê merdimî nêreseno bi înan. Dergîya xo xeylê ya labelê berzîya xo vîcoyêk esta. Her di zî hîrê perrî yê, tena perrê mabênî abeno. Toz û arînge nîşta bi caman. Hetê teberî sera-ser caxkerde yo. Caxê xo sey caxanê keyberanê korîdoran û blokan qalind ê.

Ma dest bi pêpersayîşî kerd.

Ma yew bi yew hal-hewalê yewbînî pers kenê. Ê pers kenê ez cewab dana, ez pers kena ê cewab danê. Eynî çekuyî mabênê ma de yenê-şonê. Tayê tirkî qisey kenê tayê kirdaskî. . . Ziwanî cîya-cîya bibê zî pers û cewabî eynî yê:

-Hoş geldin heval!

-Hoş bulduk heval!

-Nasılısın, iyi misin?

-Teşekkür ederim, iyiyim. Siz nasılsınız?

-Heval tu bi xêr hatî!

-Di nav xêrê de be heval!

-Çawan î, baş î?

-Sipas dikim, saxîya canê we, ez baş im. Hûn çawan in?

-Weleh çawan be, em baş in. Îdare ye. . .

Înanê zereyî ra tayê şonê teber, tayê neweyî yenê. Ma ancî destê yewbînî toqa kenê, şonî bi rîyê yewbînî. Persê verênî ancî tekrar benê.

Pêpersayîşî dima ma hîna derg qisey kerd. Nika ê pêro mi nas kenê, nameyê mi zanênê. Ez hemîne hetanî key nas kena, nameyan hetanî key musena Heq zaneno. Ê pers kenê, ez cewabê înan dana: Nameyê mi, bajarê mi, ez kotî ra yena, cayo ke ez ci ra yena hal-hewalê ucayî, hal-hewalê embazan, nas û dostan ra kam şî kotî, kam se keno. . .

Zîyadeyêr persê nasan û dostan yeno kerdene. Her yew nameyêk vano û persê nasê xo keno.

Wexto ke mi va “ez dêrsimij a” çimî nata-weta gêray. Tede bellî yo ke pê yewerî gêrenê. Înanê zereyî ra yewerî vat:

-Heval Verroj kotî yo?

-Veng bide heval Verrojî wa bîyero, vat yewê bînî.

-Ya, ya. . . wa bîyero, bajarîyê xo ameyo, vat yewnayî û peşmirîya.

Di-hîrê deqayan dima, merdimêk bi kelecana vejîya ame. Serrê xo çewres û panc ra zîyadeyêr asenê. Piştîya xo hebêk kuz a. Erdîşa xo ya kilmeke xeylê sipî bîya. Porê ey ra zî xeylê muyê sipîyî estê. Citayêk verçimikê çarçewasîyayî çiman ra yê. Ame, kîbar-kîbar destê mi toqe kerd; ma şîy bi rîyê yewbînî, hema-hema verarde besnaye mi ra. Peyser-peyser şî, sandaliyê kîştî keyberî ser o ronîşt. Peşmirîyaye û qisawes . . . Peyê verçimikan de çimî beriqîyayêne. Verê, ma bi tirkî hal-hewalê yewbînî pers kerd. Dima ey:

-Heval, ti ziwane ma zanena?, vat.

Êyê dormeyî binê zimbêlan ra huyay. Goşê xo qet înan ser o nêbî.

-Heya, ez zanena, mi vat.

-Ti kotî ra ya?

-Ez Dêrsim ra ya.

-Kotîyê Dêrsimî?

-Qezayêka Dêrsimî ra.

-Kamcîn qeza?

-Pulur.

-Zereyê Pulurî ra yan dewanê Pulurî ra?

-Dewan ra.

-Kamcîn dewe?

-Mintiqaya Tornava.

-Ma nameyê dewe?

-Ci ra vanê Qendû. Qendanê Corî. . .

Her persî dima zerrîya xo hîna zaf pitpitêna, keno ke nefes pê bibirîyo. Êyê dormeyî yewbînî ra çim şiknenê û ancî binê zimbêlan ra huyenê. Xo zere de bîyo pîrq-pîrqa xo.

-Qendanê Corî ha! Ma kamcîn keye, nameyê pîyê to çi yo?

-Yê ma mezra ya.

-Kamcîn mezra?

-Ci rê vanê Dewrêşû, Mezraya Dewrêşan. . .

-Ti Îmamî nas kena?

-Heya.

Hîna ke ey persêko bîn pers nêkerdo, mi dest pêkerd:

-Wina aseno ke ti ucayan de menda.

-Ya, ya. . . Ez tede xeylê menda, xeylê gêraya.

-Çi wext bî?

-Xeylê wext esto.

-Çend serrî, çiqas xeylê wext?

-Vîst serran ra zêdeyêr o. Vîst û yew, vîst û di serrî estê.

-O wext ra ez zî tayêne nas kena. Ta-tayê yenê mi vîrî. Nameyê tayênan hîna mi vîr de yo.

-Ti kamî nas kena?

-Resul estbî. Beşîr, Hesên, Murad, Metîn. . . Yildirim estbî, ci rê vatêne "Postik". Ayhan. . .

-Weeey!. . ., vat û lewê xo lertzay. Îstirî mexelê çiman bîy. Da bi zanîyanê xo ro, werişt û keyber ro bî teber.

Ez cayê xo de mat menda. Ziwan fekê mi de bi gilor. Mi înanê dormeyî ro nîyada, peşmirîyayêne.

-Heval Verroj hebêk zerrîzîz o, vat yewî.

-Ya, ya, vat înanê bînan û bi sereyê xo ya na vatena ey tesdîq kerde.

Embazêk, tepsîya hîraye dest de, keyber ro kewt bi zere. Tepsîye de da-vîst îskanê çaye estê. Îskanek ê bînan ra cîya, hetê kenarî de ya. Hemîne ra vîyart, ver bi mi ame, a îskana cîyaye ya kenarî pêşkêşê mi kerde. Mi şerm kerd. Temam, ez newe ameya, "mêman" a labelê lazim nîyo ke heme embazan ra bivîyaro, rasta-rast bîyaro, cayê orteyî de îskana verêne pêşkêşê mi bikero.

Ez sendalî ser ra hebêk rast bîya, mi a îskane girewte û kîştta xo de masa ser o ronaye. Çaya xo zaf girane bîye; safî dem bî. Mi ci ra qultêk şimite. Tehmê xo fek û gula mi ro vîyart, madeyê mi de sey kemere vindet. Mi do meşimitêne labelê. . . Axirê axirê mi çaya xo şimite û qedênaye. Fek û gulîya mi bîy ziwa. Ziwanê mi temizîya bi asmênê fekê mi ra. Sancî eş bi zereyê mi.

Embazê ke çay vila kerdîbî, ancî bi tepsîye keyber de vejîya. Na fine

îskanan arê dano. Reyna rasta-rast ver bi mi ame, verê îskana mi girewte. “Afîyet bo heval”, vat. “Destê to weş bê”, vat mi. Ey îskanî arê day û berdî. Ma zî şîy teber û vejîyay bi hewş. Hewşê dergî de kom bi kom embazî ronîşte yê, kom bi kom embazî volta de yê, şonê-yenê. Min û yew embazî zî ma derganekkî dest bi volta kerd. Wetê ma de hîrê-çar teneyê bînî zî volta de yê, înan ra yew Verroj o. Ma ke di-hîrê deqayî gêray, embazê leyê mi veng a ey da: “Heval Verroj, ma bajarîyê to ameyo, ti şîyî refê wetênî de volta danî piro!”, vat û perpîsiya. Verroj deste înan ra visîya û ame kewt refê ma. Ma pîya di-hîrê turî şîy-amey. Dima embazê leyê ma vat: “De şima di bajarîyî xo rê bigêrê, hebêk karê mi esto” û da piro şî.

Zerrîzîyîya Verrojî vîyartîbî. Nika hîna pêt asayêne. Ma ancî firar kerd û şîy bi memleketê ma yê veşayeyî!

-Ti Îmamî kotî ra nas kena?, vat mi.

-O hevalê ma bî, ma pîya xeylê fetilîyay.

-Nika xebera şima yewbîn ra esta?

-Ti nêvana kotî ra bibo!. . . Yê ma laserê wisarî bî, ma kewtî ver; her parçeyê ma cayêk ro şî.

-Îmam birayê mino pîl o, vat mi.

Peyê verçimikan de çimî sere de bîy sey tase:

-Çiii?. . . Heqî kena! Ma ti kamcîn a?

-Ez qijê înan a. Mi ra qijêr waya mi estbîye. O wext lajan ra qijê keyeyî ez bîya. Badê, birayêkê mi ame dinya, nika qijê keyeyî o yo.

Di-hîrê gamî peyser şî, cêr ra cor mi ro nîyada ke qama mi yê ey ra dergêr a.

-Nika o lajeko cûreko bêveng ti ya?!

-Weleh ez curekî-murekîye, bêvengî-mêvengîye nêzana! O wext lajan ra qijê keyeyî ez bîya”, vat mi û ez peşmirîyaya.

-Mevaje mevaje!. . .

-Ma to behsê xo nêkerd, ti kam a, çi kes a?

-O Ayhano ke to name dekerna ez a.

Na fine zî çimê mi, sereyê mi de bîy sey tase.

III

Ez û Verroj ma nêzdîyê mengêk eynî blok de mendî. A mintiqaya ma de kam esto kam çin o, ey yew bi yew pers kerdî. Mintiqaya ma de kes nêmendîbî. Zulmî ra ver nêmeyê şarî bar kerdîbî şîbî. Yê kamî ke bajarêk de wêretê xo, nas û dostê xo esto, mal-dewarê xo hema-hema eştîbî fekê kutikî, keye bar kerdîbî, xo eştîbî keyberê ey. Êyê ke kes-kusê xo çin o û nêşkenê şorê cayêk yan zî êyê ke hal bi hal destê xo welatê şîrinî ra, ked û ereqê çareyê ra nêbeno, merdene girewtîbî xo çim û cayê xo ra nêlewîyabî. Labelê merdenexoçimgirewtene pere nêkerdîbî. Payîzê hezar û new sey û newayê çarî de, dewleta tirkan kewte bi ci, heme dew û mezrayî veşnay. Ne ban mend ne mal mend ne milk. . . Kutikê verê keyberî bî vergê yabanî yo vêşan. Şarî, çend heywanê xo yê ke mendê, berdî bajaran de hema çî ke kenê bikerê, day û xo rê xeymêk girewte, qeraxê bajarî de serd-sextê zimistanî de bi çêl-çukê xo ya şî bin.

Ey pers kerdêne, mi zî çiqas ke xebera mi ci ra esta hal-hewal ci rê vatêne. Ez şaş menda ke mabên ra hende serrî vîyartê, o hîna zî mintiqaya ma, şarê mintiqaya ma, mi ra rindêr zaneno. Ez peynameyan weş nêzanena. Dewe de name çitur yeno vatene ez wina zanena. Xora nameyê resmî yê ma û nameyê mîyanê komelî yewbînî nêgênê, yewbînî ra cîya yê. Çî cinî çî camêrd, her kes di nameyê xo estê. Yew mîyanê komel û cematana de yeno vatene yew zî dayîreyanê resmîyan, mehkemeyan û qereqolan de. Verrojî her di nameyî zî zanayêne. Gegane tayê nameyî vatêne ke qet vîrê mi de nêmendîbî kam bî, çî kes bî. Ey dest pêkerdêne, qam-qilafet ra, kinc-kisvet ra, çêl-çuk ra, kêna û cinîye ra hurdî-hurdî terîf kerdêne.

Meraqê Verrojî tarîx, edebîyat û zîwanê ma ser o bî. Zerduşt qet fek ra nêginayêne waro. Timûtîm behsê felsefeya ey kerdêne. Zerduşt wina vano, vatêne û bi hewayêkê şîrkî qisayêk vatêne. Dima dest pêkerdêne na qisa yena çî mana, felsefeya xo çî ya, tarîxê xo çî yo, na felsefe tarîx de çitur peyda bîya, hetanî ewro çitur ameya. . . ser o beno ke nêzdîyê saetêk qisey kerdêne.

Behsê Sey Qajî û Şah Heyderî (Sayderî) kerdêne, zerrîya xo pitpitayêne. Hetêk ra kilamê înan vatêne hetêk ra behsê heyat û

serebûtanê înan kerdêne. Zîyadeyêr na kilama Şah Heyderî bi şîrki vatêne:

“Canê canê
Ti melema na canî
Fekê to qutî ya
Didanê to mircanî
Çimê to sîyayê gilorî
Sere û birûyê qeytanî
Pirnika to barî ya
Qelema murşîdê Erzînganî”

Mengêk ra tepîya cayê Verrojî ame vurnayêne. O girewt berd blokêkê bînî. Ma ge-gane yewbînî rê not nuştêne, hal-hewalê yewbînî pers kerdêne. Ma rojname kerdêne bi zereyê awe, xo dest a ropiroznayêne û kerdêne sey gude, pêta-pêt bi naylon a pîştêne, guçe naylonî bi adirge ya veşnayêne û temiznayêne yewbînî ra; serê notî ro name nuştêne û bi naylonê zelalî ya pîştêne, bi la ya bi gude ra girê dayêne, serbanî ser de eştêne bi hewşê yewbînî.

Wexto ke min û Verrojî yewbînî dî, ma hema pîya yew fotograf ant û mi o fotograf kerd bi zereyê zerfe, dergûdila hal-hewal nuşt, da bi poste û rusna bi keye. Dima, birayê mi ra mektube ameye ke o payîzî yeno bi dîyarê ma, ma yewbînî vînenê.

Hamnan qedîya, bî payîz; ver bi zimistanî birayê mi vejîyêno yeno. Ê hewteyî îdareyê hepisxaneyî neheqîye bi ma kerde, hedîseyî vejîyay. Di-hîrê hewteyî zîyaret nêame kerdene; birayê mi tepîya agêreno şono bi keye. Aye ra ma yewbînî nêdî.

Hîna zimistan nêqedîyabî Verroj ame nefikerdene; o girewt berd bi hepisxaneyêkê bînî. Ma hîrê-çar serrî bi mektuban hal-hewalê yewbînî pers kerd. Ma rew-rew nênuştêne, hîrê-çar mengan de reyêk, roşanan-moşanan de mektubêk

Qanûnê Ceza yo Newe vejîyabî. Anegoreyê qanûnê neweyî sînorê tayê cezayan amebî kêmîkerdene, tayê sey verênî mendîbî, yê tayîne zî amebî zîyadekerdene. Yê Verrojî amebî kêmîkerdene. Rojê xo hema-hema tamam bibî, o do texlîya bibîyêne. Mi leza-lez mektubêk daye bi

poste, ci rê adresa keyeyê ma rusnaye. Mi vat, xeyr-weşîye ti ke texlîya bîyî, şo keyeyê ma bivîne.

Da-vîst rojan dima mektuba Verrojî ameye. Newe texlîya bîyo, mektuba xo teber ra nuşta. Desta-dest hebêk behsê hal-hewalê teberî kerdo. Vano, “Ez nika keye de ya, binê perranê dayîka kokime de! . . . Mengêk-di mangan ra tepîya ez ê hetan ser şona, keyeyê şîma zî vînena. Çimê mi tede yo ke ez erdê Dêrsimî ro game bi game bigêra. Ti zanena, welat hîna ma rê qedexe yo. Ko û gêrisî, ma rê bîyê qedexe. Labelê se beno wa bibo, ez do miheqeq şora, Pirdê Tornova ro, Pirdê Tilage ro bivîyara bi bover. Ez to rê ucayan ra xeyle fotografan rusnena.

Hepixane de heqê ma yê telefonkerdişî esto. Kamî ke dokumanê ke qanûn de ameyê rêzkerdene day ardene, eşkeno hewte de hetanî des deqayan keyeyê xo de qîsey bikero. Mi zî dokumanî tamam kerdî, her hewte mebo zî ge-gane, wexto ke çîyêk lazim beno, ez erzuhal dana û telefon kena. Yê her kesî roje û saeta xo bellî ya. A roje û saete ke ameye, gardîyan yeno keyberî akeno, ti karta xo ya telefonî gênî şonî bi serê telefonî.

Eke merdim raste bivajo, teba nêyeno qîseykerdene. Tena hal-hewal û selam-kelam! Wexto ke to telefon kerd, keye de, dorûver de kam ke esto, pêro top benê yenê. Ahîze zereyê keyeyî dest bi dest gêreno. Eynî qîseyî tekrar-tekrar yenê kerdene:

-Ma bixeyr dî.

-Xeyr bi selamet.

-Weş a, rind a?

-Ti weş be, ez rind a. . .

-Îhtîyacîya to ke pê tebayêk bena, wa xebera ma bibo.

-Ya, ya. . . Şîma weş bê. . .

Telefon de meseleyê zîwanî esto. Anegoreyê qanûnî, ganî tena tirkî bîyero qîseykerdene. Destur çin o ke ma bi zîwanê xo qîsey bikerê. Coka ge-gane telefon yeno girewtene. Ma nê meseleyî ser o xo werd qedêna, ey rê çare nêdî. Serekkomarî ra bigîre hetanî dozger û mehkeme, cayo ke ma gerre nêkerd nêmend.

Telefonî ser o gardîyanêk esto. Bi xo kirdas o, kirdaskî zaneno. Karte to dest ra gêno, fineno çîmikê ankesorî, erzuhal de çî numre ke nuşto,

yew bi yew bi bêçike nano piro û bi xo ê numreyî akeno; verê o bi xo vano “alo” û nameyê kesê serê telefonî perseno, dima ahîzeyî dano destê to. Ûsulê xo wina yo. Mêrdek kesêko zîyade sert nîyo. “Teba nêbeno” vano, “Bi tirkî dest pêbikere, dima biçarne bi zîwanê xo, tirkî û zîwanê xo ya têmîyan de qisey bikere”. Telefon otomatîk o, des deqayî ke bîyê tamam, xo bi xo yeno girewtene.

Texlîyabîyayîşê Verrojî ser ra çiqas wext vîyartîbî ez nêzanena. Hewteyêk, ancî seba telefonî mi erzuhal nuşt, ez şîya bi telefonî ser. Maya mi keye de bîye. Ma hal-hewalê yewbînî pers kerd, dima aye vat:

-Lajê mi, o Ayhano ke hepisxane ra vejîyayo ame.

-Ame ha? . .

-Ya, ya, ame.

-Ma şima se kerd? Şima qalê rojanê verênan kerd?

-Qatê serênî de, keyeyê Îmamî de bî.

-Ma ti nêşîya ronêniştta?

-Ez qatê cêrênî de bîya, lajê mi.

-Çayê?

-Ez tenê nêweş bîya.

-Berzînê xeyrî bo, çi nêweşî ya?

-Nêweşî-mêweşîye çin a, tenê sereyê mi dejayêne.

-Sereyê to dejayêne?

-Zêde nê, hebê dejayêne, ez şîya kewta bi cile.

-Ez vana yê to dejê sereyî nîyo!, vat mi bi huyayîş a.

-Ya, lajê mi. . . Ma ê alijê leyîrê kutikî tifang çarnabî ra mi ser. . .

YERSÎ

M. MÎRZANÎ

Tu rîy xwi çarna mi ra, ez xwi b' xwi ra yers ⁽¹⁾ bîya
Dar gil ra yers bîya, teyr helîm ⁽²⁾ ra yers bîya
Tu rîy xwi çarna gûnê m', aşm şew ra yers bîya
Babî xwi ra yers bîyo, dadî xwi ra yers bîya

Tu dêst xwi berd dêst mi ra, zerqet vil ra yers bîya
Qil deşt ra yers bîyo, aw çem ra yers bîya
Tu dêst xwi ûnt dêst mi ra, şewa tarî ra yers bîya
Ruh bedên ra yers bîyo, dil şayî ra yers bîya

Tu qal nikerd kil kot dil, dil hes' ⁽³⁾ tu ra yers bîya
Heş ⁽⁴⁾ mek dilê m' ruej tarî w', tîj ruaşn ra yers bîya
Zêrr erzena puerî tu di, mijag ⁽⁵⁾ çîm ra yers bîya
Day way ra, way day ra, wik kay ra, yers bîya

Alîşkûn tu ya ke hesr eysa, herr awk ra yers bîya
Mîl xwi çot mek derdûn ver, felek xwi ra yers bîya
Awir bid zey xezalûn, xezal xwi ra yers bîya
Dinya mi ra, ez zî tu ra, ti her çî ra yers bîya.

-
1. *yers*: hêrs
 2. *helîm*: halîn, halyen
 3. *hes*: heskerdiş
 4. *heş*: bêveng, vengê xo nêkerdiş
 5. *mijag*: bijange, muje

SAYE

Cemal SUREYA

Nika ti rutûrepa saye wena
Saye zî say a ha, hew bena
Nême yo yew sûr, nême yo yew hewna sûr
Teyrî firrenê ser ra
Asmên esto ser ra
Eke bîyero vîr tam hîrê rojî verê cû to xo şelênabi
Yew dêsi ser o
Ti hetêk ra saye wena sûr
Hetêk ra heskerdişanê xo sebîl kena germin
Îstanbul de yew dêsi

Ez zî rut a la ez saye nêwena
Ez bi sayanê winasîyan nêxapîyêna
Mi sayê winasî zaf dîyê, hay loo
Teyrî firrenê mi ser ra, nê teyrê saya to yê
Asmên esto mi ser ra, no o asmêno ke saya to de yo
Eke bîyero vîr, mi to reyra xo şelênabi
Yew dêri ser o
Hetêk ra ez her kesî agahdar kena ciwîyayenanê girdan ra
Hetêk ra merdimî vîyarenê rayîr ra zafhûmarkî
Dêsi de yew dêri

Îstanbul de yew dês, dês de yew dêr
Ti rutûrepal saye wena
Hetanî orteyê deryayî ti saye wena
Hetanî orteyê zerrîya mi ti saye wena
Hetêk ra ciwanîya ma kederanê giranan de
Hetêk ra bi tirênan cinîyê Sîrkeçîyî
Edet o, tena fekê xo danê maçkerdiş
Herinda ke pay ra gureyê xo bivînê
Ez yew herfa nameyê xo erzena (*)

Tirkî ra çarnayox: Roşan LEZGÎN

(*) Süreya, Cemal, Sevda Sözleri (Bütün Şiirleri), Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2000, r. 25

TV, RADYO Û ÎNTERNET DE: ÇEND WEŞANÊ KIRMANCKÎ YÊ NEWEYÎ

Serra 2009î de, weşananê kurdkîya kirmanc-kî (zazakî) çend gamê gelek muhîmî eştî. Radyo, televîzyon û keyepelêkê dest bi weşanê (neşrê) kirmanc-kî kerd.

Emser, verê *Radyoyê Vengê Rusya*, dima televîzyonê *Kurdî* dest bi programanê kirmanc-kîyan kerd. Keyepelê *Înternetî Zazakî.Net*î penceraya xo aşma tebaxe de wendoxanê xo rê akerde. Dima zî goşdaritoxanê kirmancan vengê *Radyoyê Yaşamî* eşnawit.

Sey gelek kirmancan ez zî bi nê xeberan gelek zerrîweş bîya. Ez bawer kena ke nê weşanê ma yê neweyî ziwane ma aver benê û xebata standardîzekerdişê kirmanc-kî de benê wayîrê rol û cayêkê taybetî.

Ez wazena derheqê nê weşananê neweyan de çend agahîyanê kilmekan bida wendoxanê ma.

J. İhsan ESPAR

Radyoyê Vengê Rûsya de Weşanê Kirmanc-kî

Radyoyê Vengê Rûsya-Qismê Kurdkî, roja panşemeyî, 26.02.2009 de, dest bi weşanê lehçeya kirmanc-kî kerd. Programê radyoyî, do rewşa komelkî, ekonomîk, sîyasî ya dinya û tarîx, edebîyat, ziwane û kulturê kurdanê kirmancan ser o bî. Şima şênê (besekenê) goşdarîya radyoyê Vengê Rûsya-Qismê Kurdkî bikîn.

Programê lehçeya kirmanc-kî wina yê: Rojanê panşemeyan, bi saeta Moskova, saete 20.00 de û bi saeta Dîyarbekirî, saete 19.00 de pêlê

kilmî (kisa dalga) de, 41 metre 7720 kilohertz û 49 metre 6005 kilohertzî ser o; pêlê mîyanênî (orteyî) de, 228 metre 1314 kilohertzî ser o yê.

Merdim şêno şaristananê Hewlêr, Duhok û Kerkûk de, pêla FM 94î ser o û şaristanê Silêmaniyê de, pêla FM 94,5î ser o goşdarîya nê radyoyî biko. Şima şênê Înternet de zî goşdarî-

ya nê radyoyî bikîn: www.ruvr.ru

Adresê e-mailî nê yê: letters@ruvr.ru yan zî post_kurd@ruvr.ru

Ekranê Televîzyonê KURDÎ de Xoşebere

Xoşebere (terraqe, sohbet) nameyê programê kirmanckî yê televîzyonê KURDÎ yo. Nê programî weşankar *Denîz Gunduz* amade û pêşkêş keno. Denîz her programî de kurdêk kirmanckî keno mêmânê xo û babeta xebata mêmânî/e ser o qisey kenê. Ney ra teber, her programê Xoşebere de muhendîsê zîretî *Ehmedê Dirihî* nebatanê Kurdîstanî dano şinasnayîş û hunermend *Tekîn Agacik* zî skeçanê kilmekan pêşkêş keno.

Programê Xoşebere 15ê temmuze 2009 de dest pêkerd. Rojanê yewşemeyan, goreyê saeta Kurdîstanê Vakurî saete 15:00 de yeno weşanayîş û hewte de hîrê rey tekrar beno. Tekrarî, rojanê dişemeyan saete 19.00 de, rojanê panşemeyan saete 21.30 de û rojanê şemeyan (siftan) saete 00:15 de weşanîyênî. Dergîya programî yew saet a. Heta nika 16 programê Xoşebere ameyî musnayîş (nawitiş).

Keyepelêkê Kirmanckî: Zazakî.NET

www.zazaki.net 20ê tebaxe 2009 de dest bi weşanê xo kerd. Edîtorê keyepelî nuştoxanê kovara Vateyî ra *Roşan Lezgîn* o. Keyepel hem hetê mîzanpaj û estetîkî ra hem zî hetê zîwan, muhtewa û kalîteyê nuşteyan

ra nimûneyêka gelek baş a. Hema-hema her roje nuşteyê neweyî yenê weşanayîş. Keyepelî de kirmanckî ra teber, qîsmê kurmanckî, tirkî û îngîlîzkî zî estê.

Roşan Lezgîn nuşteyê destpêkî de amac û hedefanê keyepelî wina îfade keno: “Nê keyepelî de, çi çiyê ke kirmancan ra eleqedar ê, ma do arê bidin, kom bikin û arşîv bikin. Mavajî, folklorê ma, muzîkê ma, bîyografiya nuştoxan û hunermendanê ma, eserê înan, nameyê dewan, şaristanan, koyan û royanê ma, fotograf û filmê cayanê welatê ma, sanîkê ma, şîrî û hîkayeyê ma yê modernî, meqaleyî, axir çi ke şêno Înternet de ca bidîyo, ma do hemîne arê bidin, kom bikin û arşîv bikin. Do keyepelê www.zazaki.netî wareyê Înternetî de heta dereceyêk bibo vîrê ma, bibo hafîzaya ma. Helbet tena arşîvkerdiş ney, roportajî, xeberê neweyî, aktîvîteyê ke benê zî, qasê qewetê xo ra, ma do înan pêşkêş bikin. Zazakî.Net do seba melumatanê derheqê kirmancan û kirmanckî de bibo çimeyê referansan, bibo wareyê muracatî.”

Roşan Lezgîn nuşteyê destpêkî de amac û hedefanê keyepelî wina îfade keno: “Nê keyepelî de, çi çiyê ke kirmancan ra eleqedar ê, ma do arê bidin, kom bikin û arşîv bikin. Mavajî, folklorê ma, muzîkê ma, bîyografiya nuştoxan û hunermendanê ma, eserê înan, nameyê dewan, şaristanan, koyan û royanê ma, fotograf û filmê cayanê welatê ma, sanîkê ma, şîrî û hîkayeyê ma yê modernî, meqaleyî, axir çi ke şêno Înternet de ca bidîyo, ma do hemîne arê bidin, kom bikin û arşîv bikin. Do keyepelê www.zazaki.netî wareyê Înternetî de heta dereceyêk bibo vîrê ma, bibo hafîzaya ma. Helbet tena arşîvkerdiş ney, roportajî, xeberê neweyî, aktîvîteyê ke benê zî, qasê qewetê xo ra, ma do înan pêşkêş bikin. Zazakî.Net do seba melumatanê derheqê kirmancan û kirmanckî de bibo çimeyê referansan, bibo wareyê muracatî.”

Radyoyê Yaşamî de Zerduştname

Zerduştnameyê Radyoyê Yaşamî êlula 2009 de dest bi weşanê xo kerd. Çend programanê destpêkî ra pey 10ê oktobre de dest bi

programanê ganîyan kerd. Derheqê programê kirmanckî yê Radyoyê Yaşamî de heme agahdarî bi anonsêk 9ê oktobra 2009 de www.zazaki.net weşanîyayî. Ez hêvî kena ke wendoxê ma nê anonsê cêrênî wanenî û Zerduştnameyî goşdarenî.

“... Zerduştnameyî Yaşam Radyo de dest bi weşanî kerd. Yaşam Radyo İstanbul de pêla FM 89.4 ser o, bi ziwananê tirkî, kurdkî

(kurmanckî, kirdkî/zazakî), armenîkî, lazki û çend ziwananê bînan weşan keno.

Merdim şêno tora Înternetî ser o, adresa www.yasamradyo.com.tr de zî bigoşdaro.

Programê Zerduştnameyî programêko kulturî yo. Hetê Zerduşt Pîranijî ra amade beno û bi hawayêko zindî pêşkêş beno. Program de

Zerduşt Pîranij

muzîkê kirdkî cenîyêno, sey portre bîyografîya nuştoxanê kirdan dîyêna şinasnayîş, şîîran û eseranê înan ra pasajî yenê wendiş.

Her program de cematê kirdan (kurdanê zazayan) ra kesêk beno mêmânê programê Zerduştnameyî. Programê Zerduştnameyî roja şeme (cumartesi) bi saeta Tirkîya saete 20.00 dest pêkeno, hetanî saete 21.00 dewam keno. Roja bîne, yanî roja yewşeme (pazar) saete 14.00-15.00 de tekrarê programî weşanîyeno.”

ESTAREYÊ MI ŞEQITÎYA

Akman GEDİK

Pejmurde mevinde henî
Ruyê mi beno çeçerê payîzî
Berbîşe to ke ame
Çimê mi şilûşepelîya wisarî yê
Ti ke vileçewt, hermeşikîyayî bîya
Ez bêwayîr manena, bena wayîrê kul û derdan
Gonî şona zereyê mi ra bi hezaran
Ti ke berkenî bena
Adir û kile kewenê canê mi, her ca gul û gulîstan

Êyê ke vanê ma rindek îme, nîyadênê reyêna
Aşme wa cayê xo de vindero ti ke ti ya
Ez vajî xezal a, ti xezale nîya
Ti aşme bi xo ya, kêna şahê perîya
Mêmana zerrî ya, hevala wisarî ya

Ti sey kilam a ke zereyê însanî lete kena, helênena
Ez bîya budela, aqil mi sere ra vejîya
Çimê mi bî tarî, estareyê mi şeqitîya
Ti sey çûçika payîzî ya, senî ameya û şîya
Sey hewnanê şewe bîya, nêzana ma ti dîya nêdîya.

EMAN EMAN XERÎBÎYÊ!

Vatox: **Elî KURIJ**

Arêkerdax: **Seyîdxan KURIJ**

Delal qirbûn, mi va, dê bîye ma şim lê ina çalo
Rindê rindûn, mi va, ti mi ri vac lê di çekuyî qalo
Kênay terês, mi va, ti mi ri vac lê ez bermena
Hesrûn bester pê desmalo

Delal qirbûn, mi va, mi kerd yarî lê tu kerd yarî
Rindê rindûn, mi va, yarî ma şî lê raştê warî
Kênay terês, mi va, ti çim sîya ya lê beşna barî
Ma ser imo kerre û darî

Delal qirbûn, mi va, wisar imo, vûm-vilikî
Rindê rindûn, mi va, owkê derûn lê xulxulikî
Kênay terês, mi va, di ruêc emr min o dinya ra lê ez ay zî
qirbûn tu kî
Ez inî derdûn xwi bêr ça kî?

Delal qirbûn, mi va, payîz imo lê hawa yeno
Rindê rindûn, mi va, pêl gil darûn lê ruçikîyeno
Kênay terês, mi va, owkê erdûn lê micîqîyena
Qey zerrê mi pîr nibena?

RÎNERMÎ

Huseyîn Karakaş

Dewa ma de şıwaneyê bî, nameyê xo Rıza bî. Serrê xo çarês bîyay. Zaf rînerm û neçar bî. Fêlxirabî qet nêzanêne. Zaf zerrîpak bî. O semedê zerrîpakîne ra tim amenê xapênayene. Yewî ke biwaştêne, dêne kortika vileyê ey ro, nanê ey dest ra girewtêne.

Hard û warê dewa ma xeylek hîra yo. Mal-milkê dewijan kî hende nêbî, şenik bî. Rizayî tena, malê dewijan pêruna çiraynêne. O wext, germê hamnanî de mal di cemî çiraynêne. Lêlê roje de verdêne ra, berdêne heta peroj çiraynêne û çarnêne ardêne, kerdêne zere. Cemê şanî de kî, key ke ko de siye gêrêye de (cêrêye di), a saete de verdêne ra, berdêne û mexrebî peyser ardêne.

Dewa ma pêşê koyî de, çetalê di çeman de ya. Çemo yew girs o, awa xo zîyade ya. O bîn qij o. Hamnanî awa xo ancîna, kulmê manena. Çemo girs, rojawanê dewe ra vejîno êno. O bîn kî hetê başûrî ra. Her di ênê binê dewe de kewenê têmîyan, benê yew çem û vêrenê ra, şonê resenê Çemê Feratî. Cêrê dewe de, çayo ke çemî resenê pê, boverê ucayî de yew rasteyode girs esto. Nameyê xo Raştê Arê Wusxanî yo. Çunke ê rasteyî de arêyê Wusxanî esto. Nameyê xo ê arêyî ra êno.

Dewro verên de, armenîyan no arê viraştö. Qirkerdena înan ra tepîya, axayê êla ma dest no ser. Xeylek serrî axayî hesabê xo ser o do gurenayene. Peyê cû mabênê kurdan û tirkan de pêrodayîşê vejîno. Ê pêrodayîşî de axa bêbextî keno û tirkan rê piştî vejîno. Kurdî derba girane wenê. Çêrê kurdan kerdena axayî xo vîr ra nêkenê. Pêrodayîşî ra şeş-hewt serrî tepîya, Cixiz Memed û tayê dêrsimijê bînî, bi çek û rextanê xo dizdî ya ênê, dorme ro dewa axayî gênê (cênê). Dewe ra çend kesî kî ey rê piştî vejînê. Axa û merdimê xo, hemû çiyî ra bêxeber bîyê. Axirî di çekdarî kincanê eskeranê tirkan gênê pira û teknenê şonê qonaxê axayî. Axa a saete hemam de bîyo. Vejîno êno ke di eskerî ronîştê. Çimê çekdaran çitur gineno ra ey, dest erzenê ra çekanê xo û guleyan

sîne de kenê tal. Axa bêcan, gonî-gonaşîre de gineno rastê oda ro. Merdimê xo hîna nîyamê, çekdarî vejîne şonê.

Di hebî lajê axayî estbîyê, ê kî qij bîyê. Ciniya ey, tersê canê xo ra domanan kî gêna lewê xo û dewe ra remena şona. Mal û milkê axayî bêwayîr maneno. Dewijî, firsend no firsend, yew de yewî ra benê çimesûr. Coka vanê: Dinya cayê kerdene û cayê anten o. Qelebînê milkê axayî. Tayê xo rê hêgayan gênê tayê kî çîyanê bînan. Dewijê ma kî Arê Wusxanî gênê û çar-panc kesî mabênê xo de sem (sehm) kenê. Na fine kî kenê rêze (dore). Her serre yew semdarê (sehmdarê) arê gureyêno. Înan ra yew kî Xidir o.

Xidir kortkin, kincê xo girrêşin bî. Erdîş û zimbêlê xo derg û tim ardin bîyay. Dewijan pêruno ey ra vatêne Ap Xidir. O wayîrê hunerî bî. Çakuçê xo dest de, tim arê ver de û kemere giran kerdêne.

Arê Wusxanî kî arêyode zaf hewl bî. Çemê pîlî de bend viraştîbî. Vaya arêyî, hîrê-çar kilometreyî cor ra bî. Çar çimeyê arêyî bîyay. Çar kemerî fetilnêne. Dûrî ra vengê çerx û kemeranê xo amêne hesnayene. Şewe û şodir nêvatene, wisar ra heta payîz çar çimeyê xo kî tim gureyêno. Dewanê dûrîyan ra dewijan bi erebeyanê gayan yan kî bi golîgan ciwal-ciwal cew, genim, kişne ardêne, kerdêne dore, key ke dore amê ci rîdayêne ra (tehnayene) berdêne.

Labelê wext vîyart. Dewijanê ke raya şaristanî nêzanêne, giran-giran musay ardanê şaristanî. Tayê dewan de kî keyeyan yew-yew, dide-dide na piro koçê xo girewt ancîyay şîyay xurbetî. Verê keyeyî ginay piro, dima kî dewî bîyay xan û xirabe. Şaro ke dewan de mend, înan kî Arê Wusxanî xo vîr ra kerd. Kesî genim nêardêne nêrîdayêne ra. Pêro şîyêne ardê şaristanî hêrînêne, çunke nanê ê ardan pêruno rê hîna weş û bi tehm amêne.

Çimeyê arêyî têdima bîyay kor. Vengê çerx û kemeran birîya. Gegane ke kerdêne ra kî xora yew kemere fetilnêne. Zafêrî aye rê kî kar nêvejîyêne. No semed ra semdarî cê bîyay. Semê xo rotî yewbînî û peynî de arê Ap Xidirî dest de mend. Linga kesî ke nêkewte ra ci, dest de bîmano se beno. . .

Arêyo ke wextê hay û haylemine de kesî kes nêhesnêne, sey û seyîb mend û bî cayê milaketan. Ap Xidir bê kar û gure winî uca mendîbe. Sebrê xo bîyêne teng. Hedura xo nîyamêne. Naye ra, xo xo de kerdêne

mila-mile, rasteyê arêyî de nata amêne, bota şîyêne.

Domanan ey ra xof kerdêne û tim ey ra dûrî vinetêne. Ey ser o vateyî vejîyaybê asmên. Her fekî de qiseyê bî. Tayêne vatêne: Cinîya ey o kerdo teber. Nan û do nêdana ey, coka arê ra nêvejîno. Tayêne vatêne: Şewê arê de, hewn de milaketan do piro, kerdo bom. A roje ra tepîya keyeyê xo, doman û cinîya xo vîr ra şîyê. Tayêne kî wina vatêne: Rojê milaketan arê de veyve kerdo. Ê veyveyî de milaketêda rindeke o xapito, musno xo, coka arê ra nêvejîno.

Şarî ra her yewî xo ser o çîyê pêardîbê (yîmiş kerdîbê). Labelê kam çi pêano va bîyaro, xemê Ap Xidirî nêbî û o gamê arê ra dûrî nêkewtêne.

Serê banê arêyî herre bî. Peyê cû şana we û sac kerd. Hezan û martagê ke ser ra vejîyay kî kaleka arêyî de nîjnayîbê, winî tim uca bîyay. Linga merdiman ke arê ra birî, Ap Xidirî ê hezanî xo rê kerdê hedure. Xizarode girs gurewtîbî, ge-gane ey bi cinîya xo ge-gane kî tena, her roje hezanê ra leteyê birnêne. Cinîka xoya fiqareke wayîrê domanan bî, besenêkerdêne rew-rew keyeyî ca verdo şêro arê. Aye rojê-di rojî de reyê, Ap Xidirî rê nan û do berdêne. No semed ra Ap Xidir verê xizarî de zafêr tena bî. Tena xizarantene kî karê kerdene nîyo. Ap Xidirî nîyadabî ke nêbeno, fikrê xo vurnabî; nêzdîyê arêyî de çimê xo biginêne ra kamî, veng ci dêne û cinîya xo ra milqîtê giranî kerdêne, vatêne:

-Hala bê dest berze ra ci, ma nê beratî letey kîm berjîm!

Rizayî ra teber, dewijan pêrone xuya Ap Xidirî weş zanêne. Ey ke veng da, kes goş nêkewtêne (nêkuyne) pa û hetê ey ser nêşîyêne.

Roja ke Riza malî devacêr beno, Ap Xidir kî xizarê xo dest de, verê hezanêda qalinde de beno. Mal ke êno duşe arêyî, Ap Xidir vano:

-Lajê m', hela bê eyta!

Riza hetê ey ser nîyadano. Milaketî ênê vîrî. Ters keweno zere. Bêqerar maneno. Hey ra wazeno şêro hey ra kî zere ra nîno. Labelê ancîna kî damîş nêbeno û malê xo ca de verdano vozeno şono lewê Ap Xidirî. Reseno ci, nîyadano ke hawo pey hezanêda qalinde de bîyo bul, xizar anceno. Riza vano:

-Çik o Apo?

-Bê cîgera m', bê! Bê dest berze ra ci, ma nê beratî çirtmiş kîm berzîm.

Riza herbî (leze) şono heto bîn de dest erzeno ra xizar, ey bi Ap Xidirî

nata-bota ancenê.

Hezan, darode merx û çîrr bîyo. Ap Xidir kî sist xizar anceno. Rizayo fiqarek şermayêno ke vajero “Apo, tenê pêt biance, mal şono, beno vîndî”.

Binê germê hamnanî de ereq tiro çirreno. Mal vernîya xo gêno şono, çiman ver ra beno vîndî. Ereqê Rizayî kî mal kî Ap Xidirî rê derd nîyo. Rew-rew vano:

-Ha cigera m' ha! Senik mend!

Heta xizar binê dare de vejîno, harme doşê Rizayî ci ra êne we. Jan û dejan de urzeno xo ser, vano:

-Ez êndî şêrî Apo. Verg êno kuno mal.

Ap Xidirî Riza reyê pêgirewto, heta rind mepejno verdano ra!

-A kêrewera ma, ewro mi rê towa nîyard. To ser o çin o gudê bidê mi hen şêrê, vano.

Riza manika xo mîyaneyê xo ra rakeno, gudêda toraqine vejeno dano ey û keweno ra malî dima.

Şono labelê heta ke vînenno, ano pêser, vergî di bizanê kolan benê.

Bartin, B-24
30.05.2003

TEMMUZ Û MILOÇIKE

LA FONTAINE

Temmuji wendo, wendo, amnon qedêno,

Waxtê vayê serdî yo

Towa çin o ke boro.

Ne vizik a ne kî kerm o.

Darîyo we, sîyo çê cîrane,

hu esto dara(*) mîloçike,

tenê genim wasto, vato:

-Usar ke ame dan, dênê vilê min o,

dên û faîz, sondê heywanî yo.

Yê mîloçike kî xuyade xiravin a:

dên nidana.

Vana:

-Waxtê germî de to se kerdêne?

-Qesa mi to meqarno, son û sodir, her dayîm, mi hu rê wendêne.

-Wendêne? Xojî ve to vo, xeylê sa bîne:

Ma dewa çinay kena? Nika kî bireqesîye.

Franskî ra çarnayox: Ozcan YILMAZ

(*)hu dara kesî estene: lebîyayene, layk kewtene

YADO Û TÊLÎ

M. Arîf AYÇIÇEK

Vicîya fermûn semêd qûnçil
Şar kerd talûn nimend yin cil
Mîr û axûn bêmerhemet
Eşt sêr dewûn, ware û qil

Femandarî zulimkarî b'
Qûnçilkarî sîyadberî ⁽¹⁾ b'
Yew mîyûn yin id tobedar ib
Bimerhemet û rehmdar ib

Nûmê yi Yad, sey qertalî b'
Warizê Arif, laj Ewasî ⁽²⁾ b'
Lalîgûn ⁽³⁾ û bi merhemet ib
Wi him aqil him cûmyerd ib

Bêbextey gurê yi nîye b'
Bi exlaq û edalet ib
Ca d' xu ûnt mîyûn qunçilkar' ra
Yew nara eşt zulimkar' ra

1. *sîyadber*: seydbaz, seyddar, seydwani

2. Yad, mîyanî şarî de çend name û wesfî ey estê. Sey: Yad, Yad Begûn/Yadê Began, Yadin, Yad Mehmud Ebasî, Yadi Ebasûn, Yado, Yadin Paşa. O bi xo lajî Mehmudî Selimî û tornî Ewasî (Ebasî) yo.

3. *lalîgûn / lalgûn bîyayîş*: bengîn bîyayîş, yewî/yewe ra zaf-zaf hes kerdîş (bi tirkî “delicesine sevmek, çılgınca aşık olmak”)

Va: “Ez Yadî Mehmûd Ewas’
Mi dest ra qet çin a xelas
Ez him şêr a him sey qertal’
Wa bieşnaw şar’ dewê Qeldar”

Qeldarîj veng Yad eşnawên
Azîmşêrî r’ xeber şawên
Şêrazîm xu nata ûncen
Husênî (4) wayê xu pawen

Şêrazîm, biray Azîmşêr
Wayê yini b’ Têliya Zer
Eşîr bekirûn, tuernê Hec Qêr
Key birûn xu d’ sey yew koter

Têli ûmey mîyûn cemat
Yad Têli dî, nimend teqat
Cigêr Yadî d’ adir veşa
Perna aqil, bacî z’ sebat

Ek ti qertal ib ez a şêr
Bîye mi biwaz na dew ra ber
Mi ti dî ca d’ veşa cîger
Ti bid xela û destur Azîmşêr

4. Têli, wayê Mehmed û Husênî ya. Kênê Azîmşêrî û birarkênê Şêrazîmî ya. Eslî înan dewa Qeldar ra yo. Bekirûn, Kurdîstan de yew eşîra gird a. Şarî na eşîr Amîd, Wan û Tetwan de ciwiyeno û zaf dewanî Çewlîgî de zî mensubê na eşîr estê. Bekiranî Çewlîgî kirdkî qisey kenî la yê bînî kurmanckî qisey kenî.

Têlya Zer bar mi girûn
Sêr paştay mi d' bar Kurdîstûn
Ez perrena ser kueyûn ra
Him payîz, ûmnûn, zimistûn

Ez delalê wir dî birûn a
Tu het id zaf bargirûn a
Eg bar ma ûme se yew ca
Mîyûn pistin tu d' lalîgûn a

Vêr ina çirr id awka zelal
Wa şahidî b' cûmyerd delal
Yad sûnd wûnen zerrkotiş tu r'
Zewajî ma helal, zelal!

Vêvey ma pê def û zurna
Wa şar pê govend bihesn' ma
Mîrûn, axûn û femandar
Bipern qertal wa nireso ma

Ez qertalî sêr Kurdîstûn
Ez tu nidûna bêbextûn
Bîye xu berz mîyûn halîn mi
Ma pîya perrên heyûn qeyûm

VERG

Huseyîn BURKE

Diwar berdo pey warî
Kerrê-kuçî zinarî
Bîya qarî-bariyê bizan
Vergî kotî mîyûn diwarî

Wîro ⁽¹⁾ wîro ha wîro
Yew heywûno xinzîr o
Çi rey nêvûno ez ha yeno
Bêdewet misafir o

Nover-wever gêreno
Diwar dewijan weno
Bîya gur-gurê tifingûn
Xinzîr o nêterseno

Wîro wîro ha wîro
Yew heywûno xinzîr o
Çi rey nêvûno ez ha yeno
Bêdewet misafir o

Ne muxtar ne axa wo
Yew belay sereyî ma wo
Bizûn holûn vîjneno

1. *wîro*: Yew înterjeksîyon (ünlem) o.

Wîro wîro ha wîro
 Yew heywûno xinzîr o
 Çi rey nêvûno ez ha yeno
 Bêdewet misafir o

Dewijî dor-mali gênî
 Kerrûn-kuçûn erzenî
 Zît benû mîyûn ra, erzîyenû
 Mîyeşna fek ra vejenî

Wîro wîro ha wîro
 Yew heywûno xinzîr o
 Çi rey nêvûno ez ha yeno
 Bêdewet misafir o

In lewûn a zureno
 Bîyû vêşûn ho gêreno
 Bizîyeyûn vîno tîye nêdûn
 Tenezul xu nêkeno

Wîro wîro ha wîro
 Yew heywûno xinzîr o
 Çi rey nêvûno ez ha yeno
 Bêdewet misafir o

Vejen çend heb lîrûn ⁽²⁾ o
 Şino ci ri çî ûno
 Ho îdarê xu dima
 Şerefsiz yew cîrûn o

2. *lîr*: leyîr

Wîro wîro ha wîro
Yew heywûno xinzîr o
Çi rey nêvûno ez ha yeno
Bêdewet misafir o

Tepîştö, dar a besto
Qicûn çim verdo puesto
Wijdûn qebul nêkeno
Feqîr êro bindest o

Wîro wîro ha wîro
Yew heywûno xinzîr o
Çi rey nêvûno ez ha yeno
Bêdewet misafir o

Ma berd verî muxtarî
Vûni: Bira, gelê warî
Ez wahaî çend lîrûn a
Mi werdî di bizî extîyarî

Wîro wîro ha wîro
Yew heywûno xinzîr o
Çi rey nêvûno ez ha yeno
Bêdewet misafir o

Xo miyûn d' mişewri kenî
Hûnê îfade gênî
Vûnî: Wi z' wahaî qicûn o
Perûn z' nêdûn, ef kenî

Wîro wîro ha wîro
Yew heywûno xinzîr o
Çi rey nêvûno ez ha yeno
Bêdewet misafir o

ÇENTE

Hebûn OKÇU

Roşna sinifa çarine qedênabî, vîyartebî yê pancine. Hema ke aye qarneya xo nêgirewtebî, babê aye vatibi, “Eke ti teqdîr bîyara, ez to hamnanî bena keyeyê apê to. Keyeyê apoyî ha leweyê behrî de. Ez to bena verê Xezale û Delale”. Xezale û Delale cêwikî bîy. Roşna ra serrêk qijî bîy. Kênayê apê Roşna bîy.

Roşna gama ke qarneya xo pa teqdîrî arde, babê xo ra va “Bawo, mi teqdîr girewt. To vatibi ez hamnanî to bena Yalova, verê Xezale û Delale”. Babê aye va, “Temam. Sozê mi soz o. Ez to bena keyeyê apoyî. La nika xestexane de gureyê mi esto. Pancêsê temmuze de tatîlê mi dest pêkeno. A game ma pîya şinê tatîl”.

Roja vîstê temmuze, otogarê Dîyarbekirî ra Roşna û dayî û babê xo kewtî rayîr. Roja badê cû saete desine de, otogarê Bursa de amey war. Apê Roşna bi erebeyê xo amebi vernîya înan. Senî ke çimê Roşna ginay bi apê aye, vazda şî verika apê xo, lewî nay alişkê ey ra û va, “Apo, ka Xezale û Delale?” Apê aye va, “Roşna, ez serê sibay rew keye ra vejîyaya. Hewn de bîy. Nika paweyê ma yê”. Dima ra çente û valîzê xo kerdî bagajê erebeyî û kewtî rayîrê Yalova ser.

Gama ke rayîrê Yalova de şîyne, Apê Roşna erebe tada mîyanê yew baxçeyî. No baxçe yew cayê îstirehetî bi. Nê baxçeyî de çay û nano tantûrin, ke şarê ucayî vatêne “gözleme”, ameyne rotiş. Roşna dîbi ke serê tabelaya nê cayî de “Döndü Bacı Gözleme” nuşte bi. Yew hewza gilovere mîyanê nê baxçeyî de bî. Kîştta hewze de, pîya yew masa ser o ronîştî. Apê Roşna înan rê nano tantûrin û çay waştî. Badê ke înan arayîya xo kerde, kewtî rayîr. Nê saete ra pey, verê keyeyê apê Roşna de peya bîy.

Keyeyê apê Roşna teberê Yalova de bi. Verê behrî de bi. Keye mîyanê yew baxçeyê weşikî de bi. Mîyanê baxçeyî de, dorûverê banî de tewir bi

tewir darê fêkîyan estbîy. Tuyêrî, mişmişêrî, murîyêrî, hinarêrî. . . La tewr zaf, xewxêrî estbîy. Xewxî xewxêran ra resaybî. Pirr xewxî bîy. La bala Roşna şîbî behrî ser. Aye emrê xo de behr hende nêzdî ra nêdîbi. Dima ra bala xo da ke baxçe de, miyanê di daranê girdan de yew zî kengula esta. Hetêkê baxçeyî de zerzewat ronaye bi: Firingî, xîyarî, bacikî, balcanî û maydanoz.

Wexto ke apê Roşna pêser o da qorna ro, verê Xezale û Delale ber ra vejîyay teber. Dima ra nacıya Roşna ameye teber. Xezale û Delale sey di felqeyanê yew saye bîy. Eynî sey pê bîy. Seba ke înan bişinasnê, porê Xezale pê boyaxo zerd boyax kerdibi la yê Delale sey xo, yanî sîya mendibi. Her di bi vazdayîş û qîre-qîr amey verê erebeyî. Dayî û babê Roşna, Xezale û Delale kerdî verika xo, ê maçî kerdî. Nacıya Roşna zî Roşna kerde verika xo û maçî kerde.

* * *

Apê Roşna unîversîte de, qîsmê îlahîyatî de derse dayne. Ey qeder ra zaf bawer kerdêne. Çi biameyne sereyê însanan ser de, vatêne “Qederê ma de çi estbo, o yeno ma sere de”. La babê Roşna ana nêbi. Babê Roşna doktor bi. Vatêne, “Qeder-meder çin o. Her çî destê ma de yo. Ma tedbîrê xo bigîrin, baş o”. Wexto ke pîlan xo miyan de derheqê qederî de qîsey kerdêne, Roşna û Xezale û Delale zî baxçe de, versîya daran de xo rê kay kerdêne. Xo rê banikî viraştêne. Wexto ke banikî viraştêne Roşna vatêne, “Wa banikê ma saxlem bo. Eke erdlerz bibo, wa nêşîyo ra”. Xezale û Delale persayî, va “Erdlerz çî yo?” A game Roşna çîyo ke mekteb de musabî, înan rê qal kerd. Va, “Binê erdî de venganeyî estê. Tay cayan de kerreyê zaf xişnî, yê sey zinaran estê. Gama ke nê kerreyî hêdî bi hêdî şikîyenê, benê hurdî. Xora, verê cû ra tay venganeyî binê erdî de estê, wexto ke nê kerreyî zî ferikîyenî, destekê erdê binê ma nêmaneno. Mêzîne erdî şîyeno ra. Erd şino war, venganeyî benê pirr. Erd lerzeno. Banê ke saxlem nêbê, şîyenê ra. Merdimî binê banan de manenê”. Delale va, “Ti ça ra nê çîyan zana?” Roşna va, “Ez mekteb de musaya”. Xezale va, “La çîrê mektebê ma de nêmusnenê?” Roşna va, “Şîma hema newe sinifa hîrêyine qedêna, kewtî yê çarine. Key ke şîma sinifa çarine biwanê, şîma zî ko bimusê”.

* * *

Hîrê hewteyî badê ke Roşna û keyeyê xo şîbîy Yalova, rojêk gama ke arayîya xo kerdêne, derheqê erdlerzî de yew program televîzyon de ameyne nîşandayîş. Televîzyon de yew profesorî vatêne, “Bena ke mintiqaya Marmara de nêzdî ra yew erdlerzo pîl bibo”. Badê nê xeberdayîşê profesorî, Roşna va “Apo, keyeyê şîma de çenteyê erdlerzî esto, çenteyê ardimî?” Apê Roşna seke vaco “ney” sereyê xo berd û ard. Roşna reyna va, “Apo, çenteyê ardimî her game lazim beno. Dîyarbekir de keyeyê ma de esto. Min û babê mi, ma zereyê çenteyê xo kerdo pîrr çî-mîyê ardimî. Tede bîskuvîtî, awe, tenturdîyot, oksîjen, peme, band. . . Zaf çî esto”. Apoyî Roşna serê çokanê xo de da ronîştîş û va, “Biewnî Roşna, eke ma her xebera televîzyon û rojnameyan ra bawer bikin, êdî ma rê heyat-meyat nêmaneno. Ma çenteyê ardimî amade bikin zî nêkin zî, qederê ma de çî estbo, o yeno sereyê ma ser de”. A game babê Roşna va, “Rast a. Xeberê ke rojname û televîzyonî vanê, heme rast nîyê. La meseleyê erdlerzî yewna çî yo. Gerek ma her çî de tedbîrê xo bigîrin. Seke Roşna zî vana, gerek her keye de çenteyê ardimî estbo”.

* * *

Roja bîne babê Roşna va, “Roşna, ti wazena ma ewro pîya şorin sûke? Wa Xezale û Delale zî bêrê. Ez şîma sûka Yalova de biçarnî”.

Wexto ke şî sûke, Roşna va, “Bawo, ma keyeyê apoyî rê yew çenteyê ardimî bigîrin. Wa hedîyeyê ma bo”. Babê aye va, “Wa bo”. Û pîya şîy, yew çente herîna. Bîskuvîtî, awe, tenturdîyot, oksîjen, peme û bandî kerdî zereyê çenteyî. Êdî yew çenteyê ardimî keyeyê apê Roşna de zî estbi.

Di rojî badê ke înan çenteyê ardimî girewtibi, tam roja hewtêsê tebaxa 1999 de, Yalova de yew erdlerzo pîl bi. Heme apartman û banê ke saxlem nêvirazîyaybî, rijîyay, amey war. Banê apê Roşna zî şîya ra. Dêsî rijîyay, kolonî şikîyay û çatîyê banî cor de nişt ro. A game hemîne vazda teber, xo xelisna, la apê Roşna binê banî de mend. Babê Roşna veng da la qet veng nêame. Mevaje ke gama ke apê Roşna vazdayo hetê teberî ser, vestîyer qelibîyayo peyê berî, ber anêbîyo. Cor de çatîyê banî zî ameyo war. Çatî û vestîyer dusyay pêra, bin de sey hîrêgoşeyî yew vengane mendo. La wexto ke çatî ameyo war, ginayo sereyê apê Roşna ro. Sereyê

ey şikîyayo, xo ra şîyo. Çend cayê ey ê bînî zî bîyê birîndar.

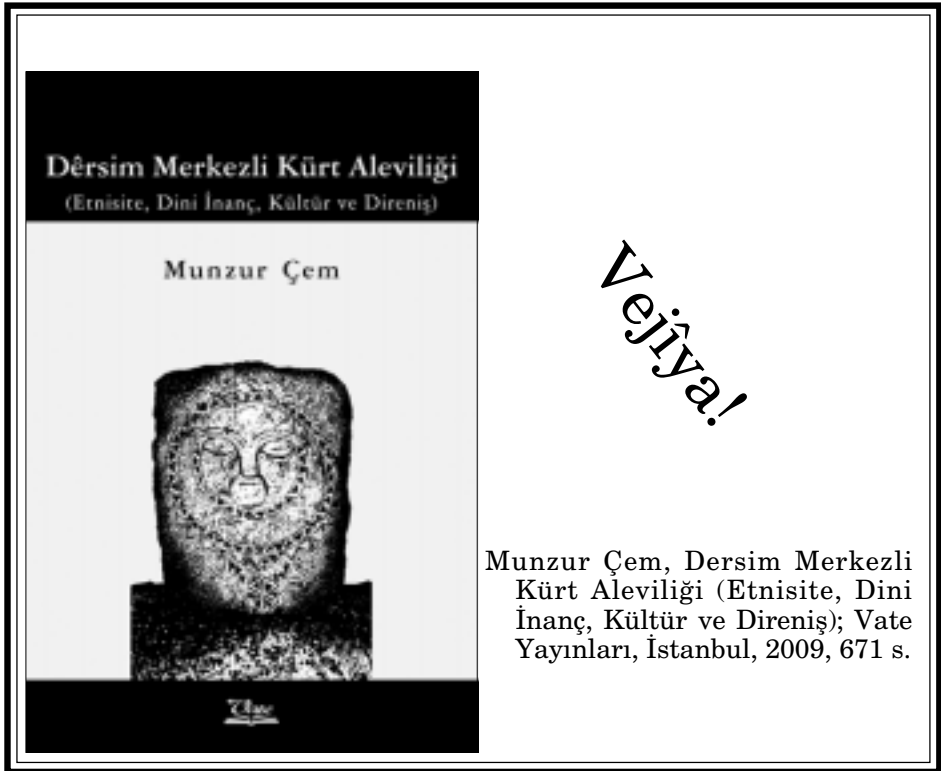
Day û bayê Roşna û nacîya aye dest eştibi huye û qazmeyî, bano rijîyaye kendêne ke apê Roşna bin ra vejê.

Qasê nê m saete badê cû, înan apê Roşna binê xirba banî ra vet. Eke des deqîqeyî erey bimendêne, beno ke apê aye bin de bimerdêne.

Wexto ke înan o vet teber, birîndar bi. Zaf gonî birînanê ey ra şîyne. La a game nacîya Roşna çenteyê ardimî vet ard. Babê Roşna ca de oksîjen û tenturdiyot vetî, pê birînê birayê xo kerdî pak. Peme na serê birînan û pê band piştî. Apê Roşna merg ra filitiya.

Wexto ke hiş ame sere, dî ke pê çenteyê ardimî xelisîyayo, fetiliya Roşna ser û va, “Roşnaya mi, biciwî! To heyatê mi xelisna. Çenteyê ardimî ra nêbîyêne, ez merdêne”.

Dîyarbekir, Hamnan 2007

ZERR Û CÎGER' MI TADONA

Gawanê WELATÎ

Zermonikê ⁽¹⁾ mîyon baxçon a
Vilê daron alinçon a
Şirp-şirpê solon, nalçon a
Zerr û cîger' mi tadona

Gilgûşarê Gilbarî ⁽²⁾ ya
Yew çimsîya ya, qombarî ya
Serrefê keynon warî ya
Vonî oma-şîya mi nidîya

Şoq zerdonî na dîlbero
Rueşt xo dawo ni suqbero
Vilê verbiruêj ⁽³⁾ mîyon keyberîyo
Adir yê vist mi cîgero

-
1. *zermonik*: Yew teyr a. Sêneyî (sîyenyî) na teyr zerd o la govdeyî aye maneno leşê zerenc, yanî gewr (gor) a.
 2. *Gilbare*: Sînorî mintiqayê Guevdereyî de nameyî yew cayî yo. Gilbare de daristan zaf o.
 3. *vilê verbiruêj*: gula ververojî, vila rojî, vilika rojî, verroj, verrojik

Yey xo dawo viraruejo ⁽⁴⁾
Yew çimsîyaya gilikejo ⁽⁵⁾
Şoq yê dawo aşm û ruejo

Nivindena zerra gejo
Kî von vilê nî kueyon a
Sey vaş elbik ya buîy dûna
Bi sond Mishef ha suez dona
Waştîyê Huseyn Keyaxon a

15.02.2002

4. *viraruej*: verroj

5. *gilikej*: gilakeje, gêskeje

HEZAR Û NEW SEY Û VÎST Û PANC

Serdar ROŞAN

koyê qoxî tim bi mij û dûman o
koyê şerefedîni hember de senger ronawo bêeman o
dûrî ra eyseno sîpanê xelatî
hanênê yewbînan ra sey zava û bûka welatî
koyî qoxî de roc vecêno bi hewt rengan
eksê xo dano gola wanî sey mircan
qerac û mergan de wirzena kalîna berxan
newal û gelîyan ra yeno vengê yenî û rûbaran
qeqebê zerecan olan dano mîyanê zinar û cayanê berzan
şiwaneyî destê xo erzenê bilûranê sey milê maran
vil û gulê wesarî wirzenê dîlan û weyvan
esparê kihêlan danê yewbînan halan
estoranê xo vaznenê sey memê alan
ti vanê qey verê xo dawo cizîra botan
semedo bivînê, a yara hewnê şewan

gelî û newalan de awane yê, dewê qicî
sey qerecan de, kumikê wesarî vecî
vartîyêka weşe yena hewran ra mîyanî
birûskî qeleşnenê pîzeyê asîmanî
roşn danê şikeftanê koyan
wextêke yê bî warê pî û kalikan
hilm wirzeno dar û beran ra
sereyî gêj benê boya vilan ra
gonîya keyna û xortan pêl dana bi evîne zerrîyan
nêrgiz û sosinî xemelnenê erdê beyaran sey fistan

şêxê min dewêke de bi meyman
meymanê yê lacê koyan
ci rê ronawo sifreyê mîran
dorûverê ey de kom bîyê pîlê kurdan
yê pêro kenê şêwir û mişêwiranê giranan
behs û qalê şerê nê cîhan
şikîyawa alaya darê romîyan
vergê bozî, jontirkî remayê erzan
frenq de ronîştê zehf dewletê giran
şerîf paşa barê înan de qasidê kurdan
serran ra serre hezar û newsey û vîstan
lazim o azad bo welatê bazan, kurdistan

vergêko boz geyreno miyanê bajar û dewan
kom keno eşîr û giregiranê kurdan
xeberoşkan vano bi fin û fetan
behsê biratîya vergan û berxan
dehfikanê neweyan ronano semedê bindestan
verê xo dano axa û began
xapêneno sey pî û kalikan
vergêko boz û dexes o sey seydvanan
verê dehfiqe de xo nano ro sey maran

serran ra hezar û newsey û vîst û hîri hamî
dewletê giranî lozan de benê komî
vergê bozî uca hadre yê bi nameyê misilmanan
tim tekrar kenê biratîya kurdan û tirkan
wexto beno behsê mafê birayan
vergê bozî kenê hewar û fixan
vanê ma heme misilman ê sey biran
kurdî nêvisênê tirkan ra şima bizan
lozan beno tapuyê vergan
verê xo danê warê berxan
soz û wehdî benê xurîniye serê sibayan

berxî manenê meydan de bêmaf û bêsaman
 hendî vergî qet nêkenê behsê biratîya verg û berxan
 vanê ma heme verg ê sey babê û kalikan
 yê ke nêbî verg sey ma vergan
 do bibê şamîya ma sey heme reyan

xalit begê cibrî keyeyê siwaran ra
 haya bi hewnêkê giranî ra
 seyîd evdilqadir yê pêro sey bira
 usif zîya berxêke berxan ra
 o zî reseno her di birayan
 şêxê min seîd efendî kîştâ înan
 kom benê pêro beg û pîlê berxan
 serran ra serra vîst û hîri, ê wextan
 awan kenê komela azadîya kurdan
 semedo rizgar bikerê welatî bindestê vergan

vergê bozî ranêkonê bi şewan
 pêhesênê bi tevgerê kurdan
 xalit û usifî gênê bi fin û fetan
 lingî bi zincîre, destê înan bi darê kelemçan
 verê înan danê bedlîsê xopan

pîya bi esparan geyreno şêxê min bi estoran
 pîran de benê meymanê biran
 destpêkerdişê sibatê vewre û zimistan
 vergê bozî yenê dewe sey sûtalan
 bi zerrî û can geyrenê sey belan
 şerêke qewimêno miyanê înan û kurdan
 tifingî teqenê di destan
 agahdarî bena vila çar kiştan
 vanê şêx wiştô we, no zimistan
 ferman dano pey fermanan
 roc rocê azadîya civata kurdan

serhildan beno vila sey pêlan
dara hênî bena paytextê mêrxasan
şêxê min beno serferman
pêro şêx û giregirê kurdan
hadre kenê plan û cengan
verê xo danê bajarê merdan

amîd hêvîya torinê kardûxan o
derdê înan rê sey derman o
şêxî vatêne warê ma dewlemendê welatan o
zehf madenî estê binê erdano
ma do bigîrê vergan ra nê milkano
wa bibo kurdan rê weş dewrano

hameyîne sey estaranê asîman
gelîyê hênî ra şî sey awa rûbaran
pêro murîd û dewic ê, yê
pêro şêxê min rê canfîda yê
amîd zereyê înan de cane-can o
wa ci rê qurban bo zerrî û cano
şewe û roc şî, seke şêrê dîlan û weyvan
resay verê bircanê amîdê kurdan
dorpêçaya bi dêsan
binê tîfing û topanê dişmenan
şêxê min da yew ferman
vat bigîrî, vecê destê roman
wa amîd bibo paytextê merdan

dorê amîdî de esto hesar
vergan frengî de kerd bazar
eskerê vergan derbas bî xeta fransawî
semedo ke bişiknê qewetê kurdan bi nê awî
amîd ra tepîya şî şêxê min pîya bi esparan
verê xo da ko û daran

semedo ke wirzê newe ra
heme cayan de hadre bikerê çekdaran pey ra

cehşêke cehşikê zeman'
keftarêk yê keftaran
merdimêko neînsan
peynamê ey ataç
zirherêko bi tac
ronabî dehfikêke xayîne
bendê înan bi, bi payîne
şêxê min êsîr kewt
serewedaritiş taqet ra kewt

bedlîs de her di girewte yê
usif û xalit begê cibrîyê
xeberêke bî vila bi kewtişê kurdan
zindan de vergan yê dayî ver gulan

rocan ra roc pancê gulan o
şêxê min ard amîd, giroteyê vergan o
eskerê vergan rêz bîyê kolanan
singûyê xo dabî serê lûlîyan
eman nêdayîne çi kesan

şêxê min çarna ê kolanan ra
şar dûrî ra ewnîyayîne serê banan ra
temaşegêhî de ronîştibî generalê vergan
kîştâ înan de cay xo girotbî dêlevergan
şêxê min şî bi sereberzî û hêdî
hewayîşêke sivik eysayîne rîyê ey de bi rindî
herdîşa ey şanekerdî
verê dişmenanê xo ra şî bi merdî

tarîx vîst û hewtê gulan o
seyîd evdilqadir giroteyê zîndan' o
pîya bi fewzî û dr fûad sey biran o
vergê bozî danê fermano
sêdaran ronane semedê merdano

persenê seyîdî ra waştişo peyên
vano ewilî min bixeniqnê, dima ra lacê min
vergê bozî qebul nêkenê, waştişî ey ra nêvanê amîn
xeniqnenê lacê seyîdî
vera çimanê babî de gidî

dor hamî hacî axtî semedê sêdaran
axtî qîra sey şêranê birîndaran
vat biciwîyo mefkûreya kurdan û kurdistan
dr fûadî vatêne ez bena qurban semedê welatê kurdan
lingê ey erd ra bîne hema bêeman

...

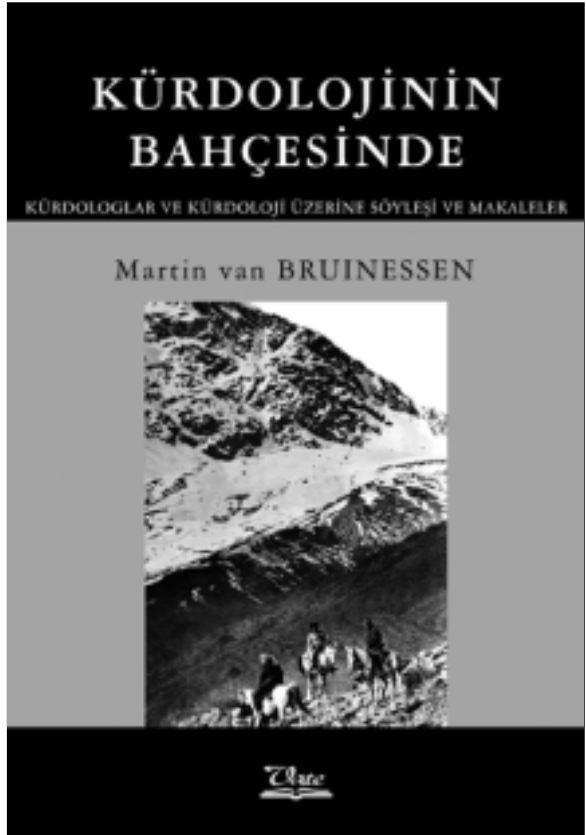
rocan ra rocê vîst û heştê hezîrane bi
vergan qerarê xo dabi
şan hame bi tarî
roşnî êsîr kewte neçarî
tarîyêke sey mezgê vergan
xo pîşt serê amîdê perîşan
beryayê koyî de sêdarî ronaybî
çewres û hewt mêrxasî ardîbî
şêxê min şî
verê sêdare de qîra:
ez hamîya peynîya heyatê xo yê dinya
ez semedê mîletê xo bena qurban, ez poşman nîya
wa torinê ma vera dişmenanê ma de ma mehcûb nêkerê bes o
çewres û hewt reyî roşn ta kewt

çewres û hewt reyî tarî ser kewt
çewres û hewt koyî lerzayî
çewres û hewt ruhî tepîya ancîyayî
çewres û hewt ruhê kurdperwerî bî vila miyanê dewan û bajaran ra
çewres û hewt zerrîyê azadiwaştoxî
amîd de alaqnaye mendî bi sêdaranê vergan

hamnan 2005

Vejîya!

Martin van Bruinessen,
Kürdolojinin Bahçesinde, Kürdologlar ve
Kürdoloji Üzerine Söyleşi ve Makaleler; Vate
Yayınları, İstanbul,
2009, 204 s.

HEWA ZENGI Û ELÎYÊ ZOROYÎ

Arêkerdax: Oktay ERSOY

Hewa Zengi keynaya Îsê Elî ya. Elî zî lajê Zoroy o. Zerra Hewa Zengi û Elîyê Zoroyî wirdêkey ra yewbînî di bîy. Wirdêkey ra yewbînî ra hes kerdênê. Yew roj Hewa Zengi şona Elîyê Zoroyî ra vona:

-Elî, bê mi biremni, bê ma şorê!

Elîyê Zoroyî qayîl nîyo ja biremno. Xwi rê vono mele ez waştîşî reydi ja bigîro. O semed ra tadîyeno Hewi ra vono:

-Hewê, perey mi çinîk î, ez nişto ⁽¹⁾ to biremno.

Elî inohewa qalî keno, vono mele Hewi fek remnayîşî ra verado, ez ja pêrdê ja ra biwazo, waştîşî reydi bigîro.

Rojê şono Hewi pêrdê ja ra wazeno, Feqet pî Hewi, ja nêdono bide.

Beyntar ra biney wext vîreno, yewna ray şono Hewi pêrdê ja ra wazeno. Pî ja Îsê Elî, hoyna keyna xwi nêdono bide. Biney wextê kîrrî ra dima, Elîyê Zoroyî raya hîrîni pî xwi erşaweno key Îsê Elî. Welhasil pîyê keyneki hoyna jîn tepa erşaweno.

Rojê Hewi tikê pero dekena yew girîşî mîyon û paja Zoroyî ra finena zere. Elîyê Zoroyî ewnîyeno ki yew girîş erd de finaye wo. Verê fam nêkeno ki çi dawa ya. Ti ra dima, girîşî gêno akeno ki çi veyno! Biney perey girîşî ro pişte yê. Weyra hêdî fam keno ki inî gurey Hewa Zeng î. Weyra dişmîşyeno, vono, mi ja ra vatibi perey mi çinîk î, ez o semed ra nişto to bero; keyneki zî şî mi rê perey erdî. Mana inî, vona bê mi biremni. Heger ki ez inka ja nêbero se, mi rê çîyekî nêmoneno. Elî hêdî mecmur moneno ki ja biremno. Xeber erşaweno Hewi rê, vono:

-Ti çi wext şena bêra, bê ma şorê.

Yew şewi Hewi yena Elîyê Zoroyî ra vona:

-Elî, wardi ma şorê.

1. *ez nişto*: ez nêşêna, ez besenêkena

Elîyê Zoroyî, Hewa Zengi Hopi ra gêno beno Daxon ⁽²⁾. Weyra şonê key Evdalê Fetihî. Evdalê Fetihî zî enî Hewa Zengi lajê xwi rê waştênê la xebera Elîyê Zoroyî inî guron a çinî bî. Elî vono:

-Dat Evdal, mi Hewi bi zerr ba ja erda. Mele ti yew destê xwi finî ma, ti ma tena nêverdê.

Evdalê Fetihî weyra jîn key xwi ra teber keno û Elîyê Zoroyî ra vono:

-O ki keyneki to reydi homeya, ja bigî şo hukmat.

Elîyê Zoroyî Hewi gêno beno Gêl ⁽³⁾, beno hukmat. Şonê ki Raîf Beg ha weyra yo, raşt şonê jey het. Zoro zî xeber gêno ki lajê jey keyneki berda Raîf Begî het. Şono, vono:

-Raîf Beg, lajê mi yew keyneki berda. Ti biney jîn rê ardim biki.

Inî gurey bê ruşwet nêbenê. Semedo ki Zoro feqîr o, nişto ruşwet-muşwet bido Raîfî, Raîf goş pa nêkiweno.

Îsê Elî beber gêno ki Elîyê Zoroyî keyna jey berda hukmat, Raîf Begî het. Hema wext nêvîyarneno û dono piro, şono Raîf Begî het. Raîf, zomay key Îsê Elîyînon o. Îsê Elî, Raîf Begî ra vono:

-Raîf, keyna mi Elîyê Zoroyî ra bigîri.

Raîf Beg vono:

-Temom, ma keyna to jîn ra gênê.

Raîf Beg di hebin hakimonê zûrayo ono, vono, ez îfadey keyneki gêno. Hewi îfadey xwi di vona:

-Elîyê Zoroyî ez nêremnaya, mi jey berdo.

“Hakim” Hewi ra cigiryeno, vono:

-Bew pî to tebera yo. Pî to mi ra va, Elîyê Zoroyî ti zor bê çîwa remnaya.

Hewi vana:

-Ney, mi jey berdo, jey ez nêremnaya.

Hêdî yenê teber, Raîf Beg pêrdê keyneki ra vono, hal û mesela îfadey keynada to inohewa yo. Kenya to vona mi jey berdo.

Îsê Elî vono:

-Ma sekê Raîf? Se ponot to rê, yew tenkeyê ruwenî zî hakimî rê. (Na ra hakimo raştikî yo.)

Raîf şono hakimî ra vono:

2. *Hopi û Daxon*, di dewê Pîranî yê.

3. *Gêl*: Yew qezaya Dîyarbekirî ya.

-Hakim Beg, Îsê Elî yew tenekey ruwenî dayo to, mele ti keyna jey Elîyê Zoroyî ra bigîrê.

Hakim vono:

-Wa pîyê keyneki vîndo, ez keyneki Elîyê Zoroyî ra gêna dona jey.

Hakim xeber dono Elîyê Zoroyî, vono bê mehkema.

Elî şono mehkema, hakim îfadey jey gêno û jey neheq vejeno. Jey dekeno Hepîsê Dîyarbekirî, keyneki dono pêrdê ja û vono:

-Keyna xwi bigî beri keye.

Elîyê Zoroyî şî dekewt pey bero (4). Hewi zî homey key pêrdê xwi. Tadiyay pêrdê xwi ra va:

-Eki mi ina to rê verdaye, ti ko veynî!

Rojê Hewi veynda Ehmedê Eloy (Elî Keya) dona. Ehmedê Eloy dişminê pêrdê Hewa Zeng o. Vona:

-Bê, ez to reydi yeno, mi beri.

Ehmedê Eloy û Eskê Temoy (Eskerî) şonê. Hewi Ehmedî rey kiwena, Xeyriki zî Eskê rey kiwena. Xeyriki hopij a; Ehmedê Eloy û Eskê Temoy, şêxmedanij (5) î.

Inî remay şî Binê Xeti, yanî Sûrîye.

Îsê Elî dawa pêhesîya û da çokondê xwi ro, va:

-Way daykê! Way bawko! Mi keyna xwi mêrdimondê xwi ra giroti, dişminonê mi ja berdi.

Hewa Zengi rojê pêrdê xwi rê xeber erşewiti, va:

-Ti mi waştêdê mi ra aqîtnenê hê! Ez inohewa keno kê ha! Ez zî şono dişminondê to rey kiweno!

Îsê Elî keder kerd, werem bi û merd. Hewi û Ehmedê Eloy zî bî wayîrê gedo-gûdo û emrê xwi inohewa vîyarna (6).

4. *pey bero*: peyê beran, hepîsxane

5. *Şêxmedan*, yew dewa Pîranî ya.

6. Mi na mesela, zimistanê serra 2006î de, Bursa de, fekê Hemoyê Zoroyî ra nuşte. Hemoyê Zoroyî dewa Hopi ya Pîranî ra yo. Wendiş û nuştişê ey çin o. Bineyke tirkî û kirdaskî zano. Gama ke na mesela mi rê vate, şeştî û panc serre bi. Bursa de mêman bi.

XELQÊ MI

Bîlal NÊRIBIJ

Ey xelqê mi!
rehmay Ellahê mi

bereqîno çimê şima
sey rojî
hêvî û umîd
şewa tarî de
dirneno zulûmatî
Zulfiqar o
birneno zincîra esaretî

Ey xelqê mi!
ayetay Ellahê mi

şahid a qêrîya to
semedê zulm û teda
roja mehşerî de
înkare ayetan ra
herinda çimkoran û bêgoşan
asmên resena
qeseba veşnena

Ey xelqê mi!
To ra gêno cesaret
Qelbê mi.

13.01.2008
Anqara

VEYVÊ ÇEMÎ MURADÎ

Hecî Filîtî fecîrî sibayî de kîştê Pirdî Guluşkîrî de awkê Muradî ver de destmajî sibayî girotên. Aşmê gulane bî, roje bi yew eyano weş dest pêkerdibi. Tîj hema nêvecîyaybî la eyan germ bi. No germ îşaretî yew roja weş bi. Kurdîstan de aşmê gulane aşmanî en rindan ra yew aşm a. Fekî çemî Muradî de hezar qeyde çiçekî abîbî. Buyê gulan, sosinan, reyhanan, kuezvilikan, tirşik û puneyî însan kerdên serxweş.

Seyîdxan KURIJ

Hecî Filît nê rojan seke biwazo guneyanî xo berzo awkê Muradî û na awk de raştkerô amên tîya de desmajî sibayî girotên. No fecîrî sibayî de halî Hecî Filîtî qet weş nêbi. Ruhî ey de yew tengûnê bî, zerrê ey lez bînî teng, bermi pilizyayni ey qirik. O siro ke ey 60 serrî yo nemitibi, 60 serrî pa ciwîyabi, hinî nêşkayn binimno. O, binî ney baro giranî de amebi de, hinî nêşkayni bi no sir a biciwîyo. Hecî Filît zaf qeflîyabi, hinî teqet ra kotibi, êdî waştîyen bi ey sirî xo ya na dinyaya bêbext ra bar bikero şuwero.

Heyatî Hecî Filîtî sey yew şerîtî filma sîya û sipyê ame verî çimanî ey. Şewa ke Şêx Seîdî pa embazanî xo ya amebi dewê înan, sey na hel ey vîr de bi. Şêx Seîd, dewê Xinisî Kolhîsar ra amebi dewê Kanîya Reş Qargapazarî, uca ra amebi Ferxûn û Ferxûn ra zî amebi dewê înan. Dewijî odayê dew de ameybî pîyeser. Mîyanî embazanî Şêx Seîdî de Şêx Şerîf, Yadî Mehmudî Ebasî, Tayîbî Elî û Şêx Ebdullahî Melekûn zî bîy.

Xeberê zîyaretî Şêx Seîdî dew ra bîbî vila, bîbî piç-piçê cinîyan. Vatên Şêx Seîd vûno “Ma dûnî hukmatî re”. Na xeber ser o pêroyî dewijan

odeyî dew de ameybî pîyeser. Şêx Seîdî silûm da dewijan û sebebî zîyaretî xo wina eşkera kerd: “Gelê dewijan, şima zanî ke no hukmato newe zî, yanî hukmatî cumhurîyetê zî, sey dewletê osmanîyan heq û huquqî milletê kurdî nas nêkeno. Têna vatiş de zî bibo xelîfeyanî osmanîyan xo sey xelîfeyî heme musulmanan hesibnayni la hukmatî cumhurîyetî têna hukmatî tirkan o. No hukmat wazeno kurdan orte ra wedaro û heta tarîx ra veco. Wazeno kurdan bişawo surgun, yanî Kurdîstan veng kero, erdî pîy û kalikanî ma xalî bikero, biko cayî heş û vergan. Yew mudet verê hêzanî dewlet çend embazî ma yê roşnîvîrî sey Xalit Beg Cibrî, mebusî Bidlîsî Yusuf Zîya Begî û çendna kesî tepîştî berdî Bidlîs. Heta nika ma nê embazan ra qet yew xeber nêgirota. Heto bîn ra mi zî sey yew eşqîyayî îlan kenî û wazenî ke ez şuwerî teslîm bibî. Baweriyê mi na dewlet çin a, no rid ra ez nêşîya teslîm nêbîya. Ez Xinis ra vecîyaya, mîyanî şarî xo de gêrena. Ez wazena rewşê şarî ma vînî. Eger şarî ma paşt bido ma û Homa vaco ê, ma wisarî sere wedarnenî. Ma nika bê tedarik î, ma gereka heta wisarî xo yew şero gird rî hedre bikerî.”

Uca ra pey Şêx Seîd hetî Pîranî ser şî. Yew çend rojî cuwa pey xeber amey ke Pîran de mîyanî kurdan û dewleta Tirk de şerî dest pê kerdo. Xeber lez amey rasey Çebaxçor û yew hay-huy kewt mîyanî şarî Çebaxçorî. Şêx Şerîf û Yadî Mehmudî Ebasî Çewlîg û dewanî Çebaxçorî ra peyeyî ardî pîyeser û hetî Xarpêtî ya kewtî rayer. Filît zî mîyanî nê peyan de bi. Filît Çewlîg ra Yadî Mehmudî Ebasî (Yado), hol sinasnayni, Filît û Yado tîye het de bîy.

Dewanî rayerî ser ra zî dewijî kotî mîyanî hêzanî kurdan. Kurdan zaf rehet Pali girot, uca ra hetî Guluşkîrî ya şîy û tîya de eşt Qereqolî Guluşkîrî ser, no qereqol girot. Leşkeranî dewleta tirk nêzdîyê Xarpêtî de Keklîktepe de vernîyê kurdan girot. Beyntarê kurdan û leşkeran de yew şero xidar vecîya. Leşkerî rayerî Diyarbekirî ra hetanî Mornîk kewtibî meterîsan û makînalî naybî rue. Tayê dewijan dest de tifingî azalî û tayin dest de zî mawzer û beşlîyî rusî bîy.

Kurdî hetî çekan a zeîf bîy la moralî înan berz bi, çimki înan ser de kesî sey Yado û Şêx Şerîf estibîy. Şerî xelîyek wext rumit la peynî de kurdan cephe qelişna, leşkerî tirkan sey pesî bêwayîr mendî û vila bîy, her yew hetîk a şî. Kurdî kotî mîyanî Xarpêtî.

Şêx Şerîf, Yado û embazî înan şî keyeyî Hesên Xeyrîyê Dêrsimijî. Mehmed Efendîyo Karêrij keyeyî Hesên Xeyrî de bi. Mehmed Efendî Karêrijî Şêx Şerîf û Yado Çewlîg ra sinasnayn.

Filît zî pa embazanî xo ya koti mîyanî Xarpêtî. O torî çend kesan a şî berî hepisxaneyî Xarpêtî şikî û mehkumî serbest veraday. Mîyanî embazanî ey de kurijî zî bîy. Çend kesî ke Çewlîg de keyeyî dozgerî şeleya bi, ê zî no hepisxane de bîy. Înan ra Mehmedî Ehmedî va: “O bero ke kurijan akerdo, ez o ber ra teber nêvecîyena.” Çimkî Mehmedî bawer kerdîyen ke kurijan gereyî ey kerdo.

Yew çend rojî cuwa pey Meletî ra kolordûyî rûmit Xarpêtî ser. Ney ser kurdan Xarpêt terk kerd, xo hetî Çebaxçorî ya ûnt. Nêzdîyê Çewlîgî de derbendî Mendo de binî qumandanê Yadoyî de kurdan vernîyê leşkeranî tirkan girot. Wisar bi, hema velgî newe pind dabi, erd hî bi. Hema daran pel anêkerdibi la hinî merdim eşkênî mîyanî daristanî de xo binimno. Darî tîyayî qalîn bîy, şerwananî kurdan xo eştibi pey daran.

Filît zî xo eştibi pey yew dara qalîn. Nêmrojî ya ver beyntarê leşkeranî tirkan û şerwananî kurdan de şerî dest kerd pê. Kurdan zaf zor da tirkan. Zafê şerwananî kurdan dewijî bîy û hol nîşancî bîy, înan tek fişekê xo veng ra nêuştîyen. Kurdan hend zor da tirkan ke nêzdî şandî de serleşkerî tirkan waşt pa leşkeranî xo ya teslîm bibo. Serleşkerî tirkan hema-hema alê teslîmbîyayîşî antîyen la axayî eşîrê Şadîyan Necîb Axayî Oxî pa çekdaranî xo ya resa îmdadî tirkan. Necîb Axayî nêverda leşkerî tirkan teslîm bibo. Necîb Axayî serleşkerî tirkan ra va: “Qumandanî mi, cebirxaneyî kurdan kêmi yo, ma heta şand xo ver bidi, cebirxaneyî înan qedîyeno.”

Yew destê fişekanî Filîtî mendibi. Embazî bin zî eynî rewşe de bîy. Yado ewnîya ke cebirxaneyî înan qedîyeno, emir da şerwananî kurdan va: “Bidîyen xover heta hewa bi tarî! Hewa bi tarî ma hêdî-hêdî xo tepîya ûncenî.” Hetî nimaçî mexrebî ya kurdan xo hetî Çewlîgî ya girot. Leşkeran cesaret nêkerd ke înan dima şuwerî.

Şerwanî kurdan bî vila, her qefle yew heta şî. A roje ra pey çekdarî kurdan bî qefle-qefle, hinî şer sey şerî gerîla rumit. Filît qefleyî Husî Wasmûnûn de bi. O pa embazanî xo ya mintiqayanî Puex, Şîrnûn, Nexşûn û Guevdereyî de geyra.

Pero bîn ra esker kotibi mîyanî dewan, çi û kam kotîyen vera, eştîyen xo fek a, dewî vêşnayni, însanî kîştên, kera kera ser nêverdên. Xora kurdan eskeranî tirkan ra vatên “eskero sîya”. Çimkî kurdan timûtîm înan ra zulim dîbi. Eskerî, çekdaranî kurdan nêresayn, hêrsî xo dewijan ra, însananî bêçek ra girotên. Her ca ke eskerîya tira şînî xo dima dewî xirabeyî, cesedî însanan ca verdên. Kurdîstan seraser mîyanî yew adirî de mendibi, hema gonî amên leşî berdên.

Filît pa çend embazanî xo ya dîyarî Metanî de, serî Golê Kênan de ronîştebi. Husî Wasmûnûn durbîn nayibî xo çima û dormareyî xo temaşa kerdên. Nişka ra mirûzî ey bi tal, moralî ey xeripîya. Fîlîtî va “Se bi Huso? Çira murizî to bi tal?”

Bermi pilizîya Husî qirik, o nêşka qisê bikero, durbînî hetî Fîlîtî ya kerdî derg. Filît durbîn ra ûniya ke çi veyno, kil kota dewê Kîrrûnî ser, dew ha veşena û yew boligê eskerî zî ha duzî merganî Kîrrûnî ra hetî Çewlîgî ya şina. Beyntarê eskeran de zî camêrdî kurdan estî û ê bi zîncîran a yewbîn a girêdayî. Zerrê Fîlîtî bî teng, o nêşka tiway vaco. Ey zî durbînî dayî Mehî Qilç.

Çend deqayî cuwa pey Husî Wasmûnûn dest qisê kerdişî kerd. Husî va: “Gelê embazan, nê kafiran Kîrrûn vêşnaya û camêrdî Kîrrûnî zî bi zîncîran a bestî pîya, ez bawer ken ke esker topînê înan kişeno.”

Fîlîtî va: “Ma nêşkenî tîya ruenişî û kîştîşî înan seyr bikeri! Na bêxirêtê ya!” Mehî Qilç cixareyî xo ra yew qûm ûnt û va: “Ma se bikerî? Fikrî to çita wo?” Husî Wasmûnûn serê xo darit we, va: “Ma nêşkenî tîya ra seyr bikeri dê eskerî senî merdimanî ma kişenî. Ma vernîyê eskeran bibirni, Homa yan dîwî ma, yan zî dîwî înan.”

Qefleyî Husî Wasmûnûn xo seracêrî Metûnî rî kerd war. Nêmet seat cuwa pey înan vernîyê eskeran girot. Her yew şerwanî kurdan xo eşt peyî yew kerra, ê kotî meterîsan, cayî xo kerd mehkem. Husî Wasmûnûn hetî eskeran a qêra, va: “Ez Husî Wasmûnûn a! Ez eskerî Şêx Şerîfî ya, embazî Yadi Mehmûdî Ebasî ya! Mi ver xelasê şima çin a! Merdimûnî ma caverdên û rayîrî xo ra şuwerên, encax o qeyde ma şima efû kenî!...”

Eskeranî tirkan weta bi fişekan a cewab da şerkeranî kurdan. Hinî qalî qedîyaybî, nika têna vengî mîtralyozan û mawzeran amên. Roje rojê mawzeran bî! Têna qalê çekan pere kerdên. Her ca bibi toz û dumûn.

Qerqurşinî ginayni kerran re, kerrey kerdên parçe-parçe, parçeyî kerran hewa ra kay kerdên.

Husî Wasmûnûn veng da dewijan, va: “Gelê kirrûnijan, xo berzên erd ke şima pê guleyanî ma nêmirî!”

Filîtî xo eştibi pey yew kerraya gird, cayî ey mehkem bi la çi heyf û gunê ke fişekî ey kêmbî. O rid ra Filîtî heta hol fasal nêardên, tîfing nêteqayn. Ey nêwaştên ke yew tek qerqurşinî xo zî veng ra berzo. Wetinûn cayî Filîtî tesbît kerdibi, nişka ra sey tuerg guleyî varayî Filîtî ser. Kerra ke ey xo eştibi pey, bi guleyanî makînalî bibî parçe-parçe, her yew parçeyî kerra hewa ra kay kerdên.

Filît yew mude o qeyde mend la hê vengî Husî ame ey gueş. Husî va: “Eywax dayê ez merda! Filît xo kîşt de ewnîya ke Hus ho erd de yo, mîyanî gonî de yo. Filîtî hêdî-hêdî xo erd ra hetî Husî ya kaş kerd la tayn mendibi ke xo Husî resno, o zî kewt guleyanî duşmêni fek a, o zî bi darbice û uca erd de mend.

Filîtî wexto ke çimî xo kerdî a, yew odeyo tarî de bi. Verî no halî xo ra tiway fam nêkerd. Çira ho tîya de yo? Tîya senî yew ca yo? Hêdî-hêdî gueş na cûnî xo ser, o wext ferq kerd ke lingê ey decena. Hêdî-hêdî destî xo çaqeyî xo ra çarna, destî ey gonî mîyan de mend. Qerqurşinî makînalî çaqeyî ey o raşt kerdibi parçe. Qirikê Filîtî bibî ziwa, lewî ey micîqyaybî, o dorûdûmarê xo ra ewnîya, çimî ey nêkotî awk a.

Hucreyî Filîtî de yew şebaka qicqek estibî. Filîtî na şebake ra veng da, va: “Lîya tîya de kes çin o? Qey Homayî, qey pêxemberî şima yew tasê awk bidî mi!” Fekî Filîtî hend bibi ziwa ke ti ra veng zî nêvecîyayn, ti ra sey nuzîyayîşî yew veng vecîya, o rid ra kesî vengî ey nêşnawit.

Yew mude cuwa pey uca ra yew esker vîyert ra. Filîtî şebake ra serê xo kerd derg, veng da eskerî, va: “Esker axa, ez teyšunê ra helak bîya! Qey Homayî ti yew tasê awk bidî mi!” Eskerî qet xo ya nêgirot, ey da ra şî. Yew mude cuwa pey serleşker ame. Serleşker “haaa haa ha...” wîya û va: “Dêmek ti bî teyšûn Filît efendî! Wax... wax... wax!... Dadiyê to bimirol!”

Serleşker wîya û vengî xo kerd berz, qêra û va: “Lîya lez bikên, eşqîya Filît bîyo teyšûn, ci rî awk bîyarên!” Serleşkerî tirkan ame yew pay da Filîtî rî û va: “Her lacî herî, ti wexto ke bî embazî eşqîyan, tu verba

hukmatî cumhuriyetî sere darit we, ti ke ney bifikiriyên!”

Leşkeranî tirkan tirmî Husî Wasmûnûn kaş kerd berd Çewlîg. Înan tirmî Husî Wasmûnûn yew hefte Çarşîya Cêrin de yew dar a aleqna. No kerdeyî hukmatî ser o çolîgijî zaf hêrs bîy. Bî piç-piçê şarî Çewlîgî. Şarî Çewlîgî no kerde xo rî sey yew heqaretî hesabna. Ney ser Feteş Çawîş şî serleşkerî tirkan Elî Heyderî het. Ey, Elî Heyderî ra va: “Qumandanî mi, şîma no meyît tîya de aleqnayo, şarî Çewlîgî ney ra zaf eciz bîyo. Şîma nê tirmî tîya ra nêgirî, şarî Çewlîgî pêro pîya sere wedarneno.” Ney ser o Elî Heyderî a roje tirmî Husî Wasmûnûn dar ra ard war.

Leşkeranî tirkan her roje îşkence kerd Filîtî. Înan o eştên felaqa, bi çuwe binî linganî ey kuwayn, o kerdên zit û bi yew şerqata tern a o kiştên, leşê ey ser o cixare kerdên hûna. Ge-ge leşê ey ya zit bi yew birra teliyîn kuwên. Leşkeran waştên ke Filît cayî Yado û embazanî ey vaco. La kerra ra veng vecîyên Filîtî ra veng nêvecîyên. Leşkeran yew mude wina îşkence kerd Filîtî. Cuwa pey Elî Heyderî emr da, va: “Hinî qarişî ney mebên, wa darbî ey weşî bî, ma ey erzenî xo ver û xo de benî. O sey herî kuweno mayo ver şîno.”

Leşkerî çend rojî qarişî Filîtî nêbî. Derbî ey binêk bî weşî. Yew roje serî sibayî yew leşker ame fekî berî hucreyî Filîtî, va: “Hadê eşqîya Filît, qumandan to wazeno!” Leşkerî berî hucreyî kerd a, leşker vernî de, Filît dima şî odeyî Elî Heyderî.

Elî Heyderî serê xo darit we, ewnîya Filîtî ra, va: “Eşqîya Filît, ez cins û cibîliyetî to persaya. Ti zerrê Çewlîgî ra yî. La ti nê axay î, nê şêx î, nê wayîrî eşir ê. Ser de zî wende û nuştayî to esto. Ti merdîmanê ke dewlet geyrena ci û wazena Kurdîstan de wezîfe bido ci, ti tam ê merdîman ra yew merdim î. Ma no serewedartişî kurdan zî pelexna, şîma hinî Kurdîstan hewnî xo de nêvînenî. Aqilî xo bîya xo sere, ma rî ardim bikerî, dewlet yew wazîfeyo pîl dûna to. Xora yewna çareyî to zî çin o. Ti yan mirenî, yan zî ma rî ardim kenî. Ma siba vecîyenî operasyon. Ma zûnî ki Yado û embazî ey tîya de nîyî. La na mintiqayê Çebaxçor û Palî de çend kesî estî, ti gereka ma rî ardim bikerî ke ma nê çar kesan tepîşî. Înan ra yew Elî Sur o, yew Yîb Sêl Erebûn o, yew Hes Temî Silêmunî yo, yew zî Huseynî Mehmedûn o. Nika şue hucreyî xo, ma

siba kuwenî rayîr.”

Leşkerî, Filît hêna tepîya berd hucreyî ey. Filît ke şî, ardimcî Elî Heyderî ageyra ci ti ra va: “Qumandan, ti senî nê xayînî ra vûnî ki dewlet yew wazîfeyo pîl dûna to?” Elî Heyderî va: “To mesela fam nêkerda. Heta nika dewlet Kurdîstan de tam nêbîya wayîrî hukmî. Çimkî Kurdîstan de hukim yan mîran dest de bi, yan eşîran dest de bi, yan zî şêxan dest de bi. Wexto ke yew dewlet biwazo yew welat de wayîrî hukmî bo, gereka hukumdaranî ey welatî beynate ra wedaro. Şarî Kurdîstanî heta nika dewlet tam nêsinasnaya, yan mireyî xo, yan şêxî xo, yan axayî xo yan zî serekeşîrî xo sinasnawo. Nika gereka şarî tîyayî hukmî na dewlet bisinasno. No semed ra zî dewlet rî ardimcî lazim î. Nê ardimcî gereka wayîrî hukmî nêbî, yanî bêhêz bî ke wa timûtîm muhtacî hukmatî bibî. Gereka şarî tîyayî bizano ke hinî tîya de ewro ra pey her het a dewlet hukim kena û dewlet kamî biwazo o beno temsîlkarî dewlet. Pero bîn ra merdimî ke bêeşîr ê, tîya de paştê înan çin a, ê hêna zaf dewlet a yenî girêdayîş. Çimkî ey zûnî ke bê dewlet kes nêşkeno ke înan biparêzo. Osmanîyan bîlasebeb Balkanan ra qicî bêwayîrî nêardî wiyê nêkerdî û wezîfe nêda înan. Çimkî bêdewlet kesî înan çinîyebi, dadîyê înan zî dewlet bî, babîyî înan zî dewlet bî, ê mecbur bî ke heta peynîyê emrî xo dewlet rî xizmet bikerî. To nika fam kerd çî ra mi Filîtî de o qeyde qisê kerdî. Ma nika siba ey genî xo de benî. Siba ra pey o mecbur o ke dewlet rî xizmet bikero. Çimkî hinî bêdewlet kes nêşkeno ey bipawo.”

Roja bîn Elî Heyderî Filît girot xo het û pa bolugê xo ya hetî Palî ya kotî rayîr. Ê amey binî dewê Emtaxî. Filîtî henda dî ke Elî Sur pey-peyik nişto herî xo, destî xo eşto xo gueş, ho deyrûn vûno û yeno. Filîtî zî destî xo eşt xo gueş, bi meqamî deyr a va: “Hero, tîya ra şue, şue xo vîn kerî!”

Elî Heyderî va: “No kam o?”

Filîtî va: “Emtax ra yew dewij o. La no dewij binê gej o. Şima nêvînenî senî nişto herî xo. Merdim bîaqîl wina nişeno herî?”

Elî Heyderî pa bolugê xo ya hetî Kur a şî. Ê uca ra zî hetî Xeylûnî ya şî. Elî Heyderî Xeylûn de şî keyeyî Yîb Sêl Eribûn. Leşkerûn dorûverî banî Yîb Sêl girot, dorûverî banî de makînalî nayî rue. Elî Heyder qêra,

va: “Yîbo, Heso, ma dorûverî banî girewto, sewbîna çare çin o, teslîm bibîyen!”

Zerre ra yew cinîya kokim vécîyay teber, bi kirdkî va: “Yîb û Hes keye de nîyî, şîma ma ra çi wazenî? Wey! Şîma pa yew bolugê leşkerûn a eşto ma ser, qey ma ûris î?”

Elî Heyder, Filîtî ra persa va: “Bu moruk ne diyor? Yanî va: “Na pîre se vûna?”

Filîtî vateyî cinîyek ci rî tercume kerd. Elî Heyderî emr da, leşkerî kotî zerreyî banî. Înan keye serûbin kerd, pêro zexîreyî înan şa ra, her yew firaqê înan yew het a eşt. Cinî û qicî keyeyî heme yew ode de ardî pîyeser. Keye de yew zî veyva nêwê estibî.

Elî Heyderî pêro şarî keyeyî ra va: “Şîma gereka cayî Yîbî û Hesî vacî.”

Pîr sond û selawatî dayî xo ri, va: “Ez qet nêzûna Yîb û Hes hê ça dê.”

Elî Heyderî dî ke nêşkeno înan ra cayî Yîbî û Hesî ca bikero, emr da leşkerûn, leşkerûn adir na banî ya. Bîy qêrî û werîyê qican û cinîyan la înan dest ra tiway nêamên. Înan dûrî ra vêşayişî banî seyr kerdên.

Elî Heyderî qolî veyva tezeyî tepişt, va: “Pîrê ma veyvê to xo de benî. Çi wexto ke Yîb û Hes amey teslîm bîy, o wext ma veyvê to serbest vera dûnî.”

Filîtî vateyî serleşkerî tercume kerd. Pîr bi her di destanî xo ya gijikî xo kaş kerd, xo kerd berz û da erd re, va: “Heywax! Na çi feleka ameya ma sere. Na çi qala ti vûnî. Ma senî namusî xo teslîmî eskerî rumî kenî. Şîma wazenî ma mîyanî şarî de rezîl û ruswa bikerî. Ma hemeyan tîya de bikişên la dest meerzên namusî ma.”

Filîtî vateyî Pîr reyna tercume kerd la qet pere nêkerd. Elî Heyderî qerarî xo dabi. Pîr xo eşt linganî Elî Heyderî ver, ey pay da Pîr re, Pîr erd ro bî derg û cade xo ra şî.

Elî Heyderî veyv zî girot û kotî rîyar hetî Xarpêtî ya şî. Înan nêzdiyê Palî de mola day. Leşkeran çadirî nayî rue, Elî Heyderî veyvê Erebûn ard çadirê xo. Veyv yew koşe de xo ard pîyeser û nîşt rue. Şew binê şî, Elî Heyder hetî veyva şî, ey destî xo eşt pey milî veyv. Veyv xo tepîya ûnt.

Elî Heyderî va: “De nazî mekir, heyfî na rindêya to yo, ti mîyanî nê wehşîyan de telef bena şina. Bîye bibi cinîyê mi, ti sey xaniman ciwîyena.” Veyv tirkî nêzûnên la fam kerd ke yuzbaşî Elî Heyder wazeno xerabî ayê bikero. Ay xo hetî berî ya girot. Elî Heyder hêna hetî ayê ya şî, destî ayê tepîşt û waşt ke lew pano. Veyv o tehn da, o pêser şî qin ser gina erd re. Elî Heyder hêrs bi, hêna hetî ayê ya şî, xo eşt ayê ser, la veyv xover da. Leşkerî nobetdarî no veng ra amey zerrê çadir. Seke leşkeran ê no hal de dîy, ê zî şaş bîy.

Elî Heyder hêrs bi, va: “Na qaltax tîya ra birîyen!” Leşkeran veyv girot çadir ra berd teber.

Serî sibayî leşkeran çadirî xo dayî arîye û kotî rayîr. Hetî şûndî ya leşkerî resayî Pirdî Guluşkîrî. Înan tîya de kîştê çemî Muradî de çadirî xo kuwayî. Leşkerî qefle-qefle şîy binî çadiranî xo. Filît zî bi yew qefleyî leşkeran a şî binî yew çadir. Wextî nimacî îşayî ya pey Filît werîşt ke şuwero teber. Yew leşkerî va: “Ti hê sera şinî eşqîya?” Filîtî va: “Ez ha şina çemî Muradî de destmaj gena, mi nimacî îşayî nêkerdo.”

Filît şî çemî Muradî ver û bi awkê Muradî destmaj girot. A seat de Elî Heyderî emr da yew leşkerî ke şuwero veyv bîyaro çadirê ey. Leşker şî veyv ard çadirê Elî Heyderî û kot teber. Leşker ke kot teber şî, Elî Heyder hetî veyv a şî. Elî Heyderî qerarî xo dabi, ey waştîyen emşo muheqeq bibo wayîrî veyv. Ey hêdî-hêdî destî xo eşt pey milî veyv. Veyv destî ey girot weta eşt. Ney ser Elî Heyderî waşt ke verard şuwero veyv ra la ayê hêna o tehn da û xo ra vist dûrî. Elî Heyder hêrs bi, va: “Hê biewnî na qaltax ra! Herê emşo xelasê to çin a, ti emşo bena yê mi.” Ey hêna xo eşt veyv ser la veyv na rey o qeyde Elî Heyder tehn da ke o şî gina estunê çadir re û uca de gina erd re.

Veyv no firset ra çadir ra kot teber û hetî çemî Muradî ya vaz da. Filîtî destmajî xo qedeynabi û hêdî-hêdî hetî çadiran a ameyni. Veyv, Filîtî vîyert û hetî çemî ya şî. Filîtî texmîn kerd ke veyv şina xo erzena awkê Muradî. Ey veyv dima vaz da û kerd qêrî, va: “Veyvê mekir, veyvê mekir!” Veyv va: “Hero bênamus, hero bênamus Filo! Mi verad ez xo bierzî awkê Muradî û na bênamusê ra bixelisî. Ez sey to bênamus nîya ke ez xo teslîmî leşkeranî tirkan bikerî.” Veyv pîrvazdî şî xo eşt awkê Muradî. Veyva tezê mîyanî awkê Muradî de bî vîn û şî.

Hecî Filît nê xeyalan ra bi haya û reyna ame xo. O qerarî xo ser o hêna fikirîya la poşman nêbi û qerarî xo ra anêgeyra. Hecî Filîtî yew fecîrî sibayî aşmê gulane de pa sirranî xo ya xo eşt awkê Muradî. O sey Veyvê Erebûn pa sirranî xo ya awkê Muradî de şî û şî.

Vejiya!

Malmîsanij, Bu Kürtleri Nereden Çıkardın İsmail Beşikçi? Vate Yayınları, İstanbul, 2009, 127 s.

EY REBÎYO!

OMER FARÛQ ERSOZ

ey Rebîyo, ey Xaliqo
umet xu nûna laliko
ma ser nîbîya viliko
çi cis biratîya dinya

hê dînî ma r' her ca ra dînî ma r'
înkâr kenî, qêst yîn gûn ma r'
tengasî rî ardûn ûnî ma r'
çi cis biratîya dinya

ez ho qefeso zîndûn a
bîyo wer, îslam dindûn a
bestîyo la û bendûn a
çi cis biratîya dinya

kirdo dîndar, aya b' û vîn
bîyo xerîb, bîyo ow bîn
sêr dilê mi d' kuyey mîhîn
çi cis biratîya dinya

tu fikir in cis biratî
ser meşo bib zî Pirdî Siratî
guîn a menda awkê Muradî
çi cis biratîya dinya.

RÎPELÎ FÎQRAYAN

KURRÎK

Arêkerdox: Duzgun DÎKME

Rojê (rozê), walîyê sûka Erzinganî yeno beno mêmânê qaymeqamê Pilemorîye, pîya verê qonaxê qaymeqamî de nişenê ro. Cêr ra yew dewijî herê xo bar kerdo, kurrik kî gireto virayê (girewto verika) xo, yeno.

Walî vano: Hela (ala) nê dewijî de nîyade! Tenê (tîkê) tey kay bikerîme.

Qaymeqam vano: Nînan mekuye. Nê binê qisayan de nêmanenê.

Walî vano: Yaw, no dewij qiseykerdene ra çi zaneno!

Dewij yeno verê berê (çêberê) qonaxî.

Walî vano: Yaw apo, to no leyîrê xo gireto virayê xo, şona kotî?

Dewij vano: Walî efendî, qet pers meke! Nê kurrikî goşê mi berd. Mi ra vano, “Mi bere mekteb, ez wanena bena walî”.

NA ZUR SE PÛNETÎ KENA!

Arêkerdox: Seyîdxan KURIJ

Yew welat de yew merdimî dewletî û yew merdimî feqîr embazî cîye benî. Nameyê merdimî dewletî Egît o, nameyê merdimî feqîrî zî Laser o. Nê her di merdimî hertim pîya gêrenî. Yew roj yew cayo xerîb de Egît cemat de zaf zurî keno. Yanî Egît zaf xîlafan vano, raşt qisey nêkeno. Laser cemat de vengî xo nêkeno. Serê sibayî wexto ke ê dew ra vejîyenî şinî, rayîr ra Laser Egîtî ra vano:

-Embaz, ti çi ra hende zurî kenî? Mi waşt ke ez mîyanî cematî de vajî

ke no embazî mi zurî keno, raşt nêvano la mi nêwaşt ez to rezîl bikerî.
Mi pê zorî ya xo tepîşt.

-To zaf hol kerd dosto! Ez hes kena ke zurî bikerî. Ez se kerî, no zî yew zewqî min o. Na rey ra pey zî ti qet vengî xo meveji, ez semedê her zur a des pûnetî (panqnotî) peran dana to.

-Temam, la ti sozî xo ser o mevindirî, ez to cemat de rezîl û ruswa kena.

-Temam, kam ke sozî xo ser o nêvindert, bêşeref o.

Nê her di merdimî ancî (hûncî) pîya gêrenî. Yew roj şinî yew dewa xerîb, keyeyî pîlî dew de benî misafir. şan de pêroyê (pîyerê) dewijan yenî pêser, oda bena pir. Dewijî sax-suer (sax-sol) ra qisey kenî. Galgalê cematî weşî Egîtî ya nişina, o wazeno sohbetî biney weş bikero. Dest keno ci vano:

-Gelê cematî, mi a serr yew çîyo zaf ecêb dî. Ez nika şima ra vajî belkî şima bawer nêkenî!

Dewijî yew fek ra vanî:

-De vajî, ma zaf mereq kerd! Gelo no çîyo zaf ecêb çî yo?

Egît vano:

-Ma bajarî yî. Şima zanî bajaran de apartmanî berzî estî. Apartmano ke ez tede nişena ro, heştqat o. Di sey metre verba apartmanî ma de yewna apartman esto. No apartman zî heşt qat o. Ma qatî heştin de nişenî ro. Yew roj zimistan o, vewr varena, pûk o; hewa yew qayde serd o ke ti teber ra des deqayî bimanî, zimbêlî to qeşa bestenî. No serd de pisîngê ma vejîyay serî asinanî balkonê ma û uca ra xo eşt balkonê apartmanî bînî. La hende serd bi ke pisîng nêresay balkonê apartmanî bînî, hewa ra cemidîyay. Pisîng o qayde hawa ra mend. Hîre-çar aşmî cuwa pey hewa bi germ, vewr helîyay. Yew roj mi hê dî ke pisîng xo pîta tîyeşana; qeşayê aye, vewrê serî aye rişîyay û o hing (hay) de pisîng xo eşt balkonê ê apartmanî bînî.

No hing de Laser pereno wi û vano:

-Ê (ey) wilay mi des pûnetî qebul nêkerdî! Na zur se pûnetî kena! Ti gereka vera na zur, se pûnetî bidî.

EZ NÊWERZENA

Arêkerdax: Dogan KARASU

Wayê mi nêweş bî. Xarpêt de berdibî emelîyetxane. Ma zî niştî yew wesayît şîy Xarpêt. Ez bîya, dayê mi bî, birayî mi bi û veywê (veywê) ma bî.

Ma şîy nêweşxane de niştî asansor. Dayê mi vazd ra nişt asansor û ca de tede nişt rue. Ez bîya polê (qolê) ay re, mi va:

-Dayê wirz!

Va:

-Nê! Ez nêwirzena!

Mi va:

-Wirz!

Va:

-Wikê mi! Evderehman û Çerkez a roje asansor de mendibî, tay mendibi bimirî. Ayê ra, ez zaf tersena, ez nêwirzena.

Mi va:

-Meterse, taway (tebayê) nêbeno!

Va:

-Nê, wilay ez nêwirzena!

Keylêk millet amey nişt asansor. Hinî (hên) ber qefilîyênî û asansor kewtênî cehde. Dayê mi ters ra va:

-Ero wikê mi! Wa ber akerde bo, beri meqefelni

ŞERTÎ ÎSLAMÎ

Arêkerdax: Dogan KARASU

Mela, Sekmanî ra persawo, vato:

-De vaje biko, şertî îslamî çend heb î?

Sekman nêzano. Xo nata dano weta dano, gêreno mîyane kero la mela zanaye yo. Hewna (hûnê) ey (te) ra perseno:

-De vaje, şertî îslamî çend heb î?

Sekman hinî damîş nêbeno. Nêşkeno mîyan kero zî, vano:

-Mela, mela! Ez hema şeşserre bîya ez ewnîyawa estorê Şêx Şerîf Efendî! Hela biewnî, o hayo mi ra çita perseno"! La qey eyb nîyo mela, ti werzenî hema mi ra şertanî îslamî persenî?

HOMAYÎ HEMA ROJE QET NESÎBÎ MI NÊKERDO

Arêkerdox: Dogan KARASU

Milet cayek de ruenişte bî. Roje ra qal kerdên. Êyê ke ruenişte bî xeylêk extîyar bî. Yewî va:

-Ez hema desserre bîya mi dest bi roje kerd.

Ê bînî va:

-Ez hema yewendesserre bîya mi dest bi roje kerd.

Yewnayî zî va:

-Ez hema vîstserre bîya mi dest bi roje kerd. A roje (o roj) ra nat ez hanî ya roje gêna. Mi hema qet roje nêwerdo.

Cematî ra merdimêkî dest bi qalan kerd va:

-La wilay ez hanî ya pancasine de ya. Homayî hema roje qet nesîbî mi nêkerdo.

MI RÎ ÇÏK NÎMEND

Arêkerdoxe: Aysena KURDÎ

Yo axa benû, pîzê xwi re zafi hes kenû. Xizmîkarî xwi re vonû:
-Şû bigêr, mi rî yo aşçî ku zafi rind nan (yemeg) virazenû bivîn û bîyar.

Xizmîkar şinû gêrenû, di kirdon (zazon) vînenû, onû co axê, vonû:

-Axa, mi komî re perso, vatû inîyon ser re aşçî çin î.

Axa vonû:

-Wa yo-yo bîyerû co mi.

Yo şinû zerrî co axê.

Axa te ra persenû, vonû:

-Ti koncî yemeg rindi pojenî?

Vonû:

-Şorbê pîyonzî, berxulî pîyonzî, kiftê pîyonzî, yexnê pîyonzî.

Axa vonû:

-Ti şû tever, wa hevalî ti bîyerû.

Wu şinû, hevalî yi yenû co axê. Axa te ra persenû vonû:

-Ti çendi yemegon zonî?

Vonû:

-Hevalî mi koncî yemeg vatû?

Axa vonû:

-Şorbê pîyonzî, berxulî pîyonzî, kiftê pîyonzî, yexnê pîyonzî.

Aşçî vonû:

-Otir a, mi rî çik nîmend.

MI ÎSTENBUELIJ XAPITI!

Arêkerdoxe: **Aysena KURDÎ**

Yo dewij şinû Îstanbuel. Verî yo bîna desqat ra vêrenû ra, qatonî bîna omarenû. Yo îstanbuelij weta yenû, onênû dewij qatonî bîna omarenû. Vonû:

-Bira, ti se kenî?

Dewij vonû:

-Ez qatonî bîna omarena.

Îstanbuelij vonû:

-Îstanbuel di kom qaton bomarû, sarê qatî vergî donû? Ti çend qatî omaritî?

Vonû:

-Ponc qatî.

Îstanbuelij dewijî ra peronî ponc qaton genû, şinû.

Dewij hevalonî xwi ra vonû:

-Mi îstanbuelij xapiti. Mi des qatî omaritî la mi perê ponc qaton dê ci.

BUYÊ LINGON

Arêkerdoxe: Aysena KURDÎ

Kelêk benû. Inî kelî kenî zerrê yo wadî. Yo emerîqayijî kenî cê kelî.
Te ra vonî:

-Ti saetêk cê inî kelî di vinder, ti çita biwazî ma donî ti.

Amerîqayiji des deqê vindenû, donû berî rû, vonû:

-Ber akên! Ez fetisîyawa!

Amerîqayiji yenû tever, yo tirkî ra vonî:

-Ti saetêk cê kelî di vinder, ti çita biwazî ma donî ti.

Tirk des deqê vindenû, qêrenû, vonû:

-Ber akên! Ez fetisîyawa!

Tirk yenû tever. Yo dewijî ra vonî:

-Ti des deqê co inî kelî di vinder, ti çita biwazî ma donî ti.

Dewij şinû zerri. Saetêk şinû, di saetî şinî, hîri saetî şinî. . . Onênî veng-vaj dewijî ra çin û.

Şinî ber kenî a, onênî ku buyê lingonî dewijî ra keli bû dergi.

XWI BID KIŞTI

Arêkerdoxe: Aysena KURDÎ

Yo merdumî herî xwi bar kerdû, rîya ra şinû. Raştî yo kendalî yenû, her lêr benû. Wayerî herî qêrenû, vonû:

-Ya Xizir! Herî mi depêş, wa lêr nîvû!

Onîyenû heri lêr bi, vên donû, vonû:

-Ya Xizir! Xwi bid kişti, her ginenû ti rû!

MA PÎYA ŞINÎ CENET

Arêkerdax: **Bahoz WELAT**

Pîran de yew Xal Husên esto. Tira vonî Husê Hesê Welon. Xal Husên şêxan, axan û mîran ra hes nêkeno. Çimkî şêx, axa û mîreyî millet rê zulm kenî. Xal Husên tim şîrûnî Cigerxwînî wûneno. Millet ey ra vona komunîst”.

Yew Roşanê Qurbanan de millet ha qurbanan birnena. Xal Husên zî ha şino keyeyî xo. Mîyanî millet ra yew merdimno ehmeq vano:

-Hero komunîst! Hero komunîst!... Ma hay qurbanan birnenî. Ma bimerî ma nişenî qurbananî xo şinî cenet. La ti xo rî se kenî?

Xal Husên gêreno a, ti ra vono:

-Hero ehmeq, ti xo rê qet meraq meki! Ti nişenî qurbanî xo la ez zî nişeno to; ma pîya şinî cenet.

*Vejiya!
çapa dîyine*

Deniz Gunduz; Kırmanca / Zazaca Dil Dersleri; Vate Yayınları, İstanbul, 2009, 369 s., 2. baskı

AŞMIŞAT

Xalê SEBRÎ

Aşmişat (*) rayerî ma
Şew û roj ez geyraya te ra
La ez Kurdîstan ra yeno bira
Welat şîrîn o, sey şit û şekerî bira.

Ti cenet geyrey se, xora weten o
Ti hûrî geyrey se, biewnî keynanî kurdan ra
Ti zemzem geyrey se, awkê sêr koyan a
Ey bira! Naye bizan, naye rî îmûn bîya!

Mi va ax, ax!...
Cigerî mi tim nala
Ax û fixanî mi resa erş û ala
Roj biba mi di bigeyro dost û bira
Hesab keno hesreta welatî ey zere d' a

(*)*Aşmişat (Aşmûşat)*: Nêzdîyê dewa Xiraba ya qezaya Palîyî de, kelayêk û bajarêko tarîxî estbîy. Bizansiyan ney ra vatinî Asmosata. No name, armenîkî de bibi Aşmûşat. Suryaniyan nê şaristanî ra vatinî Arşemşat, ereban vatinî Şîmşat, Sumaysat/Sumeysat. (Bilge Umar)

DELALÊ!

Newzad VALÊRÎ

Delalê, tenayî çî zor a, mîyanî bêbextan de.
Ax, ez se kêr, tenayî barê mi kota,
bêkesî barê mi! Şewa tarî de zerrîtengî ra
naleyîşî ya tenik û veng û awazê şikîti...

Delalê, wîyayîşî to germê aşmê temmuzî yo,
ez çî wext to bivînî helîyena hêdî-hêdî
sey yew gudey vewri. Eke ti nêasena yar
her ca mi rî puk û cemed o, ez xo be xo çîyena!

Delalê, porê to yo sîya suretî şewa ke
neqîş beno timûtim verî çîmanî mi de.
Ez porê to yî rindî bivînî, zerrîveşayîşî mi rî
Beno yew versî û ez tede beno wenik û şenik.

Delalê, bê to wisar û hamnan qedîyayî
rojî pey der pey şî, dinya ma rî bîya tengayî
Ax zerrîkotişî çî giran a, tenayî çî zor a,
La se kêr ez, barê mi xurbet û hesret kota.

Delalê, ez kam wext tu bivînî zimistanê mi
beno wisar, rojî benî şa. Yar, bê to dinya veng a
ciwîyayîş hepis o. Ne welat ne xurbet mi rî rehet;
hertim zerrî dejena, bê to ez kêmi û feqîr a!
Heyy delalê, tu ça de wa? Bê, bê, emr qedîya, hinî bes!

Kanûne 2004

DORÛVERÊ LICÊ RA ÇEND ÇIBENOKÎ

Arêkerdox: **Mehmud NÊŞITE**

Bi panc sereyî û çar ruhî rayîr ra şino. (1)

Çing-çingo erebî yo, hewt çîyan ra çîk çinî yo./Çîk çîko erebî yo, hewt çîyan ra çîk çinî yo. (2)

Çîkê mi esto, bêdest û bêling o. (3)

Çîkê mi esto, ez dana aw ro nêşikîyeno, ez dana kera ro perçe-perçe beno. (4)

Çîkê mi esto, ez dana er ro nêşikîyêno, ez dana awe ro şikîyêno. (5)

Çîkê mi esto, şew û roj şino, xo dima nêewnîyeno (nêhuneno). (6)

Çîkê mi esto, xo dima neqş keno. (7)

Çuwê mina çewte, pey hewt koyan de kewte. (8)

Dara mi ha zinar ra (a), mazî ho kendal ra (a). (9)

Esto-mesto, çîke to wa besto. (10)

Ez dehle de geyrena, çuwêke çewte nêvînena. (11)

Ez mîyanê dehle de gêrena, çuwêka raşte nêvînena. (12)

Gawo sur, bi hewt cilî. (13)

Gay min ho astane (*) de, boçe ha pey banî de. (14)

Gayo sur, gilê dar ra. (15)

Gê (gayê) mi ho verê bonî (banî) de, kirê ey ho serê bonî de. (16)

Gê (gayê) mi orreno, pişkûl erzeno. (17)

Hamnanî zere de, zimistanî tewer (teber) de, ne weno ne keno. (18)

Her zirreno, pişkîl fek ra perreno. (19)

Kalê mino kuz (quliz), eno (no) vera piz. (20)

Kelawê tutî, pirê nutî. (21)

Kelê mino kol, vazda gol. (22)

(*) *astane (astana)*: Rayîro zaf kerreyino ke seba kerreyanê ey tede rayîrraşîyayîş zor (zehmet) o.

- Kelo henar, mi kerd war, şî Deyaz (**), mi da se û poncas. (23)
 Luya mi tepe de tilûz (tûliz) dayo, ne hewena (huyena) ne berme-
 na. (24)
 Mehmed Elê pitî, ma eşt qutî, ne pitî ne witî. (25)
 Panc birayî (birê) yew rayîr ra şînê. (26)
 Qela (qijika) beleke, xebere berde feleke. (27)
 Roj binê erdî de gêreno, şan de yeno keye. (28)
 Ser sotik o, bin henar o. (29)
 Ser sur o, bin tantûr (toraq) o. (30)
 Serê banî rep-repikî, binê banî tep-tepikî. (31)
 Vaya (cuwaya) mina darine, hopê mina herrine. (32)
 Xire-xirê gozan, hetanî zozan. (33)

CEWABÎ

- 1-tabut
 2-Muyê marî, bezreyê (berzê) sole, kutekê asmênî, binê behrî, hakê dîkî,
 şîtê kesa, ceşşê qantirî çin ê.
 3-hak
 4-kondêz (çemçe)
 5-kaxite
 6-ro (robar, çem)
 7-bize û pişkilê aye
 8-a)keskûsûre (mûndîya Hezretî Fatma) b)rayîr
 9-goşare
 10-name
 11-şanevor (sano çîvor)
 12-qoçê bizan
 13-pîyaz
 14-kuy
 15-henare

(**) *Deyaz*, nameyê dewêka Licê yo.

- 16-kuy
- 17-tifing
- 18-lekanî
- 19-tifing
- 20-va (hewa)
- 21-încîre (hêjîre)
- 22-têkilîya cînsî (eleqeyo cînsî)
- 23-hecam (hecemate)-estere
- 24-zincî (pirnike)
- 25-merde-mezel (qebre)-bêveng (uskut)
- 26-şîşê puncan (şîşê goreyan)
- 27-telefon û telgraf
- 28-hengazî (engaz)
- 29-kir û hak
- 30-adir û wele
- 31-şonik û dalpayî (banku û dilopî)
- 32-qote (qelûne)
- 33-gurrîya hewrî

ROJE ESTA SUAL BENA

Daîmî BÎNGOL

heftrengê, Çexera Warî ⁽¹⁾
murîyî, şîlanî, darî
seda ma pirênê marî
kamax ⁽²⁾ bajar serxur bajar

çimê xo sey gilbeyê tîrî ⁽³⁾
lewê xo şîlanê sûrî
destê xo qumaşo qutnî
kamax bajar serxur bajar

gulsoşin a nê mergan de
qaz a, quling a golan de
gugerçîn a serê koyan de
kamax bajar serxur bajar

Daîmî vano zemanê
ez ozan ameyo meydane
roje esta sewal bena
kamax bajar serxur bajar

1993

1. *Çexera Warî*: Hetê Gimgimî de nameyê yew merge yo.

2. *kamax*: kambax

3. *gilbeyê tîrî* (*gilbeyê tirîye*): gûşeyê engure

TAYÊ ÎDYOMÎ-II

Murad CANŞAD

çim ser o bîyayîş/goş ser o bîyayîş: pawitiş, seveknayîş, bala/dîqetê xo ser o bîyayîş, bala xo dayîş. . . , hîşyarê . . . bîyayîş; haydar bîyayîş
dawul/dewul û zirna bîyayîş: karêko şên û şadiman, bi keyfweşîye gureyayîş

Karê cuwenî ey rê dewul û zirna ya.

dim antiş mîyane şeqan/dim fîsnayîş mîyane şeqan: teslîm bîyayîş, bêveng û bêvaj sereyê xo girewtiş û şîyayîş

dim wedaritiş: qet îhtîyacîya xo çin bo zî kewtiş mîyanê têwgerêk yan zî gureyêk, kewtiş vayî ver, ameyîş pîjkerdiş

dinya ra ar û şerm wedaritiş: ar û şerm nêkerdiş, edeb û terbiye nêzanayîş, bêexlaqîye kerdiş

estuna keyeyî bîyayîş: heme kar û gure û îdarekerdişê keyeyî piştîya ey ser o bîyayîş

Fatma mevaje, estuna keyeyî vaje!

eştiş fekê kutikî: çiyêkê/malêkê xo qîymet ra kêmi, zaf erjan rotiş; belaş destê xo ra vetiş

eştiş noca-oca: bi tirkî “savsaklamak, geçiştirmek”

Hesenî eşt noca-oca, ewro nêşî hêga.

eştiş vileyê . . . : 1). . . rê karêk/gureyêk/çiyêk peyda kerdiş

Ti nê domanî erzena vileyê mi şina kotî?!

2)nege/iftîra kerdiş mil ro, sucêk pê îsnad kerdiş

Meşte-bîro banê xo biveşo erzeno vileyê mi!

ewkê/eminê . . . vatiş: . . . ra nengê pîsî çînayîş

Ewro dinya ya, meşte axiret o!: Gama ke rastîye nêameye vatiş, wina vajîyeno. Yanî, ganî ma rastîye bivajê, ma heqê kesêk nêwerê, ganî ma xo Homayê xo ra nêkin.

Ez vana “heş no yo”, o vano “rêçe na ya!”: Ez çiyêkê esasî vana, çiyêkê esasî nawnena, o teferuatî dima yo! Ez esasê meseleyî nawnena, o emareyan ra qisey keno!

fek çarnayîş: vatişê xo ra agêrayîş, vatişê xo înkâr kerdiş, vatişê xo revîze kerdiş

fek pira nayîş/fek pa nayîş/fekê xo pira nayîş/fekê xo pa nayîş:
1)tehm kerdiş 2)zaf-zaf tay werdiş

fek pira nênayîş/fek pa nênayîş/fekê xo pira nênayîş/fekê xo pa nênayîş: 1)tehm nêkerdiş 2)qet nêwerdiş

fek ra nayîş: çîyo nêvate/zurî ra . . . rê malkerdiş, nege/iftîra bi . . . kerdiş, nege eştiş bi ser

fek resayîş binê goşan/fek reştiş binê goşan/fekê . . . resayîş peyê goşan/fekê . . . reştiş peyê goşan: zaf keyf kerdiş, keyfê xo ameyîş, şa bîyayîş

fekê kutikî liştiş: zaf feqîr bîyayîş, tebayê xo çin bîyayîş
Fekê kutikî lêseno, forsê xo zî fors o haa!

fetilnayîş-çerixnayîş: 1)raselitîyayîş, musellet bîyayîş; vera kesî laveyî yan zî zorî reyde mucadele kerdiş.

Mi fetilna-çerixna la mi tu çîyêk tede ca nêkerd.

2)fikr yan zî waştena xo dayîşqebulkerdiş, israr kerdiş

Camêrdî fetilna-çerixna, axir ma zî kerdî sey xo.

3)seba helkerdişê gureyêk nat û wet kerdiş, dayîş têver, muhakeme kerdiş

firne tadayîş/zince tadayîş: zerrîya xo de qebul nêkerdiş, razî nêbîyayîş, pê qayîl nêbîyayîş, mizmiziyayîş; xo heridnayîş

firne tadayîş/zince tadayîş: zerrîya xo de qebul nêkerdiş, razî nêbîyayîş, pê qayîl nêbîyayîş, mizmiziyayîş; xo heridnayîş

gî ardiş kerdiş keyber/gî ardiş kerdiş ber: yew gureyo xirab ardiş muselletê . . . kerdiş; bela ardiş û sawitiş bi ey/aye, ey/aye rê bela peyda kerdiş

gî bi qaxan (*) a têmîyan kerdiş: berbat kerdiş, medirnayîş, baş û nebaş têmîyan kerdiş; herimnayîş, edim kerdiş

gî bi qaxan a têmîyan kewtiş: berbat bîyayîş, medirîyayîş, baş û nebaş têmîyan kewtiş; herimîyayîş, edim bîyayîş

gî dekerdiş/gî kerdiş ci: berbat kerdiş, xirabe kerdiş, herimnayîş

gî fek û pîrnikan ra ameyîş/gî fek û firnikan ra ameyîş: perîşan bîyayîş, zaf xincirîyayîş, zaf kutiş/kotek/derb werdiş, zaf terpik û lepik werdiş

(*)qax: meyweyo huşkkerde

gî fek û pirnikan ra ardiş/gî firnan ra ardiş: perîşan kerdiş, zaf piro dayîş, helc û melc kerdiş, hintika . . . vetiş

gî tede kerdiş: b. **gî dekerdiş**

gî verdayîş xo: zaf tersayîş, qutifiyayîş

gî xo de kerdiş: b. **gî verdayîş xo**

gîyê xo de kay kerdiş: b. **k. . .ê xo de kay kerdiş**

gîyê xo dekerdiş: berbat kerdiş, xirabe kerdiş, herimnayîş

gonî esteyan de ziwa bîyayîş: zaf tersayîş, zaf bêçare mendîş, hêvîya xo şikîyayîş

gonî esteyan de ziwa kerdiş: zaf tersnayîş, zaf bêçare verdayîş, hêvî nêverdayîş

gonî tede çin bîyayîş: 1)zaf jar/zar/zeif û pejmurde bîyayîş; bêhal/nêweş bîyayîş; kêmqewet bîyayîş 2)tersok bîyayîş, cesaret tede çin bîyayîş 3)layîqê esl û esaletê xo nêbîyayîş

Gonîya . . . biwero mird nêbeno: . . . ra zaf qehirîyeno, . . . ra zaf nefret keno, rika . . . keweno; kîne keno

gonîya xo . . . sûrêr nêbîyayîş: seypê bîyayîş, kesî ra hîna vêşêr hêja/erjaye/biqîymet nêbîyayîş

Merg beno, çi beno wa bibo, ez zî şima reyde yena; ma gonîya mi şima ra sûrêr a!

goş nayîş ey/aye: 1)bala xo dayîş ey/aye 2)ey/aye ra nesîhet girewtîş, vatişê/xebera . . . goşdarî kerdiş; sey waştana ey/aye têwgêrayîş

goş ser nayîş: 1)goşdarî kerdiş, goşdaritiş 2)ey/aye ra nesîhet girewtîş, vatişê/xebera . . . goşdarî kerdiş; sey waştana ey/aye têwgêrayîş

Gul û nurî mîyan de bo: Wexto ke merdeyêk yad beno, wina vajîyêno.

ver o gêrayîş: laveyî kerdiş, ey/aye ra zaf rica û minete kerdiş, seba îqnakerdişî zaf xebitîyayîş

ver o gêrayîş, ser o gêrayîş: b. **ver o gêrayîş**

AWA ZEREYÊ MI

Tekîn AGACIK

Yew awe esta
zereyê mi de
Ge bena çirtan
Sereyê xo dana
kemeran rê

Ge vana vinderi
cayê meşer
Tepîya ancîna vana
ez laşer û
Hurinda xo de
mevinderi

8.10.2009

WEŞÊTE

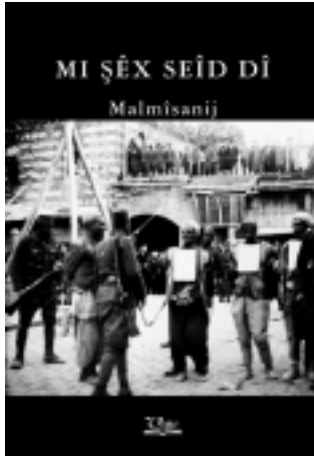
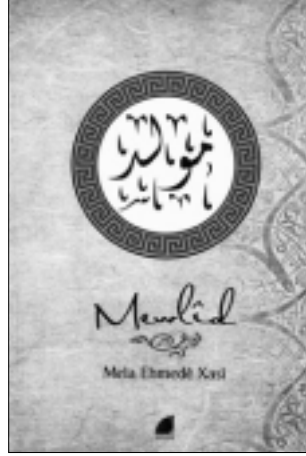
Mutlu FIRAT

Lewê mi de qet çiyê nêmend
Seba berdene
Çîzîgê qederî yê ke destê mi de
Xeyrja înan

Goşê xo mi ser ne ti kênê
Her Mejnun ancîna kî xo rê
Yew çol vînenê
Seba xêxîye.

KITABÊ KIRMANCKÎ-XX

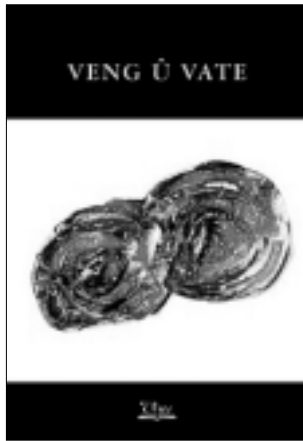
- 101) Mela Ehmedê Xasî, Mewlîd, Transkrîpsiyon: W. K. Merdimîn, Hivda Îletişim, İstanbul, [2008], 140 + 33 r.

- 102) Malmîsanij, Mi Şêx Seîd Dî, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul, 2009, 167 r.

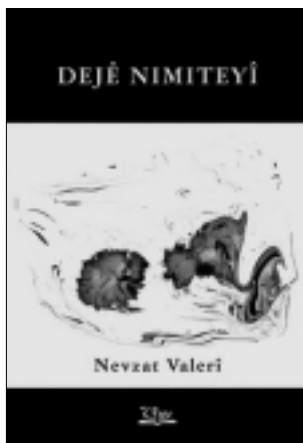
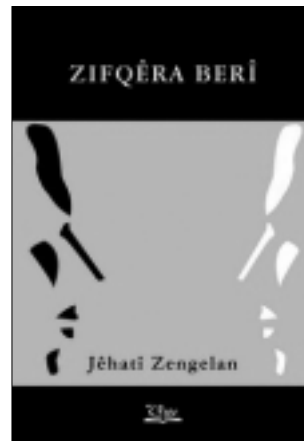
- 103) Sanikê Vateyî, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul, 2009, 163 r.

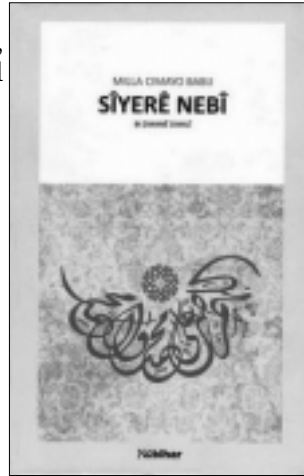
104) Veng û Vate, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2009, 190 r.

105) Jêhatî Zengelan, Zifqêra Berî, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2009, 190 r.

106) Nevzat Valêrî, Dejê Nimateyî, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul, 2009, 80 r.

107) Milla Cimayo Babij, *Siyerê Nebî, Weşanxaneyê Nûbiharê, Îstanbul* 2009, 104 r.

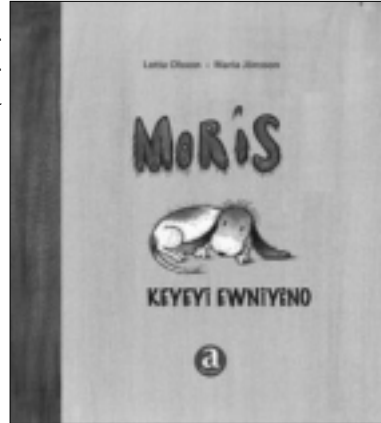

108) Arêkerdax: Roşan Lezgîn, *Sanikane Dîyarbekirî ra Guldesteyêk, Enstîtuya Kelepûrê Kurdî-Şaxê Duhok, Duhok, 2009, 175 + 31 r.*

109) Lotta Olsson & Maria Jönsson, *Morîs Berberî Het, Swêdkî ra tadayox: J. Îhsan Espar, Weşanxaneyê Apecê, Stockholm, 2009, 24 r.*

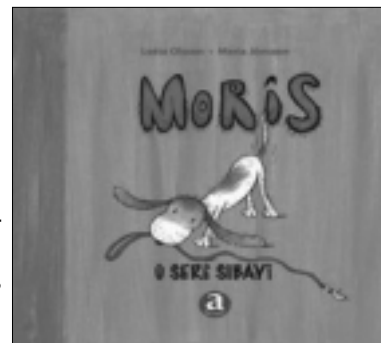

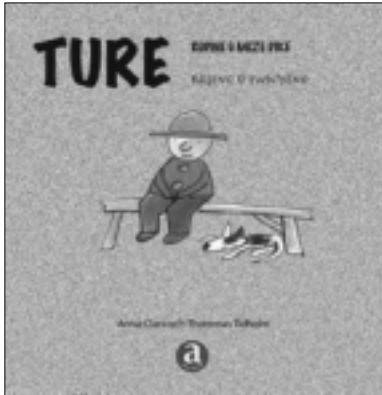
110) Lotta Olsson & Maria Jönsson, *Morîs Keyeyî Ewniyêno*, Swêdkî ra tadayox: J. Îhsan Espar, Weşanxaneyê Apecê, Stockholm, 2009, 24 r.

111) Lotta Olsson & Maria Jönsson, *Morîs Merga Girde de*, Swêdkî ra tadayox: J. Îhsan Espar, Weşanxaneyê Apecê, Stockholm, 2009, 24 r.

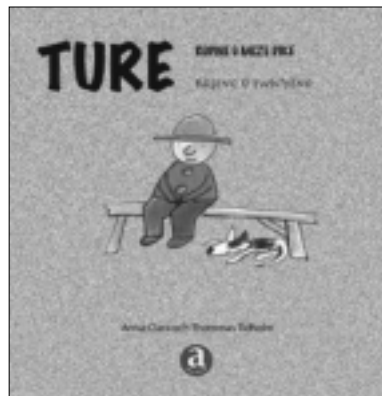
112) Lotta Olsson & Maria Jönsson, *Morîs û Serê Sibayî*, Swêdkî ra tadayox: J. Îhsan Espar, Weşanxaneyê Apecê, Stockholm, 2009, 24 r.

113) Anna-Clara Tidholm & Thommas Tidholm, Ture Roşeno û Ewnîyêno, Swêdkî ra tadayox: J. Îhsan Espar, Weşanxaneya Apecê, Stockholm, 2009, 32 r.

114) Anna-Clara Tidholm & Thommas Tidholm, Va Tureyî Hewa Fîno, Swêdkî ra tadayox: J. Îhsan Espar, Weşanxaneya Apecê, Stockholm, 2009, 32 r.

115) Vate Çalışma Grubu, Türkçe – Kırmancca (Zazaca) Sözlük, Genişletilmiş üçüncü basım, Vate Yayınevi, İstanbul, 2009, 238 s.

Grûba Xebate ya Vateyî, Ferhengê Tirkî-Kirmanckî (Zazakî), Çapa hîreyîne ya hîrakerdîye, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul, 2009, 238 r.

116) Grûba Xebate ya Vateyî, Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî, Çapa hîreyîne ya hîrakerdîye, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul, 2009, 624 r.

Vate Çalışma Grubu, Kırmancca (Zazaca)- Türkçe Sözlük, Genişletilmiş üçüncü basım, Vate Yayınevi, İstanbul, 2009, 624 s.